

FINANSMINISTERIET

Budgetoversigt 3

August 2008

FINANSMINISTERIET

Budgetoversigt 3

August 2008

Budgetoversigt 3
August 2008

I tabeller kan afrunding medføre,
at tallene ikke summer til totalen.

Publikationen kan bestilles eller afhentes hos:

Schultz Distribution
Herstedvang 4,
2620 Albertslund
Telefon 43 63 23 00
Fax: 43 63 19 69
E-mail: Schultz@schultz.dk
Hjemmeside: www.schultz.dk

Henvendelse om publikationen
kan i øvrigt ske til:
Finansministeriet
Udgiftspolitisk center
Christiansborg Slotsplads 1
1218 København K
Telefon 33 92 33 33

Omslag: BGRAPHIC
Foto: Bert Wiklund
Tryk: Schultz Grafisk
Oplag: 2.000
Pris: 75 kr. inkl. moms
ISBN: 978-87-7856-884-7

Elektronisk publikation:
Produktion: Schultz
ISBN: 978-87-7856-885-4

Publikationen kan hentes på
Finansministeriets hjemmeside:
www.fm.dk

Indholdsfortegnelse

1	Indledning	5
2	Særlige emner på FFL09	11
2.1	Forslaget til finanslov for 2009	12
2.2	Aftaler om den kommunale og regionale økonomi for 2009	14
2.3	Kvalitetsreformen	18
2.4	Investeringer i en moderne offentlig sektor	21
2.5	Satspuljen for 2009	23
2.6	Globaliseringspulje til forskning, uddannelse, innovation og iværksætter samt voksen- og efteruddannelse	24
2.7	Andre initiativer	26
3.	Statens finanser	35
3.1	Oversigt over statens finanser	36
3.2	Statens udgifter	38
3.3	Statens indtægter	42
3.4	Statens finansieringsbehov og gæld	46
4	Offentlige finanser og finanspolitikken	53
4.1	Offentlige finanser	54
4.2	Finanspolitikken aktivitetsevirkning	64
4.3	Strukturel budgetsaldo	65
5	English summary	69
5.1	General government finances	70
5.2	Fiscal stance	73
5.3	Structural budget balance	74
5.4	Central government finances	76
5.5	Central government financing requirement and debt	78
Bilag 1	Engangsforbedringer og ekstraordinære forhold, 1997-2009	83
Bilag 2	Offentlige finanser, 2007-2009	89

1. Indledning

Dansk økonomi er præget af høj inflation og pres på arbejdsmarkedet, som har løftet lønstigningerne til knap 5 pct. Beskæftigelsen er således højere end nogen sinde, og ledigheden er historisk lav, *jf. Økonomisk Redegørelse*, august 2008.

Der er samtidig klare tegn på en afdæmpning af efterspørgselspresset i dansk økonomi. Det tyder på en tilpasning af konjunkturerne i en situation, hvor høj kapacitetsudnyttelse, lav ledighed og det demografiske pres på arbejdsstyrken begrænser vækstmulighederne.

Med et fortsat betydeligt pres på arbejdsmarkedet er det en central udfordring at sikre et tilstrækkeligt arbejdsudbud samtidig med, at efterspørgslen ikke øges unødigt. En række initiativer er iværksat for at øge arbejdsudbuddet, herunder som led i Jobplanen, *jf. Aftaler om Finansloven for 2008*, marts 2008. I forlængelse heraf vil regeringen drøfte yderligere tiltag, der skal øge arbejdsudbuddet, med arbejdsmarkedets parter og Folketingets partier.

På baggrund af finanslovsforslaget for 2009 skønnes aktivitetsvirkningen af den samlede økonomiske politik til 0,2 pct. af BNP i 2009 inklusive et aktivitetsdæmpende bidrag svarende til 0,1 pct. af BNP fra genindførelsen af SP-bidraget efter gældende regler. Finanseffekten, som er eksklusiv virkningen fra SP-bidraget, skønnes til 0,3 pct. af BNP i 2009 navnlig i lyset af den offentlige forbrugsvækst og skatteenedsættelser i medfør af blandt andet skatteaftalen fra 2007.

Finanslovsforslaget for 2009 afspejler større initiativer for 9½ mia. kr. i 2009, *jf. kapitel 2*. Initiativerne omfatter blandt andet udmøntning af 2,2 mia. kr. fra kvalitetsfonden til investeringer i en ny sygehusstruktur, et løft af de fysiske rammer på de borgernære serviceområder i kommunerne og i arbejdskraftbesparende teknologi. Dertil kommer yderligere midler til initiativer i regeringens kvalitetsreform. Økonomiaftalerne for 2009 med KL og Danske Regioner afspejler desuden aftalte udgiftsløft på henholdsvis knap 0,4 mia. kr. til kommunerne og ca. 1,6 mia. kr. til sundhedsområdet i regionerne. Og i 2009 udmøntes yderligere godt 2 mia. kr. fra globaliseringspuljen til fortsatte betydelige investeringer i uddannelse og forskning. Med satspuljen prioriteres endvidere godt 0,8 mia. kr. til initiativer for udsatte og svage grupper. Finanslovsforslaget for 2009 indeholder herudover en række andre initiativer, *jf. kapitel 2*.

Offentlige nøgletal i 2008 og 2009

Overskuddet på statens finanser, dvs. DAU-saldoen, skønnes til 68 mia. kr. i 2008 og 63¼ mia. kr. i 2009, *jf. tabel 1.1 og kapitel 3*.

Tabel 1.1 Offentlige nøgletal for 2007 og 2008	2008		2009	
	Maj	August	Maj	August
	DAU-saldo (mia. kr.)	77,8	68,0	-
DAU-saldo (pct. af BNP)	4,4	3,9	-	3,4
DAU-saldo ekskl. engangsforhold (mia. kr.)	86,5	84,2	-	56,8
DAU-saldo ekskl. engangsforhold (pct. af BNP)	4,9	4,8	-	3,1
Statens nettokassesaldo (mia. kr.)	64,7	49,9	-	55,6
Offentlig saldo ¹⁾ (mia. kr.)	72,4	64,5	53,0	55,8
Offentlig saldo ¹⁾ (pct. af BNP)	4,1	3,6	2,9	3,0
Strukturel budgetsaldo ²⁾ (pct. af BNP)	1,7	1,6	1,4	1,2
Realvækst i det offentlige forbrug (pct.)	1,3	1,6	1,2	1,1
Finanseffekt (pct. af BNP)	0,0	0,1	-	0,3
Aktivitetens virkning af SP-bidragets genindførelse, pct. af BNP	-	-	-0,1	-0,1
Samlet aktivitetens virkning af den økonomiske politik, pct. af BNP	0,0	0,1	-	0,2

1) Stat, regioner, kommuner og sociale kasser og fonde (A-kasser og Lønmodtagernes Garantifond).
2) Den strukturelle saldo tager højde for konjunkturernes påvirkning af de offentlige finanser samt særlige forhold, der primært er afledt af udviklingen på de finansielle markeder.

Dermed er DAU-saldoen nedjusteret med $9\frac{3}{4}$ mia. kr. i 2008 i forhold til skønnet i *Budgetoversigt 2*, maj 2008. Nedjusteringen skyldes en forventet reduktion i provenuet fra pensionsafkastskatten, der navnlig er afledt af den skønnede aktiekursudvikling.

Statens nettokassesaldo, der er relevant i forhold til den umiddelbare statsgældsvirkning, skønnes til knap 50 mia. kr. i 2008 svarende til en nedjustering på ca. $14\frac{3}{4}$ mia. kr. i forhold til majskønnet. Den lavere nettokassesaldo i 2008 skal udover virkningen fra den lavere DAU-saldo ses i lyset af et ændret skøn for beholdningsbevægelser og periodiseringer mv., der navnlig skyldes, at en større sag vedr. selskabsskatten med tilhørende renter regnskabsregistreres i 2008, mens indbetalingen først forventes på et senere tidspunkt, jf. også kapitel 3. I 2009 skønnes nettokassesaldoen på godt $55\frac{1}{2}$ mia. kr. at være lavere end DAU-saldoen, hvilket navnlig skyldes det forventede omfang af genudlån til statsgaranterede selskaber og lignende.

Korrigeret for engangsforhold mv. skønnes DAU-saldoen til $84\frac{1}{4}$ mia. kr. i 2008 og $56\frac{3}{4}$ mia. kr. i 2009. Korrektionen i retning af en større saldo i 2008 kan især henføres til, at provenuet fra pensionsafkastskatten skønnes at være lavere end det niveau, der følger af et forudsat normalafkast, mens korrektionen i 2009 i retning af en lavere DAU-saldo skal ses i sammenhæng med indtægterne fra Nordsø-aktiviteterne, der i disse år forventes at være ekstraordinært store. Det bemærkes, at korrektionen for engangsforhold mv. ikke omfatter konjunkturbetingede forhold, der aktuelt medfører en betydelig midlertidig styrkelse af DAU-saldoen.

Overskuddet på de samlede offentlige finanser skønnes til 64½ mia. kr. i 2008 svarende til 3,6 pct. af BNP og til 55¾ mia. kr. i 2009 eller 3,0 pct. af BNP, *jf. også kapitel 4*. Sammenholdt med majs-kønnet er de offentlige overskud nedjusteret med knap 8 mia. kr. i 2008, men opjusteret med 2¾ mia. kr. i 2009. Justeringerne skal blandt ses i sammenhæng med provenuet fra pensionsafkastskatten, der er nedjusteret med 9 mia. kr. i 2008 og opjusteret med 6¼ mia. kr. i 2009 siden majvurderingen.

Den aktuelle konjunktursituation med fortsat høj beskæftigelse og lav ledighed medvirker til de aktuelt store overskud på de offentlige finanser. Der skønnes således lavere overskud på 1,6 pct. af BNP i 2008 og 1,2 pct. af BNP i 2009 på den strukturelle offentlige budgetsaldo, der tager højde for konjunkturernes og en række specielle budgetposters påvirkning af de offentlige finanser. De skønnede strukturelle overskud ligger inden for målintervallet på ¾ - 1¾ pct. af BNP frem mod 2010 ifølge 2015-planen.

Realvæksten i det offentlige forbrug, der skønnes til 1,6 pct. i 2008 og 1,1 pct. i 2009 inklusive 0,2 pct.-enheder fra frigivelsen af den midlertidige statslige opsparing i 2009, er opjusteret med 0,3 pct.-enheder i 2008, men nedjusteret med 0,1 pct.-enhed i 2009 i forhold til majs-kønnet. Det højere skøn i 2008 skal ses i sammenhæng med de aftalte udgiftsloft i kommune- og regionsaftalerne for 2009, mens det lavere skøn i 2009 afspejler, at forbrugsskønnet på baggrund af finanslovsforslaget for 2009 mv. er lavere end det beregningstekniske skøn, der lå til grund for majvurderingen.

Samlet set skønnes aktivitetsvirkningen af den økonomiske politik til 0,2 pct. af BNP i 2009. Finanseffekten skønnes til 0,3 pct. af BNP i 2009 navnlig på baggrund af den offentlige forbrugsvækst samt skattenedsættelserne i medfør af skatteaftalen fra 2007 og den kompenserende statslige skattenedsættelse i 2009 afledt af kommuneskatteforøgelsen i 2008. Samtidig skønnes genindførelsen af SP-bidraget efter gældende regler isoleret set at dæmpe den økonomiske aktivitet svarende til 0,1 pct. af BNP i 2009.

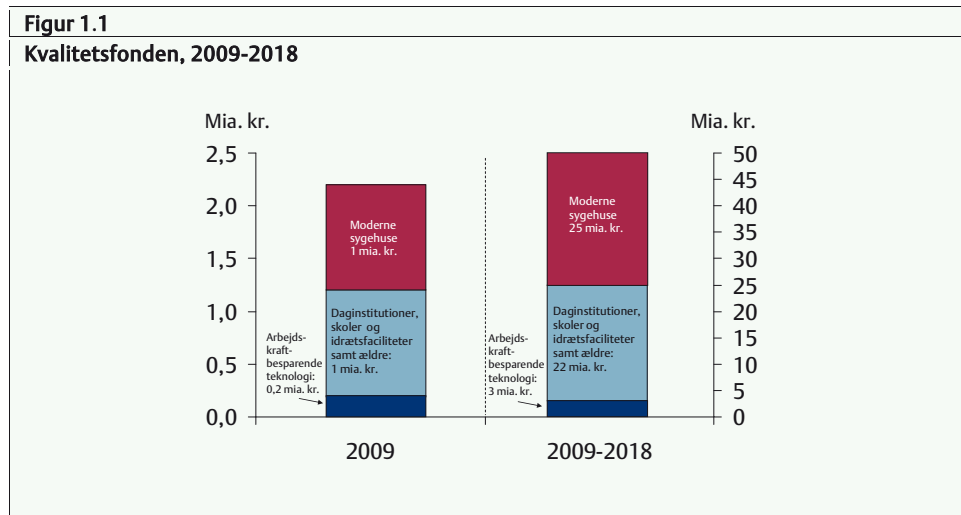
Kvalitetsfonden

Som led i regeringens kvalitetsreform er der etableret en kvalitetsfond på 50 mia. kr. i perioden 2009-2018 til medfinansiering af investeringer i en moderne og effektiv sygehusstruktur, bedre fysiske rammer på borgernære serviceområder i kommunerne samt til arbejdskraftbesparende teknologi og nye arbejds- og organisationsformer.

I årene 2009-2018 er der afsat 25 mia. kr. til investeringer i moderne sygehuse og 22 mia. kr. til løft af de fysiske rammer for daginstitutioner, skoler og idrætsfaciliteter og på ældreområdet, *jf. figur 1.1*. Endvidere er der i perioden 2009-2015 afsat 3 mia. kr. til medfinansiering af investeringer i arbejdskraftbesparende teknologi og nye arbejds- og organisationsformer.

Med finanslovsforslaget for 2009 udmøntes der i alt 2,2 mia. kr. i 2009 fra kvalitetsfonden, heraf 1 mia. kr. til investeringer i moderne sygehuse, 1 mia. kr. til daginstitu-

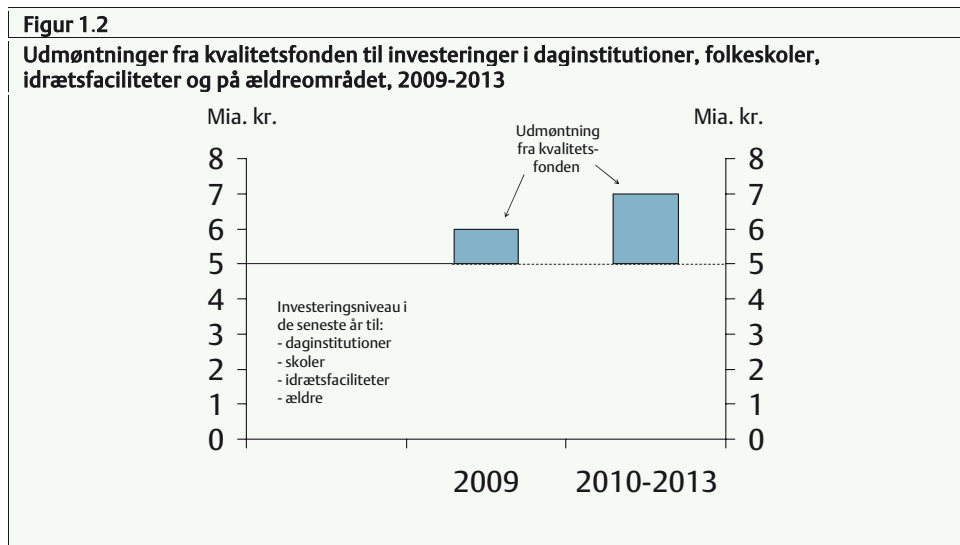
tioner, skoler, idrætsfaciliteter og ældreområdet samt 0,2 mia. kr. til arbejdskraftbesparende teknologi mv.

Udmøntningen fra kvalitetsfonden følger blandt andet af økonomiaftalerne for 2009 med KL og Danske Regioner.

Aftalen med KL om den kommunale økonomi i 2009 afspejler, at der udmøntes 9 mia. kr. fra kvalitetsfonden til kommunerne til medfinansiering af et løft i de fysiske rammer for børn og unge på dagtilbuds- og folkeskoleområdet, vedr. idrætsfaciliteter og på ældreområdet i perioden 2009-2013. Heraf udmøntes 1 mia. kr. i 2009 og 2 mia. kr. årligt i 2010-2013. Midlerne fra kvalitetsfonden vil blive fordelt mellem kommunerne som det generelle bloktilskud, dvs. efter befolkningstallet.

De seneste års investeringsniveauer på de relevante velfærdsområder er opgjort til ca. 5 mia. kr. årligt, og med udmøntningen fra kvalitetsfonden kan kommunerne realisere en tilvækst i investeringerne på områderne under ét, således at investeringerne på områderne udgør mindst 6 mia. kr. i 2009 og mindst 7 mia. kr. om året i årene 2010-2013, *jf. figur 1.2.*

Ifølge økonomaftalen med Danske Regioner for 2009 skal udmøntningen af midler fra kvalitetsfonden til en moderne sygehusstruktur på 25 mia. kr. ske i to omgange. I første runde udmøntes 15 mia. kr., heraf 1 mia. kr. i 2009, mens der med de resterende 10 mia. kr. er mulighed for i en anden senere omgang at håndtere yderligere behov.

Regeringen og Danske Regioner har med økonomaftalen for 2008 nedsat et ekspertpanel, der skal komme med forslag til, hvordan midlerne investeres mest hensigtsmæssigt. Ekspertpanelets arbejde tager afsæt i en række principper for investeringer i en moderne sygehusstruktur, som er fastlagt i økonomaftalen for 2008.

Frem mod foråret 2009 fastlægges det, hvilke konkrete projekter der lever op til kravene om en moderne sygehusstruktur, og som dermed får tilsagn om midler fra kvalitetsfonden. Ekspertpanelet afgiver indstillinger til regeringen, som efter drøftelser med Danske Regioner udmelder tilsagn om midler.

Med *Aftale om Finansloven for 2008* blev der afsat i alt 3 mia. kr. i perioden 2009-2015 til medfinansiering af investeringer i arbejdskraftbesparende teknologi og nye arbejds- og organisationsformer. Investeringerne skal medvirke til at aflaste medarbejderne, således at der bliver mere tid til borgernær service og omsorg.

På finanslovsforslaget for 2009 er der afsat 0,2 mia. kr. i 2009 til medfinansiering af investeringer i arbejdskraftbesparende teknologi og nye arbejds- og organisationsformer, hvis konkrete udmøntning skal drøftes med forligspartierne i forhandlingerne om finansloven for 2009.

2. Særlige emner på FFL09

Resumé	
•	Finanslovsforslaget for 2009, herunder aftalerne om kommunernes og regionernes økonomi i 2008, afspejler initiativer for i alt ca. 9,5 mia. kr. i 2009.
•	Aftalen med Danske Regioner indebærer et løft på ca. 1,6 mia. kr. til sundhedsområdet. Dertil kommer aftalen med KL, som omfatter et løft på 0,4 mia. kr. Herudover vil bedre indkøb, administration og arbejdstilrettelæggelse mv. kunne frigøre knap 0,3 mia. kr. i regionerne og 1 mia. kr. i kommunerne til mere borgernær service.
•	Der udmøntes yderligere 1 mia. kr. til kvalitetsreformsinitiativer i 2009, som skal bidrage til bedre borgernær service og attraktive arbejdspladser i den offentlige sektor. Der er afsat 2,2 mia. kr. i 2009 og i alt 10,4 mia. kr. i perioden 2008-2011.
•	Der er afsat en kvalitetsfond på 50 mia. kr. i perioden 2009-2018 til medfinansiering af målrettede investeringer i den offentlige sektor. Der udmøntes i alt 2,2 mia. kr. fra kvalitetsfonden i 2009. Heraf udmøntes 1 mia. kr. til investeringer i en ny og moderne sygehusstruktur, 1 mia. kr. til løft af de fysiske rammer på dagtilbudsområdet, til folkeskole- og idrætsfaciliteter og på ældreområdet samt 0,2 mia. kr. i 2009 til investeringer i arbejdskraftbesparende teknologi og nye arbejds- og organisationsformer.
•	Der afsættes yderligere 2,1 mia. kr. i globaliseringspuljen, således at der i 2009 udmøntes 6,4 mia. kr. til forskning, uddannelse, innovation og iværksætteri samt voksen- og efteruddannelse. Heraf udgør 1,1 mia. kr. en ufordelt reserve til forskning, som skal udmøntes af forligspartierne i efteråret.
•	Satspuljen for 2009 udgør godt 0,8 mia. kr. i 2009, som foreslås prioriteret til bl.a. psykiatri, sundhedsinitiativer for socialt udsatte grupper, handicappede og integration, svage grupper på arbejdsmarkedet samt en række andre initiativer.
•	Udviklingsbistanden forøges med ca. 0,4 mia. kr., således at den udgør ca. 15,3 mia. kr. i 2009 eller 0,82 pct. af BNI.

2.1 Forslaget til finanslov for 2009

Finanslovsforslaget for 2009 sætter fokus på investeringer i bedre kvalitet og velfærd.

Aftalerne om kommunernes og regionernes økonomi for 2009 indebærer en fortsat udbygning af den borgerrettede service. Aftalen med regionerne indebærer således et løft på ca. 1,6 mia. kr. til sundhedsområdet, mens aftalen med kommunerne afspejler et løft til bedre service til borgerne på knap 0,4 mia. kr. Dertil kommer i alt knap 1,3 mia. kr. fra omprioriteringer gennem bedre ressourceudnyttelse, effektivisering af administration og indkøb mv. i regioner og kommuner, som ligeledes vil medgå til mere borgernær service i 2009.

Med finanslovsforslaget for 2009 er der fortsat fokus på gennemførelse af initiativerne i kvalitetsreformen, som skal medvirke til at skabe en offentlig service af høj kvalitet. Der udmøntes således 2,2 mia. kr. i 2009 fra kvalitetspuljen eller 1 mia. kr. mere end i 2008. Midlerne er blandt andet prioriteret til kompetenceudvikling og bedre ledelse i den offentlige sektor, afskaffelse af løsevne lukkedage i daginstitutionerne, forstærket indsats for kronisk syge samt fast kontaktperson på sygehusene og i hjemmeplejen.

Der er afsat en kvalitetsfond på i alt 50 mia. kr. i perioden 2009-2018 til medfinansiering af sygehusinvesteringer, bedre fysiske rammer i kommunerne og arbejdskraftbesparende teknologier samt nye arbejds- og organisationsformer. I 2009 udmøntes i alt 2,2 mia. kr. fra kvalitetsfonden, heraf 1 mia. kr. til sygehusene, 1 mia. kr. til målrettede investeringer på dagtilbudsområdet, til folkeskole- og idrætsfaciliteter og på ældreområdet i kommunerne samt 0,2 mia. kr. til arbejdskraftbesparende teknologier.

I finanslovsforslaget for 2009 er der i 2009 afsat yderligere 2,1 mia. kr. fra globaliseringspuljen i forhold til 2008 som led i *Aftale om fremtidens velstand og velfærd og investeringer i fremtiden*. Der udmøntes således i alt godt 6,4 mia. kr. fra globaliseringspuljen til forskning, uddannelse, innovation og iværksætteri samt voksen- og efteruddannelse i 2009.

Regeringen foreslår, at satspuljen for 2009 på godt 0,8 mia. kr. prioriteres til psykiatri, udsatte grupper, handicappede, integration og svage grupper på arbejdsmarkedet. Der afsættes i alt 846 mio. kr. til svage og udsatte grupper, som skal udmøntes af partierne i satspuljeforliget ved efterårets forhandlinger.

Herudover forøges udviklingsbistanden reelt med ca. 400 mio. kr., således at den udgør ca. 15,3 mia. kr. i 2009 eller 0,82 pct. af BNI.

I alt afspejler finanslovsforslaget for 2009 større initiativer for i alt ca. 9,5 mia. kr., herunder til aftalerne om kommunernes og regionernes økonomi i 2009, *jf. tabel 2.1*.

I forlængelse af aftalen om finansloven for 2008 frigives endvidere den midlertidige opsparing på de statslige driftsrammer i 2009.

Større initiativer i 2009	
	2009
Mio. kr.	
Fortsatte forbedringer på de borgernære serviceområder	
Fortsat øget aktivitet på sygehusene og forbedringer på sundhedsområdet	1.625
Bedre service til borgerne	350
Kvalitetsreformen	
Fast kontaktperson for patienter på sygehuse	21
Forstærket indsats for kronisk syge patienter	78
Fast kontaktperson i hjemmeplejen	10
Ingen løsrevne lukkedage i daginstitutioner	65
Andre initiativer i kvalitetsreformen	135
Reserve til yderligere kvalitetsreforminitiativer	100
Attraktive arbejdspladser, kompetenceudvikling og bedre ledelse, jf. trepartsaftaler	586
Kvalitetsfonden	
Investeringer i fremtidens sygehusstruktur	1.000
Løft af fysiske rammer på borgernære serviceområder	1.000
Investeringer i arbejdskraftbesparende teknologi og nye arbejds- og organisationsformer	200
Forbedringer for ældre, svage og udsatte grupper	
Svage og udsatte grupper (satspuljen)	846
Nedbringelse af sygefravær	73
Forhøjelse af ældrechecken (supplerende pensionsydelse)	505
Investeringer i uddannelse og forskning	
Globaliseringspulje:	
- Forskning og udvikling	1.395
- Alle unge skal have en ungdomsuddannelse	471
- Flere skal have en videregående uddannelse	270
Forbedringer for SU-modtagere	67
Takstløft til handelsskolernes hhx-uddannelse	34
Styrket indsats på klimaområdet	
Klimakonference i Danmark og nedsættelse af klimakommission	204
Andre initiativer	
Højere udviklingsbistand	400
Fortsat styrkelse af kulturlivet	21
Ny digital signatur	40
Andre initiativer	59
I alt	9.555

En række af de nye initiativer og andre centrale emner på finanslovsforslaget for 2009 gennemgås i de følgende afsnit.

2.2 Aftaler om den kommunale og regionale økonomi for 2009

Regeringen indgik den 14. og den 16. juni aftaler med henholdsvis Danske Regioner og KL om regionernes og kommunernes økonomi for 2009, *jf. tabel 2.2.*

Tabel 2.2			
Aftalte serviceudgifter i regioner og kommuner i 2009			
	Regionerne		Kommunerne
	Sundhed	Regional Udvikling	
Mio. kr. 09-pl			
Udgangspunkt for aftalerne	81.906	2.414	218.667 ¹⁾
- heraf løft af udgangspunkt vedr. kræft	175		
- heraf løft fra aftale til budget 2008			923
- heraf løft vedr. socialområdet			650
Sygesikringsmedicin, skøn for 2008	7.350		
Regionerne			
Sygehuse	1.325		
- Realløft til aktivitet	785		
- Løft af aktivitet	1.050		
- Produktivitetsforbedring på 2 pct.	-1.050		
- Øvrigt, sygehuse	540		
Sygesikring	550		
Realvækst før omprioritering	1.875		
Omprioriteringspotentiale	-250		
Realvækst i 2009	1.625		
Kommunerne			
Realvækst i 2009			350
- Løft til bedre service til borgerne			350
- Rum til prioritering			1.000
- Omprioriteringspotentiale			-1.000
1) Inkl. aktivitetsafhængigt bidrag som forudsat i aftalen med Danske Regioner.			

Regionerne

Der er aftalt et løft på i alt 1,3 mia. kr. til sygehusene, herunder til flere behandlinger og medicin mv. Der er endvidere afsat 550 mio. kr. til sygesikringsmedicin og øvrige sygesikringsydelser. Det indgår i aftalen, at regionerne via bedre indkøb og administration m.v. skal tilvejebringe et råderum på 250 mio. kr. i 2009. Realløftet på sundhedsområdet 2009 udgør dermed 1,6 mia. kr.

Med aftalen om regionernes økonomi for 2009 løftes aktiviteten på sygehusområdet i 2009 med godt 1,8 mia. kr. svarende til en aktivitetsvækst i forhold til 2008 på 3,5

pct. Det tilvejebringes ved et realløft på 785 mio. kr. og produktivetsforbedringer på 2 pct.

Herudover er der fra 2008 og frem afsat yderligere 175 mio. kr. årligt til færdigimplementering af pakkeforløbene på kræftområdet.

Ud over økonomiaftalens realløft tilføres regionerne med finanslovsaftalen for 2008 ca. 360 mio. kr. i 2009 som følge af udmøntningen af en del af kvalitetsreformen, hvilket er et løft på ca. 180 mio. kr. i forhold til 2008. Midlerne fra trepartsaftalerne, som regeringen indgik med KL, Danske Regioner, LO, AC og FTF i sommeren 2007, udgør ca. 220 mio. kr. i 2009.

I lyset af overenskomstkonflikten i sundhedsvæsenet er det aftalt, at regeringen vil søge tilslutning til at suspendere det udvidede frie sygehusvalg frem til 1. juli 2009, hvorefter det automatisk genindføres. Regionerne har i aftalen samtidig forpligtet sig til at anvende den private kapacitet, der derved frigives.

Endvidere er det aftalt at konvertere aktivitetspuljen for 2008 til bloktilskud med henblik på at skabe sikkerhed for regionernes styring og planlægning, idet konflikten vurderes at have forrykket grundlaget for betingelserne i den aktivitetsbetingede pulje. Endeligt er det – også som følge af overenskomstkonflikten – aftalt at udskyde implementering af Den Danske Kvalitetsmodel i sygehusvæsenet til 2010.

Der er afsat en samlet anlægsramme på 4 mia. kr. til sygehusinvesteringer i 2009, heraf finansieres 1 mia. kr. fra kvalitetsfonden, *jf. nedenfor om kvalitetsfonden*.

Kommunerne

Udgangspunktet for aftalen om kommunernes økonomi for 2009 er et niveauløft på 0,9 mia. kr. i forhold til aftalen for 2008. Dermed tager aftalen for 2009 afsæt i kommunernes budgetter for 2008. Udgangspunktet er herudover løftet med 650 mio. kr. i 2008 som følge af udviklingen på det specialiserede socialområde i kommunerne.

Aftalen med KL indebærer et realløft af kommunernes serviceudgifter i 2009 med 350 mio. kr. til bedre service til borgerne.

Regeringen og KL er endvidere enige om, at kommunerne kan omstille aktiviteter svarende til et råderum på 1 mia. kr. i 2009 gennem omprioriteringer og bedre ressourceudnyttelse. Det tilvejebragte råderum skal anvendes til bedre service til borgerne.

Ud over økonomiaftalens realløft tilføres kommunerne med finanslovsaftalen for 2008 ca. 880 mio. kr. i 2009 som følge af udmøntningen af en del af kvalitetsreformen, hvilket er et løft på ca. 450 mio. kr. i forhold til 2008. Midlerne fra trepartsaftalerne udgør ca. 800 mio. kr. i 2009.

Med aftalen udmøntes der 9 mia. kr. fra kvalitetsfonden i perioden 2009-2013 til at løfte de fysiske rammer på dagtilbudsområdet, til folkeskole- og idrætsfaciliteter og på ældreområdet. Der udmøntes 1 mia. kr. i 2009 og 2 mia. kr. årligt i perioden 2010-2013.

De seneste års investeringsniveauer i kommunerne på disse velfærdsområder er opgjort til ca. 5 mia. kr. Med kvalitetsfonden vil investeringerne på de fire områder under ét blive løftet til mindst 6 mia. kr. i 2009 og mindst 7 mia. kr. i årene 2010-2013.

Aftalen med KL indebærer, at de kommunale anlægsudgifter i 2009 samlet set kan udgøre op til 15 mia. kr. Det aftalte loft for anlægsudgifterne er opgjort eksklusive udgifter til kommunalt ejede ældreboliger, hvilket skønmæssigt indebærer en korrektion af det aftalte anlægsniveau på 2 mia. kr. sammenholdt med tidligere år.

Nye rammer for kommunernes budgetlægning for 2009

I forlængelse af finanslovsaftalen for 2008 er der indført et betinget balancetilskud. Det indebærer, at op til 1 mia. kr. af det samlede bloktilskud til kommunerne er betinget af, at kommunerne budgetterer i overensstemmelse med aftaleforudsætningerne.

Der er samtidig indført en skattemekanisme, der indebærer, at hvis den samlede kommunale skatteudskrivning (indkomstskat, grundskyld og dækningsafgift) stiger i forhold til det aftalte, vil det kommunale merprovenu blive inddraget gennem en kombination af individuelle og kollektive reguleringer af bloktilskuddet.

I forlængelse af de nye rammer for kommunernes budgetlægning har KL tilkendegivet, at kommunerne fremover vil mødes i starten af september for at drøfte, om det forventede budgetresultat er i overensstemmelse med de aftalte rammer for den kommunale økonomi. Det er samtidig aftalt, at regeringen og KL mødes i september for at drøfte budgetsituationen med henblik på at skabe en større sikkerhed i kommunernes budgetplanlægning.

Udviklingen i bloktilskuddet fra 2008 til 2009

For 2009 udgør bloktilskuddet til kommuner og regioner under ét 139,3 mia. kr. på finanslovsforslaget for 2009, *jf. tabel 2.3*. Grundlaget for budgetteringen på finanslovsforslaget for 2009 udgøres af Akt 190 af 24. juni 2008.

Tabel 2.3			
Aftalte serviceudgifter i regioner og kommuner i 2009			
	2008 (FL08)	2009 (FFL09)	Ændr. 2008-2009
Mio. kr., årets priser			
Bloktilskud, kommuner	54,6	63,0	8,4
Bloktilskud, regioner	70,8	76,3	5,5
Bloktilskud, i alt	125,3	139,3	14,0
Balancetilskud, herunder finansiering af realvækst, regioner ¹⁾	-	3,1	3,1
Balancetilskud, herunder finansiering af realvækst, kommuner	13,4	19,1	5,7
Pris- og lønregulering 2008-2009	-	4,5	4,5
Ændring i udgifts- og opgavefordeling (DUT)	-	2,4	2,4
Øvrige ændringer			-1,8
1) Ekskl. statsligt aktivitetsafhængigt tilskud, som indgår i bloktilskuddet, men budgetteres på § 16.51.72.			

Set i forhold til finansloven for 2008 er der tale om en stigning i bloktilskuddene til kommuner og regioner på 14,0 mia. kr. målt i årets priser.

Forøgelsen omfatter et aftalt balancetilskud til regionerne på 3,1 mia. kr. i 2009. Balancetilskuddet til kommunerne udgør 19,1 mia. kr. i 2009 og er dermed øget med 5,7 mia. kr. (årets priser) i forhold til 2008. Balancetilskuddet sikrer fuld finansiering af de aftalte udgifter for kommunerne under ét.

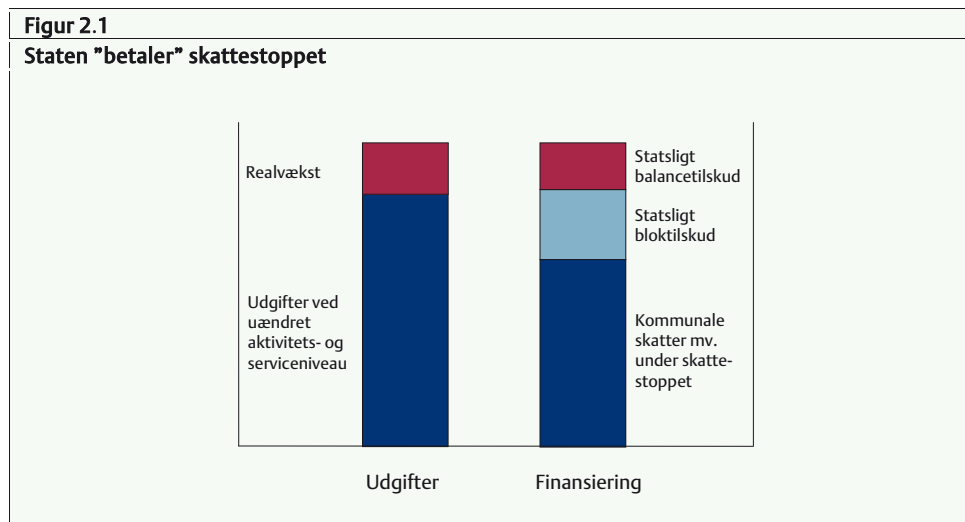
Udover de aftalte udgiftsløft i kommunerne påvirkes det kommunale balancetilskud blandt andet af størrelsen af kommunernes aktivitetsafhængige bidrag til det regionale sundhedsområde, niveauet for overførselsudgifterne samt en række tekniske forhold vedr. den kommunale økonomi, herunder særligt skønnet for de kommunale skatteindtægter i 2009.

Pris- og lønreguleringen af de permanente tilskud til kommuner og regioner fra 2008 til 2009-niveau hæver isoleret set bloktilskuddene med i alt 4,5 mia. kr.

Bloktilskuddene til kommuner og regioner er herudover øget med 2,4 mia. kr. i forhold til 2008 som følge af ændringer i den bindende statslige regulering af kommunernes og regionernes opgaveløsning (Det Udvidede Totalbalanceprincip, DUT).

Den øvrige ændring i tilskuddene på -1,8 mia. kr. (årets priser) kan primært henføres til reguleringer af budgetgarantien. Kommunernes bloktilskud nedjusteres således som følge af, at udgifterne til blandt andet kontanthjælp og aktivering er faldet i de seneste år såvel absolut som set i forhold til tidligere udgiftsskøn og tidligere reguleringer.

Det er staten, der ”betaler” for skattestoppet. Kommunerne kompenseres således fuldt ud for virkningen af skattestoppet, idet det statslige balancetilskud tilpasses, så der er ligevægt mellem de aftalte udgifter og indtægter i kommunerne, *jf. figur 2.1.*

2.3 Kvalitetsreformen

Regeringen præsenterede i august 2007 sit udspil til en kvalitetsreform. Udspillet indeholdt en række konkrete initiativer, der skal bidrage til at sikre højere kvalitet i den offentlige service, *jf. Bedre velfærd og større arbejdsglæde, august 2007.*

I forbindelse med Finansloven for 2008 blev regeringen (Venstre og Det Konservative Folkeparti), Dansk Folkeparti og Ny Alliance enige om en omfattende kvalitetsreform af den offentlige sektor. Elementer i kvalitetsreformen indgår endvidere i økonomiaftalerne for 2009 mellem regeringen, KL og Danske Regioner fra juni 2008.

Den økonomiske ramme for kvalitetsreformens driftsudgifter – kvalitetspuljen – udgør i alt 10 mia. kr. i årene 2008-2011 (opgjort i 2008-priser). Opgjort i 2009-priser udgør kvalitetspuljen 10,4 mia. kr. i årene 2008-2011, *jf. tabel 2.4.*

Tabel 2.4					
Oversigt over kvalitetspuljen på FFL09					
	2008	2009	2010	2011	2008-11
Mio. kr. (2009-PL)					
Trepartsinitiativer	1.007	1.593	1.778	1.754	6.132
Andre kvalitetsreforminitiativer ¹⁾	185	493	752	845	2.275
Resterende kvalitetspulje på § 35	0	100	800	1.105	2.005
Kvalitetspulje i alt	1.192	2.186	3.330	3.703	10.411

1) Indeholder de kvalitetsreforminitiativer (ud over trepartsinitiativerne), som indgik i *Aftale om Finansloven for 2008, marts 2008*. Reserven til meroptag på ungdomsuddannelserne og de videregående uddannelser på 208 mio. kr. (opgjort i 2009-PL) er inkluderet.

Trepartsaftalerne er blandt de centrale elementer i kvalitetsreformen. De omtrent 50 initiativer i trepartsaftalerne har blandt andet fokus på at sikre attraktive arbejdspladser, bedre rammer for rekruttering og fastholdelse af medarbejdere, god ledelse og udvikling af medarbejdernes kompetencer, *jf. boks 2.1*. Udgifterne til trepartsinitiativerne udgør ca. 6,1 mia. kr. i årene 2008-2011 af den samlede kvalitetspulje på 10,4 mia. kr.

Boks 2.1
Trepartsinitiativer vedrørende ledelse, efteruddannelse mv.   Trepartsinitiativer, der skal skabe attraktive offentlige arbejdspladser og bedre ledelse i offentlige institutioner: • Styrket kompetenceudvikling og efter- og videreuddannelse: Der er afsat 700 mio. kr. (2008-priser) til en styrket indsats for kompetenceudvikling og efter- og videreuddannelsesindsats på de offentlige arbejdspladser. Midlerne er aftalt afsat i overenskomsterne på det statslige, regionale og kommunale område i foråret 2008. Herudover er det blandt andet aftalt, at der regelmæssigt holdes medarbejderudviklingssamtaler i hele den offentlige sektor. • Styrket indsats for at fastholde seniorer i job: Der er afsat 900 mio. kr. (2008-priser) til initiativer på de offentlige arbejdspladser, der kan bidrage til at fastholde flere seniorer længere i job. Midlerne er aftalt afsat i overenskomsterne på det statslige, regionale og kommunale område i foråret 2008 i form af ordninger vedr. seniorbonus og -fridage. Herudover er det blandt andet aftalt, at ældre medarbejdere i forbindelse med medarbejderudviklingssamtalen skal have tilbud om en seniorsamtale. • Styrket indsats for et bedre arbejdsmiljø: Det er aftalt, at alle offentlige arbejdspladser regelmæssigt skal foretage målinger af medarbejdernes tilfredshed og trivsel, herunder af det psykiske arbejdsmiljø. Herudover er det blandt andet aftalt, at der skal føres en mere aktiv dialog om sygefravær på de offentlige arbejdspladser. • Ny fleksibel masteruddannelse i offentlig ledelse: Der skal etableres en ny fleksibel masteruddannelse i offentlig ledelse fra 2009, som skal kvalificere og udvikle de offentlige lederes evne til at udøve professionel ledelse til gavn for både medarbejdere, borgere og brugere. Der er i perioden 2008-2011 afsat i alt knap 75 mio. kr. (2008-priser) hertil. • Nyt tilbud om offentlig lederuddannelse på diplomniveau: Det er aftalt, at der skal skabes et højt kvalificeret udbud af modulopbygget lederuddannelse på diplomniveau målrettet offentlige ledere. Det nye tilbud har til formål at videreudvikle ledelseskvaliteten i offentlige institutioner til gavn for både borgere, medarbejdere og arbejdspladser.

Regeringen (Venstre og Det Konservative Folkeparti), Socialdemokraterne, Dansk Folkeparti, Socialistisk Folkeparti, Radikale Venstre og Ny Alliance blev den 18. de-

cember 2007 enige om at gennemføre initiativerne i de to trepartsaftaler, som regeringen indgik med KL, Danske Regioner, LO, AC og FTF i sommeren 2007. Der er således bred politisk opbakning bag trepartsaftalerne.

Udover initiativerne i trepartsaftalerne indeholder kvalitetsreformen en række andre initiativer, der blandt andet forbedrer forholdene for patienterne på sygehusene, de ældre og børnefamilierne, *jf. Aftale om Finansloven for 2008*, marts 2008. Til disse kvalitetsreforminitiativer er der afsat ca. 2,3 mia. kr. i 2008-2011 (opgjort i 2009-PL), når den afsatte reserve til meroptag på ungdomsuddannelserne og de videregående uddannelser medregnes.

Boks 2.2
Andre initiativer i kvalitetsreformen
Konkrete initiativer i kvalitetsreformen omfatter bl.a.:
• Et sundt frokostmåltid i daginstitutionerne. Alle førskolebørn i daginstitutioner skal senest 1. januar 2010 have tilbud om et sundt frokostmåltid. Udgiften til måltidet bliver fuldt forældrebetalt for de familier, som ikke er omfattet af reglerne om friplads eller søskenderabat. Loftet for forældrebetalingsandelen hæves til 30 pct., således at den enkelte kommune får mulighed for at opkræve forældrebetaling for madordningen. Det er en lokalpolitisk prioritering at hæve forældrebetalingen fra de nuværende 25 pct. i kommuner, hvor der allerede er madordninger i institutioner.• Ingen løsevne lukkedage. Løsevne lukkedage i daginstitutioner vil blive afskaffet fra 1. januar 2009. Der må således fremover kun holdes lukket på dage, hvor fremmødet af børn i institutionen er lavt – dvs. på dage hvor mange forældre holder fri, og hvor der derfor kun er få børn med pasningsbehov.• Forstærket indsats for kronisk syge patienter. Indsatsen vil være målrettet de store kroniske sygdomsområder, herunder diabetes, muskel- og skeletlidelser, obstruktiv lungelidelse (KOL) og hjerte-kar-sygdomme.• Fast kontaktperson i hjemmeplejen. Der indføres en fast kontaktpersonordning for modtagere af hjemmehjælp pr. 1. januar 2009. En fast kontaktpersonordning indebærer, at den ældre kan henvende sig til kontaktpersonen med alle typer af spørgsmål vedrørende hjemmehjælpen. En fast kontaktperson er således med til at sikre bedre sammenhæng i ældreplejen.• Fast kontaktperson for patienter på sygehusene. Kontaktpersonordningen indebærer, at en indlagt patient eller en patient i et længerevarende ambulansforløb får tilknyttet én fast kontaktperson gennem behandlingsforløbet. Dette skal sikre, at patienten får en personlig indgang til sygehusvæsenet, en bedre koordination af behandlingsforløbet, og at patienten bliver bedre informeret om sin sygdom og behandling.
Regeringen har iværksat et omfattende afbureaukratiseringsprogram på det kommunale og regionale område:
• Mere tid til omsorg og service. Afbureaukratiseringsprogrammet skal sikre, at medarbejderne får mere tid til omsorg og service og bruger mindre tid på administration. Samtidig skal afbureaukratisering give større frihed i den lokale opgavevaretagelse.• Inddragelse af medarbejdere og ledere. Afbureaukratiseringsprogrammet bygger blandt andet på inddragelse af lokale medarbejdere og ledere, der får mulighed for at pege på uhen-sigtsmæssige regler og procedurer, og en udfordringsret til offentlige institutioner, hvor ud-valgte institutioner får mulighed for at blive fritaget fra bestemte regler.• Forpligtende handlingsplaner. Regeringen vil præsentere forpligtende handlingsplaner med konkrete mål for afbureaukratiseringsindsatsen medio 2009.

Den resterende kvalitetspulje til yderligere kvalitetsreforminitiativer udgør i alt 2,0 mia. kr. Til udmøntning af yderligere kvalitetsreforminitiativer er der således på finanslovsforslaget for 2009 afsat 100,0 mio. kr. i 2009, 800,0 mio. kr. i 2010 og 1.104,7 mio. kr. i 2011.

Regeringen vil lægge vægt på, at den resterende kvalitetspulje medgår til at finansiere udestående initiativer i regeringens udspil til en kvalitetsreform, *jf. Bedre velfærd og større arbejdsglæde*, august 2007. Regeringen vil i efteråret 2008 præsentere sit udspil til udmøntning af den resterende kvalitetspulje. Udmøntningen vil indgå i forhandlingerne om finansloven for 2009.

2.4 Investeringer i en moderne offentlig sektor

Regeringen har afsat i alt 50 mia. kr. i årene 2009-2018 i kvalitetsfonden til medfinansiering af investeringer i en moderne sygehusstruktur, bedre fysiske rammer på de borgernære områder i kommunerne og arbejdskraftbesparende teknologi.

På finanslovsforslaget for 2009 foreslår regeringen at anvende 2,2 mia. kr. i 2009 fra kvalitetsfonden.

	2009		2010	2011	2012	2013	2009-2018
	Tilsagnsramme i alt	Udmøntet					
Mia. kr.							
Fremtidens sygehusstruktur	15,0 ¹⁾	1,0	-	-	-	-	25,0
Løft af fysiske rammer i kommunerne		1,0	2,0	2,0	2,0	2,0	22,0
Arbejdskraftbesparende teknologi og nye arbejds- og organisationsformer		0,2	0,4	0,4	0,5	-	3,0 ²⁾
Kvalitetsfond i alt		2,2	2,4	2,4	2,5	2,0	50,0
1)	Prioritering af midlerne afventer ekspertpanelets indstilling. Regeringen udmelder i 2009 en samlet tilsagnsramme til de enkelte regioner på 15 mia. kr. Heraf forudsættes 1 mia. kr. udmøntet i 2009.						
2)	Midlerne til investeringer i arbejdskraftbesparende teknologi udmøntes i perioden 2009-2015.						

Fremtidens sygehusstruktur

Regeringen og Danske Regioner er enige om, at der skal anvendes 25 mia. kr. fra kvalitetsfonden til investeringer i en moderne sygehusstruktur i perioden 2009-2018. Det betyder et markant realløft i de samlede sygehusinvesteringer og afspejler regeringens prioritering af sygehusområdet.

Danske Regioner og regeringen har i aftalen om regionernes økonomi for 2009 aftalt, at udmøntningen af den samlede ramme på i alt 25 mia. kr. i perioden 2009-2018 sker i to omgange. Regeringen og Danske Regioner har nedsat et ekspertpanel, der

skal afgive indstilling til regeringen om, hvordan midlerne kan anvendes mest hensigtsmæssigt. På baggrund af ekspertpanelets indstilling udmelder regeringen i første runde en samlet tilsagnsramme til de enkelte regioner på 15 mia. kr. Heraf forudsættes 1 mia. kr. udmøntet i 2009. Der er med de resterende 10 mia. kr. mulighed for i en anden senere runde at håndtere yderligere behov.

Investeringsløftet vil betyde en betydelig oprustning og modernisering af det danske sygehusvæsen i de kommende år. Investeringerne skal sikre høj kvalitet og effektiv anvendelse af ressourcerne. Kvalitetsfondens midler vil derfor blive tildelt de konkrete projekter, hvor midlerne investeres bedst.

Løft af fysiske rammer i kommunerne

Regeringen og KL er enige om, at der skal anvendes 22 mia. kr. fra kvalitetsfonden til at løfte de fysiske rammer for børn og unge på dagtilbudsområdet, i folkeskolen, vedrørende idrætsfaciliteter samt på ældreområdet i perioden 2009-2018.

Regeringen og KL har som led i aftalen om kommunernes økonomi i 2009 aftalt, at der udmøntes 9 mia. kr. i perioden 2009-2013, heraf 1 mia. kr. i 2009 og 2 mia. kr. årligt i 2010-2013.

Hermed hæves investeringsniveauet på de fire velfærdsområder fra 5 mia. kr. til mindst 6 mia. kr. i 2009 og til mindst 7 mia. kr. årligt i perioden 2010-2013. Dette løft vil bidrage til at sikre tidssvarende og moderne faciliteter for børn og unge på dagtilbudsområdet, i folkeskolen og vedrørende idrætsfaciliteter samt på ældreområdet.

Arbejdskraftbesparende teknologi og nye arbejds- og organisationsformer

Regeringen, Dansk Folkeparti og Ny Alliance har med finanslovsaftalen for 2008 aftalt, at der skal anvendes i alt 3 mia. kr. fra kvalitetsfonden til investeringer i ny arbejdskraftbesparende teknologi og nye arbejds- og organisationsformer i perioden 2009-2015.

Midlerne skal bidrage til at finansiere projekter, som kan give målbare effektiviseringsgevinster. Det skal ske ved, at ny teknologi enten gør arbejdsopgaverne overflødige eller lettere og hurtigere for medarbejderne at løse. Dermed kan der frigøres ressourcer, belastningen af medarbejderne kan mindskes, og der vil blive mere tid til borgernær service og omsorg.

På finanslovsforslaget for 2009 er der afsat 200 mio. kr. til investeringer i arbejdskraftbesparende teknologi i 2009. Anvendelsen af midlerne drøftes i forhandlingerne om finansloven for 2009.

2.5 Satspuljen for 2009

Satspuljen for 2009 udgør ca. 846 mio. kr., som skal udmøntes i forbindelse med satspuljeforhandlingerne i efteråret.

Regeringen foreslår, at midlerne prioriteres til psykiatri og sundhed for socialt udsatte, udsatte grupper, handicappede og integration, svage grupper på arbejdsmarkedet samt en række øvrige initiativer, *jf. tabel 2.6.*

Tabel 2.6					
Satspuljen for 2009					
	2009	2010	2011	2012	I alt 2009- 2012
Mio. kr.					
Psykiatri og sundhed for socialt udsatte	110	170	280	390	950
Udsatte grupper	265	295	300	310	1.170
Handicappede	370	370	370	370	1.480
Integration, svage grupper på arbejdsmarkedet og øvrige initiativer	101	110	125	150	486
I alt	846	945	1.075	1.220	4.086

Regeringen foreslår, at der afsættes 110 mio. kr. i 2009, 170 mio. kr. i 2010, 280 mio. kr. i 2011 og 390 mio. kr. i 2012 til psykiatri og sundhed for socialt udsatte, herunder midler til indfasningen af en udvidet udrednings- og behandlingsret i psykiatrien samt til sundhedsinitiativer målrettet socialt udsatte.

Regeringen foreslår ligeledes, at der afsættes 265 mio. kr. i 2009, 295 mio. kr. i 2010, 300 mio. kr. i 2011 og 310 mio. kr. i 2012 til udsatte grupper. Midlerne foreslås blandt andet afsat til en række initiativer målrettet lejere, der sættes ud af deres bolig, samt til opfølgning på anbringelsesreformen bl.a. til en styrkelse af kontinuiteten i anbringelser.

Herudover foreslås det, at der afsættes 370 mio. kr. årligt i 2009-2012 til handicappede, herunder til en forbedring af løn- og ansættelsesvilkår for handicaphjælpere og til en ny tolkeordning for døve.

Samtidig foreslås der afsat 101 mio. kr. i 2009, 110 mio. kr. i 2010, 125 mio. kr. i 2011 og 150 mio. kr. i 2012 til integration, svage grupper på arbejdsmarkedet og øvrige initiativer. Blandt andet foreslås afsat midler til initiativer, der skal modvirke en marginalisering af etniske minoritetsgrupper.

Af satspuljen er der på § 35.11.04 indbudgetteret 150 mio. kr. årligt til finansiering af efterregulering af L564 vedr. ungdomsuddannelse for unge med særlige behov samt 83,1 mio. kr. i 2009 og 83,0 mio. kr. i 2010-2012 til efterregulering af L1442 vedr. anbringelsesreformen.

Der er endvidere indbudgetteret 50,7 mio. kr. i 2009 og 52,0 mio. kr. i 2010-2012 til finansiering af L154 vedr. forældres udførelse af hjælp til børn i hjemmet m.v. samt 0,6 mio. kr. årligt i 2009-2012 ligeledes til finansiering af L154 vedr. psykologbehandling til børn på krisecentre.

Desuden er der indbudgetteret -0,1 mio. kr. i 2009, -0,6 mio. kr. i 2010 og -0,9 mio. kr. i 2011 til L447 vedr. lejerettigheder til beboere i botilbud efter serviceloven.

2.6 Globaliseringspulje til forskning, uddannelse, innovation og iværksætteri samt voksen- og efteruddannelse

Som følge af *Aftale om fremtidens velstand og velfærd og investeringer i fremtiden*, som regeringen indgik med Socialdemokraterne, Dansk Folkeparti og Det Radikale Venstre i juni 2006, blev der på finanslovsforslaget for 2007 afsat en globaliseringspulje på godt 2,1 mia. kr. i 2007 (2009-priser) stigende til knap 8,6 mia. kr. i 2010. I 2011 og 2012 er det aftalt at afsætte yderligere godt 1 mia. kr. årligt, således at globaliseringspuljen udgør godt 10,7 mia. kr. i 2012.

Puljen anvendes til investeringer i fremtiden, herunder øgede investeringer i uddannelse, forskning, innovation, iværksætteri og voksen- og efteruddannelse, *jf. Aftale om udmøntning af globaliseringspuljen*, november 2006.

I 2009 er det aftalt at udmønte godt 6,4 mia. kr. fra globaliseringspuljen på i alt knap 42 mia. kr. Det er ca. 2,1 mia. kr. mere end i 2008, *jf. tabel 2.7*.

Tabel 2.7			
Globaliseringsmidler i 2009 – godt 2 mia. kr. mere i forhold til 2008			
	2008	2009	Vækst
Mio. kr., 2009-pl			
Globaliseringspulje i alt	4.293	6.436	2.143
1. Forskning og udvikling	2.146	3.542	1.395
- Basisbevillinger	859	1.084	225
- Opbygning af forskningskapacitet	258	268	11
- Fri forskning	413	483	70
- Strategisk forskning	467	467	0
- Samarbejde med private om forskning	150	161	11
- Ufordelt reserve	0	1.079	1.079
2. Innovation og iværksætter	429	429	0
- Program for brugerdreven innovation	107	107	0
- Bedre vækstvilkår for virksomheder	161	161	0
- Offensiv global markedsføring	116	117	1
- styrket konkurrence og idéudvikling	45	44	-1
3. Ungdomsuddannelserne	838	1.309	471
- Kvalitetsløft i erhvervsuddannelserne	322	322	0
- Tidlig indsats overfor unge med risiko for ikke at påbegynde en uddannelse	34	73	39
- Øget undervisningskapacitet	482	914	433
4. De videregående uddannelser	306	576	270
- Kvalitetsløft til de videregående uddannelser	241	365	123
- Øget undervisningskapacitet	64	211	147
5. Voksen- og efteruddannelse	573	580	6
- Læse-, skrive- og regnekurser for voksne	42	54	12
- Pulje på i alt 1 mia. kr. til VEU i 2008-2010	357	357	0
- Flere voksenlærlinge	59	59	0
- Forenklet og permanent jobrotationsordning	56	56	0
- Nye initiativer på VEU-området	59	54	-5
Anm.: Eventuelle omfordelinger og ændrede profiler fx mellem aktivitetsmidler til meroptag på ungdomsuddannelserne og de videregående uddannelser opgøres på baggrund af de endelige regnskabstal, jf. <i>Aftale om udmøntning af globaliseringspuljen</i> . Det bemærkes endvidere, at tabellen angiver den aftalte profil for styrket voksen- og efteruddannelse, herunder puljen på 1 mia. kr. til erhvervsrettet voksen- og efteruddannelse. På baggrund af ændrede skøn for aktiviteten i 2008 foreslås afløbet af puljen forlænget med to år fra 2008-2010 til 2008-2012, jf. § 20.75.05. <i>Øget aktivitet på erhvervsrettet voksen- og efteruddannelse</i> . Dette forventes at indebære en mere retvisende budgettering af kontoen. Samtidig gives der adgang til optagelse af merudgifter, hvis aktiviteten i 2009 overstiger det budgetterede. Regeringen vil drøfte forslaget om ændret budgettering med aftalepartierne i efteråret.			

Der udmøntes i alt godt 3,5 mia. kr. til forskning og udvikling i 2009 eller knap 1,4 mia. kr. mere end i 2008. Heraf er der 1,1 mia. kr. i en ufordelt reserve. Den konkrete udmøntning af den ufordelte reserve til forskning og udvikling skal forhandles i globaliseringskredsen i efteråret 2008, jf. *Aftale om udmøntning af globaliseringspuljen*, november 2006.

Ligesom i 2008 udmøntes ca. 0,4 mia. kr. i 2009 til innovation og iværksætteri. Midlerne målrettes blandt andet en øget indsats for nye og mindre virksomheders vækstvilkår, herunder de nye regionale væksthuse, samt en styrkelse af de erhvervsmæssige potentialer i kultur- og oplevelsesøkonomien.

Derudover udmøntes i 2009 ca. 1,3 mia. kr. til ungdomsuddannelserne og godt 0,5 mia. kr. til de videregående uddannelser. I forhold til 2008 er globaliseringsmidlerne til ungdomsuddannelserne og de videregående uddannelser i 2009 samlet set øget med godt 0,7 mia. kr.

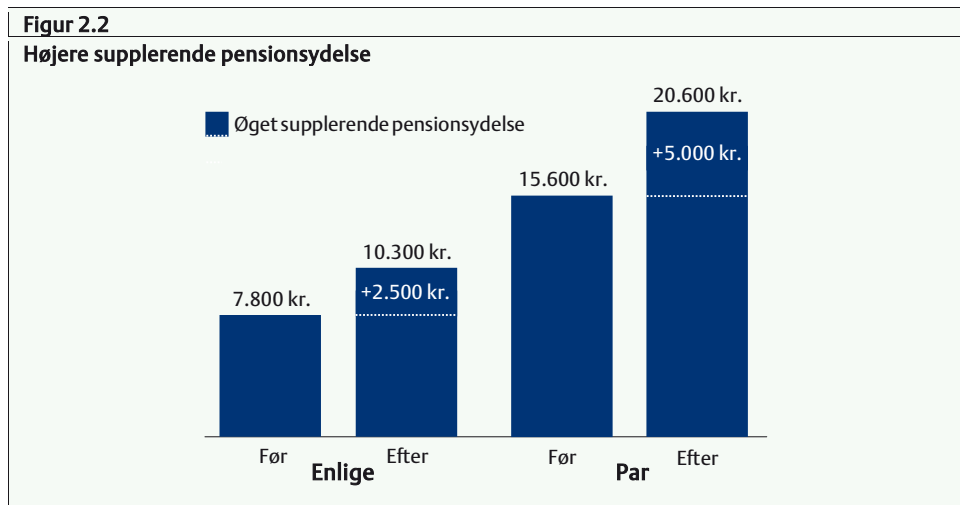
Som en del af globaliseringsaftalen er der afsat en pulje på 1 mia. kr. i perioden 2008-2010 til erhvervsrettet voksen- og efteruddannelse. Der forventes et mindreforbrug af puljen i 2008. På den baggrund foreslås udmøntningsperioden for den resterende del af puljen udvidet med to år fra 2008-2010 til 2008-2012. Dette forventes at indebære en mere retvisende budgettering af puljen. Det samlede udmøntede beløb vil være uændret. Samtidig gives der adgang til optagelse af merudgifter, hvis aktiviteten i 2009 overstiger det budgetterede. Regeringen vil drøfte forslaget om en ændret budgettering med aftaleparterne i efteråret.

2.7 Andre initiativer

Forhøjelse af ældrechecken

Med aftalen om finansloven for 2008 forbedres forholdene for de økonomisk svagest stillede folkepensionister yderligere i 2009, idet maksimumsbeløbet for den supplerende pensionsydelse ("ældrechecken") hæves fra 7.800 kr. i 2008 til 10.300 kr. i 2009, *jf. figur 2.2*.

For par, hvor begge modtager den maksimale supplerende pensionsydelse, øges parrets samlede supplerende pensionsydelse fra 15.600 kr. til 20.600 kr. Forbedringen øger udgifterne til social pension med 500 mio. kr. og berører ca. 237.000 folkepensionister.

Den supplerende pensionsydelse er i de senere år gentagne gange blevet forbedret. I 2003 indførtes en engangsydelse, som fra 2004 blev en permanent supplerende pensionsydelse. Ydelsen er siden blevet forbedret og udgør 10.300 kr. i 2009 med en samlet udgift på 2,3 mia. kr.

Samlet skønnes den supplerende pensionsydelse at have forøget rådighedsbeløbet for en typisk enlig pensionist i lejebolig uden supplerende indkomst med 8 pct. i 2009.

Forbedringen forudsættes finansieret ved målretning og reduktion af statens erhvervsstøtteordninger mv. samt ved afskaffelse af godtgørelsesordningen for Nikkel-Cadmium-batterier, *jf. Aftale om finansloven for 2008*, marts 2008.

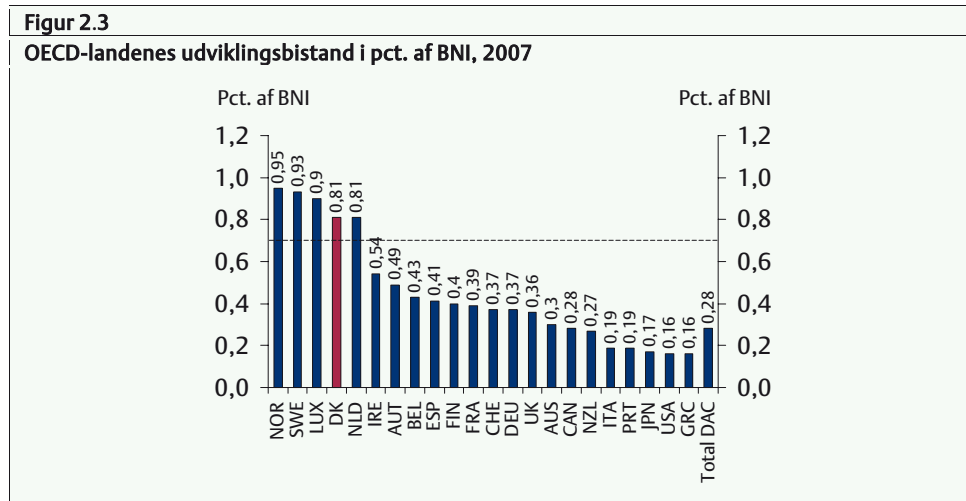
Udviklingsbistand

Det er regeringens sigte over en årrække at øge udviklingsbistanden fra 0,8 pct. af BNI. På finanslovsforslaget for 2009 afsættes der yderligere ca. 750 mio. kr. i udviklingsbistand i forhold til 2008. Korrigeret for pris- og lønstigninger svarer dette til en stigning på ca. 400 mio. kr.

Heraf afsættes 100 mio. kr. på en særskilt reserve til særlige indsatser under udviklingsbistanden, herunder fx i opfølgning på regeringens internationale Afrika-kommission mv.

Dermed vil den danske udviklingsbistand stige fra ca. 14,5 mia. kr. i 2008 til i alt ca. 15,3 mia. kr. i 2009. Udviklingsbistanden udgør derved ca. 0,82 pct. af BNI på finanslovsforslaget for 2009.

Danmark er således blandt de 5 lande i verden, der giver mest i udviklingsbistand i forhold til vores samlede indkomst, *jf. figur 2.3*.

Anm.: FN anbefaler, at OECD-lande yder 0,7 pct. af BNI i udviklingsbistand, jf. den stiplede linje.

Regeringen vil i 2009 fokusere bistanden yderligere til Afrika. Det er regeringens mål, at mindst 2/3 af den bilaterale bistand på sigt skal gå til Afrika. Den bilaterale programbistand til Afrika øges derfor på finanslovsforslaget med ca. 700 mio. kr. i 2009 til i alt ca. 3,8 mia. kr.

Regeringen har nedsat en international Afrika-kommission, der medio 2009 vil fremlægge forslag til nye innovative strategier for økonomisk vækst og jobskabelse for unge i Afrika og for et mere effektivt internationalt udviklingssamarbejde. Regeringen har afsat en reserve på 200 mio. kr. under udviklingsbistanden til umiddelbar opfølgning i 2009 på Afrika-kommissionens arbejde.

Tabel 2.8	
Den samlede udviklingsbistand, 2009	
	2009
Mio. kr.	
Bilateral bistand	9.265
<i>Heraf programbistand i Afrika</i>	3.833
Multilateral bistand	3.716
Fællesskabsfinansieret EU-bistand	925
Administration af udviklingsbistanden	736
Modtagelse af flygtninge i Danmark	231
Andet	197
Reserve til uforudsete hændelser	140
Særskilt reserve til særlige indsatser	100
Dansk udviklingsbistand, i alt¹⁾	15.310
1) Inkl. klimapulje på 200 mio. kr.	

Endvidere arbejdes der for at forbedre kvinders rettigheder og muligheder i verdens fattigste lande. Derfor øges udviklingsbistanden til forbedring af kvinders vilkår fra ca. 200 mio. kr. i 2008 til ca. 300 mio. kr. i 2009. Der afsættes endvidere ca. 900 mio. kr. til styrkelse af indsatsen for bekæmpelse af hiv/aids.

Regeringen vil bistå ikke mindst de fattigste lande med at begrænse og tilpasse sig menneskeskabte klimaforandringer. Regeringen vil derfor øge klimapuljen fra 100 mio. kr. i 2008 til 200 mio. kr. i 2009.

Boks 2.3
Forskel på finanslovsbudgettering og faktisk udbetalt udviklingsbistand
Udviklingsbistanden budgetteres på de årlige finanslove som tilsagn. Det indebærer, at hele aftalebillet/tilsagnet budgetteres på finansloven i det år, hvor der indgås en forpligtende aftale om et konkret bistandsinitiativ, selvom der falder udbetalinger løbende over hele initiativets løbetid, f.eks. 5 år. Den endelige rapportering til OECD af et givent års udviklingsbistand er derimod baseret på de faktisk gennemførte udbetalinger i det enkelte år. Der kan derfor være afvigelser mellem den budgetterede udviklingsbistand på finansloven, og den endelige rapportering til OECD. I 2007 var udviklingsbistanden på finansloven således budgetteret som 0,8 pct. af BNI i tilsagn, mens den faktisk udbetalte udviklingsbistand som rapporteret til OECD udgjorde 0,81 pct. af BNI.

Appendiks 2.1 Forslag til statsligt forskningsbudget 2009

På finanslovsforslaget for 2009 er der budgetteret med forskningsbevillinger på ca. 15 mia. kr. i alt i 2009 svarende til en stigning på ca. 1,1 mia. kr. i forhold til 2008, *jf. tabel 2.a.*

Fra 2008 til 2012 stiger de statslige forsknings- og udviklingsbevillinger fra ca. 13,9 mia. kr. til 17,2 mia. kr. Det svarer til en stigning på ca. 3,2 mia. kr. i alt.

Tabel 2.a					
Samlet udvikling i statslige forsknings- og udviklingsbevillinger på FFL09					
	2008	2009	2010	2011	2012
Mio. kr. (2009-priser)					
Forslag til finanslov 2009	13.929,2	14.984,3	16.540,8	16.927,1	17.177,4
Ændring i forhold til 2008-niveau	-	1.055,1	2.611,6	3.997,9	3.248,2
- Heraf stigning fra globaliseringspuljen til FoU ¹⁾	-	1.395,2	2.790,4	3.112,3	3.434,3
- Andre ændringer netto	-	-340,1	-178,8	-114,4	-186,1

1) Forskning og udvikling.
Kilde: Statens forskningsbudgetsystem, august 2008.

I 2008 blev der afsat 2,1 mia. kr. fra globaliseringspuljen til forskning og udvikling. Frem til 2012 stiger forskningsbevillingerne med yderligere ca. 3,4 mia. kr., således at globaliseringspuljen frem til 2012 vil have finansieret et bevillingsløft på ca. 5,6 mia. kr. i alt (i 2009-priser).

De stigende forskningsbevillinger fra globaliseringspuljen sikrer, at de offentligt finansierede udgifter til forskning og udvikling vil nå op 1 pct. af BNP i 2010 og frem.

Af *tabel 2.b* fremgår det, at der fra 2009 er ufordelte midler til forskning i globaliseringsreserven på ca. 1,1 mia. kr. i 2009, 3,9 mia. kr. i 2010, 4,2 mia. kr. i 2011 og 4,3 mia. kr. i 2012.

Tabel 2.b					
De statslige forsknings- og udviklingsbevillinger 2008-2012					
	2008	2009	2010	2011	2012
Mio. kr. (2009-priser)					
Ministerområder FFL09	13.929,2	13.905,7	12.655,8	12.752,3	12.830,9
Ufordelt globaliseringsreserve	-	1.078,6	3.885,0	4.174,8	4.346,5
Forslag til finanslov for 2009 i alt	13.929,2¹⁾	14.984,3	16.540,8	16.927,1	17.177,4
Finansloven for 2008 (inkl. reserver)	13.767,3	15.144,1	16.578,9	17.037,9	-
Ændring i forhold til finansloven for 2008	161,9	-159,8	-38,1	-110,3	-
1) Omfatter finansloven for 2008 og det forventede forslag til lov om tillægsbevilling for 2008 mv. Kilde: Statens forskningsbudgetsystem, august 2008.					

I forhold til finansloven for 2008 er der sket en forøgelse af det statslige forskningsbudget med 161,9 mio. kr. i 2008. Endvidere er der foretaget en justering af bevillingerne i 2009-2011 i forhold til finansloven for 2008, *jf. tabel 2.b*.

Ændringerne skyldes en ændret profil for udmøntningen af UMTS-midlerne til forskning og it. Det betyder isoleret set, at statslige forskningsbevillinger reduceres med 285 mio. kr. i 2009 og 101 mio. kr. i 2010 og 2011 i forhold til budgetteringen på finansloven for 2008. Til gengæld forlænges udmøntningsperioden for UMTS-midlerne frem til 2015, idet der foreslås en årlig udmøntning af UMTS-midlerne på 184 mio. kr. i perioden 2010-2015 svarende til i alt 1,1 mia. kr.

Herudover er der foretaget en fremrykning af 88 mio. kr. fra 2009 til 2008 som følge af en hurtigere igangsætning af Det Energiteknologiske Udviklings- og Demonstrationsprogram. Endvidere indeholder det statslige forskningsbudget en række ændrede justeringer af eksisterende bevillinger mv.

Bevillinger til forskning og udvikling fordelt på ministerområder

Forsknings- og udviklingsbevillingerne under Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling udgør samlet ca. 10,9 mia. kr. i 2009, *jf. tabel 2.c*. Dette svarer til ca. 73 pct. af de samlede statslige forskningsbevillinger. Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri er det næststørste område med forskningsbevillinger på i alt 0,6 mia. kr. i 2009 svarende til ca. 4 pct.

Tabel 2.c					
Forsknings- og udviklingsbevillinger fordelt på ministerområder, 2008-2012					
	2008	2009	2010	2011	2012
Mio. kr. (2009-priser)					
Udenrigsministeriet	324,0	270,0	209,9	253,2	233,2
Finansministeriet	52,1	35,6	30,8	11,3	11,3
Økonomi- og Erhvervsministeriet	280,1	318,0	274,4	273,4	273,6
Forsvarsministeriet	84,4	81,6	81,6	81,6	81,6
Velfærdsministeriet	163,6	141,7	87,5	70,3	47,9
Ministeriet for Sundhed og Forebyggelse	77,7	70,7	69,6	69,0	68,4
Beskæftigelsesministeriet	142,3	133,3	126,6	98,8	72,7
Ministeriet for Flygtninge, Indvandrere og Integration	6,8	7,6	0,0	0,0	0,0
Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling	10.696,2	10.943,1	9.999,6	10.251,8	10.416,3
Undervisningsministeriet	349,5	342,2	193,4	187,2	179,5
Kulturministeriet	528,8	478,3	478,1	470,3	470,5
Miljøministeriet	197,3	206,2	184,7	181,7	178,9
Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri	593,5	642,1	634,9	633,4	627,5
Transportministeriet	39,8	43,1	43,3	43,1	43,1
Klima- og Energiministeriet	393,1	192,2	241,4	127,2	126,4
Reserver	-	1.078,6	3.885,0	4.174,8	4.346,5
I alt	13.929,2	14.984,3	16.540,8	16.927,1	17.177,4

Kilde: Statens forskningsbudgetsystem, august 2008.

Fra 2009 til 2010 falder forsknings- og udviklingsbevillingerne under Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling med ca. 0,9 mia. kr. Dette fald skyldes, at dele af globaliseringspuljen er fordelt til tidsbegrænsede programmer, der skal evalueres inden yderligere fordeling fra reserven.

Forsknings- og udviklingsbevillinger fordelt efter hovedsektor

Bevillinger til universiteter mv. udgør ca. 7,8 mia. kr. i 2009, *jf. tabel 2.d*. Det svarer til lidt over halvdelen af de samlede forsknings- og udviklingsbevillinger. Bevillingerne til forskningsrådene udgør i 2009 ca. 2,1 mia. kr. svarende til ca. 14 pct., mens bevillingerne til andre større tilskudspuljer udgør ca. 1,4 mia. kr. svarende til ca. 10 pct. af de samlede forsknings- og udviklingsbevillinger.

Tabel 2.d					
Statslige forsknings- og udviklingsbevillinger fordelt på hovedsektorer, 2008-2012					
	2008	2009	2010	2011	2012
Mio. kr. (2009-priser)					
Universiteter mv. ¹⁾	1920,6	7.840,2	7.229,1	7.463,8	7.568,9
Forskningsrådene ²⁾	1366,4	2.062,0	1.564,3	1.448,7	1.424,1
Internationale aktiviteter ³⁾	372,4	385,9	374,0	376,2	376,1
Andre større tilskudspuljer ⁴⁾	605,2	1.433,0	1.341,4	1.349,9	1.365,8
Forskningsinstitutioner ⁵⁾	7408,4	544,6	522,9	513,7	511,4
Andet ⁶⁾	2256,2	1.640,0	1.624,1	1.600,0	1.584,6
Ufordelt globaliseringsreserve	-	1.078,6	3.885,0	4.174,8	4.346,5
I alt	13.929,2	14.984,3	16.540,8	16.927,1	17.177,4
1)	Universiteter mv. omfatter universitetslovsinstitutioner, andre højere læreanstalter og ph.d.-bevillinger samt de sektorforskningsinstitutioner, der er kommet under universiteterne som følge af reformen af universitets- og sektorforskningsområdet.				
2)	Forskningsrådene omfatter bl.a. Det Strategiske Forskningsråd og Det Frie Forskningsråd.				
3)	Internationale aktiviteter dækker over bevillinger med relation til udlandet, og der indgår både institutioner og tilskud, herunder Danmarks bidrag til internationale forskningssamarbejder.				
4)	Andre større tilskudspuljer omfatter tilskudspuljer, der for størsteparten er større end 25 mio. kr. I opgørelsen er inkluderet Videnskabsministeriets UMTS-reserve.				
5)	Forskningsinstitutioner omfatter forskningsudførende institutioner, som ikke hører under universitetsloven, og som ikke har undervisningsforpligtelser. Kategorien omfatter blandt andet sektorforskningsinstitutioner, en række sektorforskningslignende institutioner samt nogle arkiver, biblioteker og museer.				
6)	Andet omfatter en række øvrige forskningsbevillinger på finansloven.				
Kilde: Statens forskningsbudgetsystem, august 2008.					

Forsknings- og udviklingsbevillinger fordelt efter forskningsformål

De statslige bevillinger kan fordeles på 16 forskellige forskningsformål, *jf. tabel 2.e*. Fordelingen følger de såkaldte NORFORSK-kategorier, der er vedtaget i Nordisk Råd. De første 13 kategorier samt kategorierne vedrørende rumforskning og forsvar omfatter typisk anvendt forskning og udviklingsarbejde, mens kategorien almen videnskabelig udvikling udgøres af grundforskning samt en restmængde af forsknings- og udviklingsbevillinger, der ikke kan indplaceres under de øvrige kategorier.

Blandt bevillingerne på FFL09 udgør almen videnskabelig udvikling 2/3 af de statslige midler til forskning og udvikling. De næststørste forskningsformål er industri mv. samt landbrug mv., som udgør henholdsvis 8 og 4 pct. af forskningsbudgettet.

Tabel 2.e					
Statslige forsknings- og udviklingsbevillinger fordelt efter forskningsformål, 2008-2012					
	2008	2009	2010	2011	2012
Mio. kr. (2009-priser)					
Landbrug, skovbrug, jagt og fiskeri	540,3	599,7	597,5	597,1	591,8
Industri, håndværk, bygge- og anlæg	1.208,5	1.211,5	1.040,1	1.041	1.040,8
Produktion og fordeling af energi	509,9	201,1	249,1	137,9	137,6
Transport og telekommunikation	47,2	62,4	40,3	40,1	40,1
Boligforhold og fysisk planlægning	52,7	36,8	34,5	34,3	29,2
Forureningsbekæmpelse og naturbeskyttelse	364,4	346,6	261,4	259,5	256,2
Sygdomsbekæmpelse og -forebyggelse	386,8	235,6	185,2	168,6	167,0
Sociale forhold	136,2	119,8	66,4	49,1	32,3
Kultur, massemedier og fritid	203,1	190,4	165,2	161,5	163,2
Uddannelsesforhold	399,7	355,3	241,6	225,6	217,6
Arbejdsbetingelser	135,1	128	119,5	91,7	65,5
Økonomisk planlægning og offentlig forvaltning	89,9	72,1	66,3	46,9	46,6
Udforskning og udnyttelse af jorden	84,6	69,5	67,9	66,8	66,2
Rumforskning	256,0	249,3	249,4	252,2	252,1
Forsvar	84,4	81,6	81,6	81,6	81,6
Almen videnskabelig udvikling	9.430,4	9.946,0	9.189,8	9.498,4	9.643,1
<i>Herunder:</i>					
<i>Naturvidenskab</i>	<i>1.539,3</i>	<i>1.542,2</i>	<i>1.423,8</i>	<i>1.444,9</i>	<i>1.441,6</i>
<i>Teknisk videnskab</i>	<i>1.194,9</i>	<i>1.239,8</i>	<i>1.184,8</i>	<i>1.215,4</i>	<i>1.213,7</i>
<i>Sundhedsvidenskab</i>	<i>1.005,3</i>	<i>1.026,3</i>	<i>983,0</i>	<i>1.012,4</i>	<i>1.016,0</i>
<i>Jordbrugs- og veterinærvidenskab</i>	<i>516,1</i>	<i>513,1</i>	<i>485,6</i>	<i>491,1</i>	<i>493,1</i>
<i>Samfundsvidenskab</i>	<i>879,9</i>	<i>882,1</i>	<i>820,5</i>	<i>828,1</i>	<i>830,8</i>
<i>Humanistisk videnskab</i>	<i>1.092,2</i>	<i>1.089,6</i>	<i>1.025,3</i>	<i>1.036,4</i>	<i>1.040,3</i>
<i>Forskning som ikke kan fordeles</i>	<i>3.202,7</i>	<i>3.652,9</i>	<i>3.266,8</i>	<i>3.470,1</i>	<i>3.607,6</i>
Ufordelt globaliseringsreserve	-	1.078,6	3.885,0	4.174,8	4.346,5
I alt	13.929,2	14.984,3	16.540,8	16.927,1	17.177,4

Kilde: Statens forskningsbudgetsystem, august 2008.

3. Statens finanser

Resumé
• På finanslovsforslaget for 2009 budgetteres med et DAU-overskud på 63¼ mia. kr. svarende til ca. 3½ pct. af BNP. • DAU-overskuddet skønnes i 2008 til 68 mia. kr. eller knap 4 pct. af BNP. I forhold til majvurderingen er det skønnede DAU-overskud nedjusteret med godt 9¾ mia. kr. • Korrigeret for engangsforhold mv. skønnes DAU-overskuddet til 84¼ mia. kr. i 2008 og 56¾ mia. kr. i 2009. Det højere korrigerede DAU-overskud i 2008 skal navnlig ses i sammenhæng med et forventet lavt niveau for pensionsafkastskatteprovenuet, mens det lavere korrigerede DAU-overskud i 2009 navnlig følger af Nordsøindtægterne, der i disse år er ekstraordinært store. • Statens udgifter er på finanslovsforslaget for 2009 budgetteret til 606¼ mia. kr. I 2008 skønnes statens udgifter til knap 573 mia. kr. Stigningen fra 2008 til finanslovsforslaget for 2009 kan ud over opregningen til 2009-priser navnlig henføres til bloktilskuddet til kommuner og regioner. • Statens indtægter er budgetteret til 669½ mia. kr. på finanslovsforslaget for 2009. I 2008 skønnes statens indtægter at udgøre knap 641 mia. kr. • Statens nettokassesaldo, der er relevant i forhold til den umiddelbare statsgældsvirkning, skønnes til ca. 50 mia. kr. i 2008 og ca. 55½ mia. kr. i 2009. • Opgjort i pct. af BNP skønnes et fald i statens gæld fra 14½ pct. i 2007 til godt 7¾ pct. i 2009. ØMU-gælden skønnes at falde fra knap 26½ pct. af BNP i 2007 til knap 18 pct. af BNP i 2009. • Nettogælden skønnes nedbragt fra 23½ pct. af BNP i 2001 til et forventet nettotilgodehavende på ca. 6½ pct. af BNP i 2008 og ca. 9¼ pct. af BNP i 2009.

3.1 Oversigt over statens finanser

På finanslovsforslaget for 2009 er der budgetteret med indtægter på 669½ mia. kr. og udgifter på 606¼ mia. kr., *jf. tabel 3.1*. Finanslovsforslaget indebærer således et forventet overskud på statens drifts-, anlægs- og udlånsbudget, dvs. DAU-saldoen, på 63¼ mia. kr. i 2009. Det svarer til knap 3½ pct. af BNP.

Tabel 3.1				
DAU-saldoen, 2007-2008				
	Maj	2008 August	Ændr.	2009 FFL09
Mia. kr. (årets priser)				
Indtægter	649,7	640,9	-8,9	669,5
Udgifter	572,0	572,9	0,9	606,2
DAU-saldo	77,8	68,0	-9,8	63,3
DAU-saldo (pct. af BNP)	4,4	3,9	-0,5	3,4

For 2008 skønnes et DAU-overskud på 68 mia. kr. svarende til knap 4 pct. af BNP.

Overskuddene i 2008 og 2009 skal blandt andet ses i lyset af den aktuelle konjunktursituation med fortsat høj beskæftigelse og lav ledighed. Dertil kommer betydelige indtægter fra Nordsø-aktiviteterne afledt af den høje oliepris. I modsat retning trækker virkningen af, at SP-bidraget genindføres fra 2009 efter gældende regler. SP-bidraget, som indbetales på en individuel pensionsopsparing og dermed ikke er en skat, fradrages i grundlaget for personskatterne.

DAU-saldoen er følsom over for ændringer i olieprisen og bevægelser på de finansielle markeder, herunder er navnlig provenuet fra pensionsafkastskatten meget følsom over for rente- og aktiekursudviklingen.

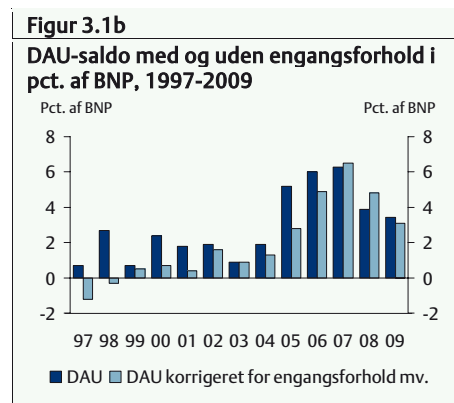
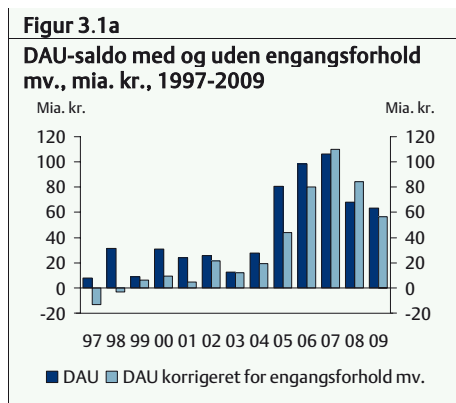
I forlængelse heraf skal nedjusteringen af skønnet for DAU-saldoen i 2008 på godt 9¾ mia. kr. i forhold til majvurderingen ses i sammenhæng med et forventet lavere provenu fra pensionsafkastskatten på ca. 10½ mia. kr., *jf. tabel 3.2*. Dette kan primært henføres til et forventet fald i aktiekurserne.

I forhold til majvurderingen skønnes desuden en reduktion af personskatterne til staten på godt 1½ mia. kr. primært som følge af større skønnede nettorenteudgifter i husholdningerne. I modsat retning trækker en opjustering af erhvervsskatterne til staten (netto) på ca. 3½ mia. kr., hvilket navnlig skal ses i lyset af øgede skatteindtægter fra de kulbrinteproducerende virksomheder som følge af en forventet højere oliepris.

Tabel 3.2	
Ændring af DAU-saldoen i 2008 siden maj	
	2008
Mia. kr. (årets priser)	
Pensionsafkastskat	-10,5
Personskatter til staten (netto)	-1,6
Erhvervs skatter til staten, netto	3,5
A-dagpenge og kontanthjælp	0,9
Statslige merudgifter vedr. den kommunale momsrefusionsordning	-1,0
EU-bidrag mv.	-0,8
Øvrige indtægter og udgiftsposter	-0,3
Ændring af DAU-saldoen, i alt	-9,8

Anm.: Negative tal angiver saldoforværringer, mens positive tal angiver saldoforbedringer.

DAU-saldoen er påvirket af engangsforhold i varierende omfang fra år til år, *jf. figur 3.1a og 3.1b.*

Korrigeret for engangsforhold mv.¹ skønnes DAU-saldoen til 84¼ mia. kr. i 2008 og 56¾ mia. kr. i 2009. Målt i forhold til BNP svarer den korrigerede DAU-saldo til 4¾ pct. af BNP i 2008 og godt 3 pct. af BNP i 2009.

Det lavere korrigerede DAU-overskud i 2009 skal især ses i lyset af indtægterne fra aktiviteterne i Nordsøen, der i disse år er ekstraordinært store.

I 2008 følger den højere korrigerede DAU-saldo navnlig af ekstraordinært lave indtægter fra pensionsafkastskatten, *jf. også bilag 1*, der omfatter en samlet oversigt over engangsforhold mv. i årene 1997-2009².

¹ DAU-saldoen korrigeret for engangsforhold mv. omfatter ikke korrektioner for konjunkturernes påvirkning og afspejler derfor ikke et strukturelt forløb, således som den beregnes for den strukturelle offentlige budgetsaldo, *jf. også kapitel 4.*

3.2 Statens udgifter

På finanslovsforslaget er statens samlede udgifter ekskl. renteudgifter budgetteret til knap 584 mia. kr. i 2009, *jf. tabel 3.3*.

Opgjort i 2009-prisniveau skønnes de statslige udgifter ekskl. renteudgifter på finanslovsforslaget at stige med ca. 14³/₄ mia. kr. i forhold til det seneste skøn for 2008. Sammenholdt med finansloven for 2008 skønnes de statslige udgifter at stige med knap 14 mia. kr. Stigningen i de statslige udgifter kan primært henføres til en stigning i de ministerfordelte udgifter.

Tabel 3.3					
De statslige udgifter eksklusive renteudgifter, 2008-2009					
	2008		2009	Ændr.	Ændr.
	FL08	August	FFL09	FL08- FFL09	aug08- FFL09
Mia. kr. (2009-priser)					
Ministerfordelte udgifter ¹⁾	536,6	535,4	551,1	14,5	15,7
Øvrige udgifter ²⁾	33,4	34,0	32,9	-0,6	-1,1
Udgifter i alt, ekskl. renteudgifter	570,1	569,3	584,0	13,9	14,7

Anm.: Statens udgifter ekskl. renteudgifter er opregnet til 2009-priser med generelle pris- og lønstigninger på 3,7 pct.

1) Statens drifts-, overførsels- og anlægsudgifter.

2) Omfatter børnefamilieydelse og EU-bidrag mv.

I forhold til det seneste skøn for 2008 stiger de ministerfordelte udgifter med knap 15³/₄ mia. kr. på finanslovsforslaget for 2009. Stigningen afspejler blandt andet en vækst i bloktilskuddet til kommuner og regioner samt i udgifterne til folkepension, *jf. nedenfor om statens udgifter i 2009*.

Statens udgifter i 2008

Skønnet for de statslige udgifter i 2008 er opjusteret med knap 1 mia. kr. i forhold til majvurderingen, *jf. tabel 3.4*. Statens samlede udgifter skønnes således at blive knap 573 mia. kr. i 2008 opgjort i årets priser.

Opjusteringen af udgiftsskønnet for 2008 kan primært henføres til forventede større udgifter på godt ³/₄ mia. kr. til EU-bidrag mv. Hertil kommer en række modsatrettede bevægelser vedr. de ministerfordelte udgifter. I forhold til majvurderingen forventes der statslige merudgifter til den kommunale momsrefusionsordning på 1 mia. kr., mens lavere forventede udgifter til A-dagpenge og kontanthjælp på godt 1 mia. kr. trækker i modsat retning.

² Ved opgørelsen af engangsforhold mv. er der for indtægterne fra Nordsø-aktiviteterne foretaget en korrektion svarende til de provenuer, der anvendes i beregningen af den strukturelle saldo på nationalregnskabsform, *jf. kapitel 4* samt *Økonomisk Redegørelse*, august 2008. Der er ikke korrigeret for virkningen af suspensionen af SP-bidraget i 2004-2008.

	FL08	Majskøn	Augustskøn	Ændr. FL-august	Ændr. maj-august
Mia. kr. (2008-priser)					
Ministerfordelte udgifter ¹⁾	517,5	515,9	516,3	-1,2	0,4
Rente af statsgæld mv.	23,9	24,1	23,9	0,0	-0,2
EU-bidrag mv.	18,5	18,2	19,0	0,5	0,8
Børnefamilieydelse	13,8	13,8	13,8	0,0	0,0
I alt	573,6	572,0	572,9	-0,6	0,9

1) Drifts-, overførsels- og anlægsudgifter i staten.

Augustskønnet indebærer statslige udgifter, der er godt ½ mia. kr. lavere end budgetteret på finansloven for 2008. Det skyldes en nedjustering af de ministerfordelte udgifter på knap 1¼ mia. kr. I modsat retning trækker forventede merudgifter til EU-bidrag mv. på ca. ½ mia. kr.

Udviklingen i de ministerfordelte udgifter afspejler især et lavere ledighedsskøn end forudsat ved budgetteringen af finansloven for 2008. Udgifterne til A-dagpenge og kontanthjælp skønnes således at blive godt 3¼ mia. kr. lavere end budgetteret på finansloven for 2008. Herudover er der andre mindreudgifter på ca. 1 mia. kr., jf. også *Budgetoversigt 2*, maj 2008³. I modsat retning trækker forventede statslige merudgifter til den kommunale momsrefusionsordning på godt 2 mia. kr. og til den centrale refusionsordning på socialområdet på godt 1 mia. kr.

Statens udgifter i 2009

På finanslovsforslaget for 2009 er statens samlede udgifter budgetteret til 606¼ mia. kr. mod godt 573½ mia. kr. på finansloven for 2008 opgjort i årets priser, jf. *tabel 3.5*. Stigningen på i alt godt 32½ mia. kr. i de statslige udgifter fra 2008 til 2009 kan ud over opregningen til 2009-priser i vidt omfang henføres til de ministerfordelte udgifter, herunder især til overførselsbudgettet.

³ I *Budgetoversigt 2*, maj 2008, jf. www.fm.dk, er der en uddybende gennemgang af udviklingen i de ministerfordelte udgifter i 2008.

Tabel 3.5			
De statslige udgifter på FL08 og FFL09			
	FL08	FFL09	Ændr. FL08-FFL09
Mia. kr. (årets priser)			
Driftsramme	110,5	117,5	7,0
Overførselsbudget	399,5	425,0	25,5
Anlægsbudget	7,6	8,6	1,1
Ministerfordelte udgifter, i alt¹⁾	517,5	551,1	33,6
Renter af statsgæld mv.	23,9	22,2	-1,6
EU-bidrag mv.	18,5	18,6	0,2
Børnefamilieydelse	13,8	14,3	0,5
Statens udgifter, i alt	573,6	606,2	32,6

1) Statens drifts-, overførsels- og anlægsudgifter.

Udgifterne på driftsrammen stiger med 7 mia. kr. fra finansloven for 2008 til finanslovsforslaget for 2009 opgjort i årets priser. Stigningen i driftsrammen kan ud over opregningen til 2009-priser navnlig ses i lyset af væksten i midlerne fra globaliseringspuljen på 2 mia. kr.

Udgifterne på overførselsbudgettet stiger med ca. 25½ mia. kr. fra finansloven for 2008 til finanslovsforslaget for 2009 opgjort i årets priser. Ud over opregningen til 2009-priser kan stigningen hovedsageligt henføres til bloktilskuddet til regioner og kommuner, der er øget med 14 mia. kr. fra 2008 og 2009, *jf. også afsnit 2.2*. Dertil kommer afsættelse af 1 mia. kr. til den nye sygehusstruktur og 1 mia. kr. til løft af de fysiske rammer i kommunerne på dagtilbudsområdet, i folkeskolen og vedr. idrætsfaciliteter samt på ældreområdet som led i udmøntningen af midler fra kvalitetsfonden. Udgifterne til den kommunale momsrefusionsordning til kommunerne stiger derudover med knap 3 mia. kr., og der er budgetteret med en stigning i udgifterne til folkepension på knap 4¼ mia. kr. fra 2008 til 2009.

Statens personaleforbrug

På finanslovsforslaget for 2009 er der anført skøn for personaleforbruget i de enkelte år omregnet til årsværk⁴.

I 2009 er det samlede statslige personaleforbrug på finanslovsforslaget for 2009 budgetteret til knap 152.000 årsværk, *jf. tabel 3.6*. Det er en stigning på ca. 1.200 årsværk i forhold til 2008. Udviklingen dækker over mindre ændringer i personaleforbruget på de fleste ministerområder samt større ændringer på Forsvarsministeriets, Videnskabsministeriets og Skatteministeriets område.

⁴ Personaleoplysningerne er foreløbige skøn for de enkelte ministeriers og institutioners personaleforbrug. De angivne årsværk er ikke bindende for institutionernes årsværksforbrug, *jf. Økonomisk-Administrativ Vejledning* (www.oav.dk).

Tabel 3.6					
Statens personaleforbrug på FFL09 før udmøntning af reserver mv. (skøn)					
	2008	2009	2010	2011	2012
Antal årsværk					
§ 3. Folketinget	728	726	726	726	726
§ 5. Statsministeriet	113	113	108	108	108
§ 6. Udenrigsministeriet	2.532	2.527	2.470	2.380	2.335
§ 7. Finansministeriet	1.038	1.056	1.018	1.006	995
§ 8. Økonomi- og Erhvervsministeriet	2.316	2.361	2.317	2.243	2.198
§ 9. Skatteministeriet	8.598	7.929	7.316	7.170	7.026
§ 11. Justitsministeriet	21.675	21.552	21.503	21.431	21.113
§ 12. Forsvarsministeriet	26.116	27.345	27.380	27.355	27.342
§ 15. Velfærdsministeriet	2.170	2.146	2.083	2.026	1.999
§ 16. Ministeriet for Sundhed og Forebyggelse	2.493	2.479	2.470	2.469	2.447
§ 17. Beskæftigelsesministeriet	3.391	3.316	3.243	3.050	2.975
§ 18. Integrationsministeriet	623	581	567	556	540
§ 19. Videnskabsministeriet	27.340	28.294	28.831	29.181	29.220
§ 20. Undervisningsministeriet	35.847	35.898	35.479	35.701	35.854
§ 21. Kulturministeriet	4.586	4.489	4.446	4.426	4.417
§ 22. Kirkeministeriet	42	42	41	40	39
§ 23. Miljøministeriet	2.452	2.424	2.356	2.320	2.289
§ 24. Fødevarerministeriet	3.088	2.978	2.901	2.775	2.741
§ 28. Transportministeriet	4.667	4.683	4.598	4.491	4.407
§ 29. Klima- og Energiministeriet	970	1.011	945	925	914
I alt på FFL09	150.785	151.950	150.798	150.379	149.685
Ændring i forhold til 2008 på FL08		1.165	13	-406	-1.100
Anm.: I personaleopgørelserne er ikke inkluderet personaleforbrug, der vil følge af udmøntning af særlige reserver mv. på FFL09. Visse institutioner indgår ikke i personaleopgørelserne.					

Det budgetterede personaleforbrug på Forsvarsministeriets område stiger med godt 1.200 årsværk fra 2008 til 2009. Stigningen kan blandt andet henføres til en forventet årsværksstigning som led i den glidende opbygning af den nye struktur, jf. forsvarsforliget for 2005-2009 mellem regeringen (Venstre, Det konservative Folkeparti), Socialdemokraterne, Dansk Folkeparti, Det Radikale Venstre og Kristendemokraterne.

Personaleforbruget på Videnskabsministeriets område skønnes at stige med knap 1.000 årsværk fra 2008 til 2009, hvilket navnlig skyldes stigende forskningsbevillinger som følge af globaliseringsstrategien.

På Skatteministeriets område skønnes personaleforbruget at falde med knap 700 årsværk fra 2008 til 2009. Det budgetterede fald skal blandt andet ses i sammenhæng med effektiviseringer som følge af stordriftsfordele, reformsynergier og forbedring af IT-understøttelsen afledt af fusionen af den kommunale- og statslige skatte- og afgiftsadministration.

Samlet set er der på finanslovsforslaget for 2009 budgetteret med et fald på 1.100 årsværk fra 2008 til 2012. I opgørelsen er der dog ikke taget højde for, hvor meget per-

sonaleforbruget vil blive øget i perioden 2009-2012 som følge af udmøntningen af diverse reserver på finanslovsforslaget for 2009. Reserverne udmøntes i forbindelse med de årlige finanslovsforhandlinger.

3.3 Statens indtægter

I 2008 ventes statens indtægter at udgøre ca. 640,9 mia. kr. Det er en nedjustering på 8,9 mia. kr. i forhold til skønnet fra maj, *jf. tabel 3.7*. Nedjusteringen skyldes primært lavere skønnede indtægter fra pensionsafkastskatten.

Tabel 3.7					
Statens indtægter					
	2008			2009	
	Maj	August	Ændr.	FFL09	Ændr. 08-09
Mia. kr. (årets priser)					
Personskat til staten, netto	172,6	171,0	-1,6	167,1	-3,9
Arbejdsmarkeds- og sociale bidrag	97,9	98,1	0,2	102,0	3,9
Erhvervs-skatte til staten, netto	63,4	66,9	3,5	63,0	-3,9
Moms	182,4	181,7	-0,8	187,4	5,8
Registreringsafgift	24,3	22,9	-1,4	22,4	-0,5
Benzin, vægt- og ansvarsafgift mv.	24,0	23,5	-0,5	23,8	0,2
Energi- og miljøafgifter	32,2	31,8	-0,4	32,3	0,5
Nydelsesmiddel- og øvrige afgifter	19,4	19,6	0,3	19,7	0,1
Pensionsafkastskat	-0,7	-11,2	-10,5	17,2	28,4
Tinglysningsafgift mv.	9,2	9,2	0,1	8,7	-0,6
Skatter og sociale bidrag i alt	624,7	613,6	-11,1	643,4	29,9
Øvrige indtægter	25,1	27,3	2,2	26,1	-1,2
Indtægter i alt	649,7	640,9	-8,9	669,5	28,6

På finanslovsforslaget for 2009 skønnes statens indtægter at blive 669,5 mia. kr. svarende til en stigning på 4,5 pct. i forhold til skønnet for indtægterne i 2008. Stigningen skyldes primært større indtægter fra pensionsafkastskatten, mens personskatter og selskabsskatter forventes at blive lavere i 2009 end i 2008. Det er ved budgetteringen lagt til grund, at SP-indbetalingerne genoptages i 2009 efter gældende regler.

Indtægtsskønnene for 2008 og 2009 er baseret på den seneste konjunkturvurdering, *jf. Økonomisk Redegørelse*, august 2008. De væsentligste budgetteringsforudsætninger er vist i tabel 3.8.

I forhold til majvurderingen er der for 2008 tale om en nedjustering af privatforbruget, herunder køb af biler. Endvidere er væksten i momsgrundlaget nedjusteret.

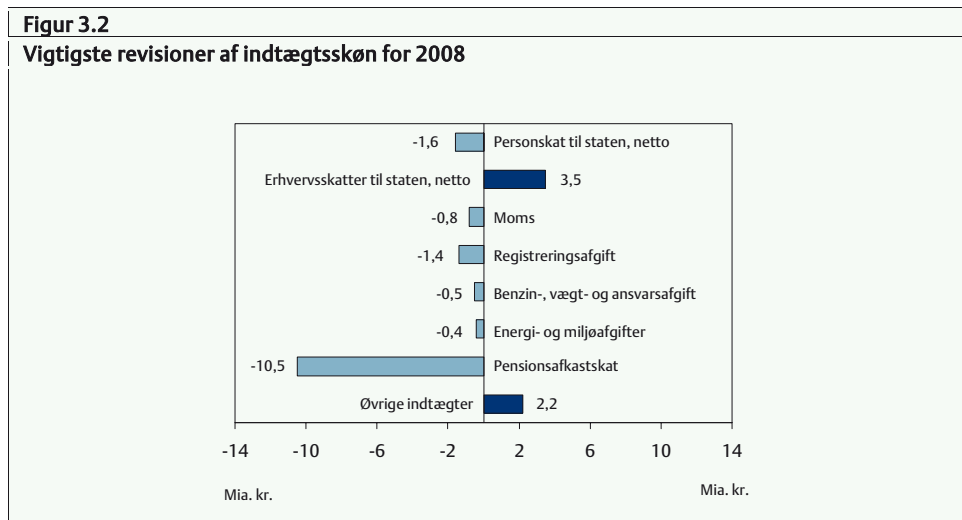
I 2009 skønnes BNP at stige med 0,5 pct. og privatforbruget med 1,1 pct. Ledigheden ventes at stige til ca. 64.000 personer fra 49.000 i 2008. Væksten i momsgrundlaget skønnes til 2,6 pct.

Tabel 3.8
Budgetteringsforudsætninger, 2008-2009

	Maj	2008 August	Ændr.	2009 August
BNP, realvækst i pct.	1,2	1,1	-0,1	0,5
Privatforbrug, realvækst i pct.	2,6	1,6	-1,1	1,1
Heraf biler	2,1	-3,3	-5,3	-5,7
Forbrugspriser, vækst i pct.	3,3	3,5	0,2	2,7
Momsgrundlag, nominel vækst pct.	4,8	4,0	-0,8	2,6
Timeløn for LO/DA-arbejder, nominel vækst i pct.	4,9	4,7	-0,2	4,7
Ledighed, 1.000 personer	53	49	-4	64
Beskæftigelse, 1.000 personer	2835	2838	4	2817
Udskrivningsgrundlag, bundskat, mia. kr.	878,7	880,0	1,2	896,2
Udskrivningsgrundlag, arbejdsmarkedsbidrag, mia. kr.	997,1	999,1	2,0	1036,1
Oliepris, kroner pr. tønde	503	562	59	579

Statens indtægter i 2008

De væsentligste justeringer af statens indtægter i 2008 i forhold til majvurderingen er vist i figur 3.2.

Persoonskatte til staten (171,0 mia. kr.) er nedjusteret med 1,6 mia. kr. i 2008 primært som følge af større skønnede nettorenteudgifter i husholdningerne. Stigningen i husholdningernes nettorenteudgifter skyldes højere renteudgifter for 2007 som følge af højere renteniveau og en større andel af variabelt forrentede lån, herunder lån med renteloft, end skønnet i maj.

Erbvervsskatter til staten, netto (66,9 mia. kr.) er opjusteret med 3,5 mia. kr. i forhold til majskønnet. Dette skyldes dels øgede skatteindtægter fra kulbrinteproducerende selskaber på 1,7 mia. kr. afledt af en opjustering af olieprisen og dels en opjustering af provenuet fra andre selskaber på 1,4 mia. kr. Opjusteringen fra andre selskaber dækker over to modsatrettede bevægelser. En større sag om skatteansættelsesændring vedr. et tidligere indkomstår udløser en selskabsskat på ca. 2½ mia. kr. Desuden medfører denne sag en merindtægt på ca. 900 mio. kr. fra forrentning af den forøgede skatteansættelse (denne rentepost indgår i øvrige indtægter). I modsat retning trækker, at forventningerne til selskabernes indtjening i 2008 i blandt andet den finansielle sektor er nedjusteret.

Moms (181,7 mia. kr.) er nedjusteret med 0,8 mia. kr. i forhold til majvurderingen. Det kan primært henføres til en nedjustering af det private forbrug i 2008, herunder køb af personbiler.

Registreringsafgiften (22,9 mia. kr.) skønnes 1,4 mia. kr. lavere end i majvurderingen. Ændringen skal ses i lyset af en nedjustering af det skønnede salg af personbiler i 2008.

Benzin-, vægt- og ansvarsafgiften (23,5 mia. kr.) er nedjusteret med 0,5 mia. kr. i forhold til majvurderingen. Det kan primært henføres til, at skønnet for privatforbruget af biler er nedjusteret i forhold til majvurderingen.

Energi- og miljøafgifter (31,8 mia. kr.) er nedjusteret med 0,4 mia. kr. Det skal ses i sammenhæng med, at skønnet for privatforbruget af elektricitet og brændsel er nedjusteret i forhold til majvurderingen.

Pensionsafkastskatten (-11,2 mia. kr.) er nedjusteret med 10,5 mia. kr. i forhold til skønnet i maj. Det skyldes primært, at aktiekurserne nu forventes at falde med knap 15 pct. i 2008 mod et skønnet fald på 2 pct. i majvurderingen. Desuden bidrager skattereguleringer vedr. tidligere indkomstår med en nedjustering på 2,4 mia. kr. Det ekstraordinært lave niveau for pensionsafkastskatten i 2008 på -11,2 mia. kr. skyldes desuden engangskompensationer til pensionsinstitutterne på ca. 9,5 mia. kr. i forbindelse med omlægningen af pensionsafkastskatten, der blev vedtaget i december 2007.

Øvrige indtægter (27,3 mia. kr.) er opjusteret med ca. 2,2 mia. kr. i 2008, hvilket blandt andet afspejler en opjustering af skønnet for overskudsdelingen fra olie- og gasaktiviteterne i Nordsøen. Hertil kommer, at der er sket en større ændring af en selskabsskatteansættelse vedrørende et tidligere indkomstår, jf. ovenfor. Forrentning af den forhøjede ansættelse skønnes at udgøre 900 mio. kr. i 2008. Skønnet for statens øvrige indtægter er forhøjet tilsvarende.

Statens indtægter i 2009

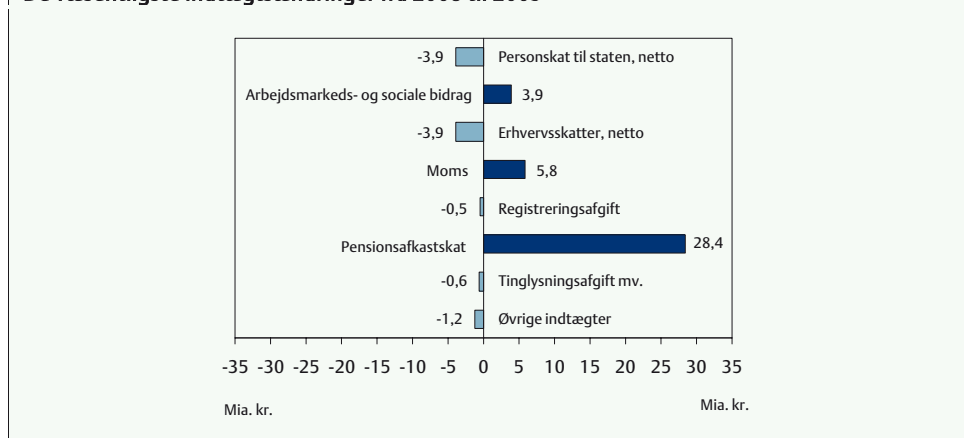
De væsentligste ændringer i statens indtægter fra 2008 til 2009 fremgår af *figur 3.3* og er uddybet nedenfor.

Persoonskatter til staten (167,1 mia. kr.) ventes at indbringe 3,9 mia. kr. mindre i 2009 end i 2008. Det forventede fald i provenuet skyldes implementeringen af flere elementer af aftalen om lavere skat på arbejde fra september 2007. Mellemskattegrænsen forhøjes med 57.900 kr. i 2009, og personfradrag og beskæftigelsesfradrag øges ligeledes. Derudover er det forudsat, at indbetalinger til den særlige pensionsopsparing (SP) ophører i 2009, hvilket følger gældende regler. Indbetalinger til SP fradrages i beregningsgrundlaget for persoonskatter. Endvidere nedsættes bundskatten i 2009 for at kompensere for højere kommuneskatter i 2008. Kommunerne har i 2008 hævet kommuneskatten med i alt 2,2 mia. kr. Heraf ligger $\frac{1}{4}$ mia. kr. indenfor et uudnyttet rum til kommunale skattestigninger, jf. *Budgetoversigt 2*, august 2007, mens de resterende 2 mia. kr. i overensstemmelse med skattestoppet skal modsvares af lavere statskatter. Derfor blev regeringen, Dansk Folkeparti og Ny Alliance i forbindelse med finanslovsaftalen for 2008 enige om at nedsætte den statslige bundskat. Virkningen af øget kommuneskat i 2008 og 2009 kompenseres under ét i 2009, hvor bundskatten nedsættes fra 5,48 pct. til 5,04 pct., og fra 2010 fastsættes satsen til 5,26 pct.

Arbejdsmarkeds- og sociale bidrag (102,0 mia. kr.) skønnes at indbringe 3,9 mia. kr. mere i 2009 end i 2008, hvilket afspejler den nominelle vækst i lønindkomster mv.

Figur 3.3

De væsentligste indtægtsændringer fra 2008 til 2009

Erhvervs-skat til staten (63,0 mia. kr.) skønnes at være 3,9 mia. kr. lavere i 2009 end i 2008. Dette skyldes hovedsageligt ansættelsesændringen, jf. *også ovenfor*, der medfører en engangsindtægt på ca. 2½ mia. kr. fra selskabsskatten i 2008. Desuden falder det forventede selskabsskatteprovenu fra ikke-kulbrinteproducerende virksomheder fra 2008 til 2009 som følge af en forventning om lidt mere afdæmpede konjunkturer.

Momsindtægterne (187,4 mia. kr.) stiger med 5,8 mia. kr. fra 2008 til 2009. Det kan primært henføres til den forventede vækst i det private forbrug. Hertil kommer, at momsprovenuet fra råstofanvendelse i erhverv forventes at stige⁵.

Registreringsafgiften (22,4 mia. kr.) skønnes 0,5 mia. kr. lavere end i 2008. Det kan hovedsageligt henføres til, at salget af biler forventes at falde fra 2008 til 2009.

Pensionsafkastskatten (17,2 mia. kr.) skønnes at indbringe 28,4 mia. kr. mere i 2009 end året før. Stigningen skyldes hovedsageligt, at provenuet fra pensionsafkastskatten er ekstraordinært lavt i 2008, *jf. ovenfor*.

Tingslysningsafgiften (8,7 mia. kr.) ventes at indbringe 0,6 mia. kr. mindre i 2009 end i 2008. Det skal ses i sammenhæng med forventningen om et vigende boligmarked.

Øvrige indtægter (26,1 mia. kr.) ventes at indbringe 1,2 mia. kr. mindre i 2009 end i 2008. Det skal primært ses i lyset af, at der i 2008 forventes en ekstraordinært stor forrentning af en ændret skatteansættelse, *jf. ovenfor*.

3.4 Statens finansieringsbehov og gæld

Statsgælden i 2008 og 2009

Statsgælden målt som andel af BNP skønnes at falde med 3,4 pct.-enheder fra 2007 til 2008 og med yderligere 3,3 pct.-enheder i 2009, *jf. tabel 3.9*. I forhold til 2001 er der frem til 2009 samlet set tale om et fald på 30,7 pct.-enheder. Korrigeret for statslige genudlån skønnes faldet i statsgælden at udgøre 31,9 pct.-enheder fra 2001 til 2009.

⁵ Ved moms fra råstofanvendelse i erhverv forstås moms på produktionsfaktorer i selskaber, der ikke er momsregistrerede.

Tabel 3.9					
Statsgælden 2001-2009					
	2001	2007	2008	2009	Ændr. 01-09
Nominal gæld ultimo året, mia. kr. (årets priser)					
Indenlandsk gæld	611,0	402,0	325,6	286,6	-324,4
Udenlandsk gæld	83,8	68,6	71,8	71,4	-12,4
Statens konto i Nationalbanken ¹⁾	-39,6	-85,1	-64,0	-81,0	-41,4
DSP's obligationsbeholdning ²⁾	-141,1	-126,9	-124,9	-120,5	20,6
Øvrige fondes obligationsbeholdning ³⁾	-	-10,3	-11,0	-13,0	-13,0
Fondenenes konti i Nationalbanken ¹⁾	-	-1,9	0,0	0,0	0,0
Samlet statsgæld	514,1	246,4	197,5	143,6	-370,5
Samlet statsgæld i pct. af BNP	38,5	14,5	11,1	7,8	-30,7
Genudlån til statsgaranterede enheder ⁴⁾	5,8	26,4	28,8	31,0	25,3
Samlet statsgæld korrigeret for genudlån	508,3	220,0	168,7	112,6	-395,7
Samlet statsgæld korr. for genudlån i pct. af BNP	38,1	13,0	9,5	6,1	-31,9
1) Statens og fondenes konti i Nationalbanken er opgjort ifølge statsregnskabet for 2001, mens kontiene for 2007 er opgjort ifølge Nationalbankens månedsbalance. 2) Den Sociale Pensionsfond. 3) Højteknologifonden, Forebyggelsesfonden og Finansieringsfonden til øgede uddelinger fra Danmarks Grundforskningsfond. 4) Omfatter alene genudlån til Udviklingsselskabet By og Havn I/S, A/S Storebælt og A/S Øresund. Tallene stemmer derfor ikke overens med de samlede ændringer i genudlån, der fremgår af tabel 3.10.					

Opgjort nominelt skønnes statsgælden at falde med 48,9 mia. kr. fra 246,4 mia. kr. i 2007 til 197,5 mia. kr. i 2008 og med yderligere 53,9 mia. kr. til 143,6 mia. kr. i 2009. Fra 2007 til 2009 skønnes således, at statsgælden nedbringes med godt 100 mia. kr.

Ændringen i statsgælden fra år til år svarer – bortset fra kurseffekter ved lånoptagelse – til nettokassesaldoen, dvs. likviditetseffekten af statens budget. Nettokassesaldoen afspejler statens nettobetaling og afviger dermed fra DAU-saldoen, der er en regnskabsmæssig opgørelse af statens indtægter og udgifter, som ikke nødvendigvis er sammenfaldende med statens faktiske ind- og udbetalinger i et givet år. Forskellen mellem nettokasse- og DAU-saldoen kan blandt andet henføres til beholdningsbevægelser, periodiseringer og statslige genudlån.

For 2008 skønnes nettokassesaldoen at udgøre 49,9 mia. kr., *jf. tabel 3.10*. I forhold til skønnet i maj er der tale om en nedjustering på 14,8 mia. kr., der følger af et lavere skøn for DAU-saldoen, et forventet større omfang af genudlån og større skøn for beholdningsbevægelser og periodiseringer. Nettokassesaldoen skønnes i 2009 at udgøre 55,6 mia. kr.

Tabel 3.10				
DAU, nettokassesaldo og ændring i statsgæld, 2007-2009				
	2007	2008		2009
	Regnskab	Maj	August	FFL09
Mia. kr. (årets priser)				
DAU-saldo	106,2	77,8	68,0	63,3
- Genudlån mv. -§40	-8,5	-11,5	-12,8	-5,8
- Beholdningsbevægelser og periodisering mv. - §41	-14,9	-1,6	-5,2	-1,9
Nettokassesaldo	82,8	64,7	49,9	55,6
Nettofinansieringsbehov (-nettokassesaldo)	-82,8	-64,7	-49,9	-55,6
Kurseffekter ved lånoptagelse/nettokøb af obligationer i Den Sociale Pensionsfond mv. ¹⁾	-2,8	2,1	1,1	1,6
Ændring i statsgæld (år til år)	-85,6	-62,6	-48,9	-53,9
1) Kurseffekter ved lånoptagelse afspejler emissionskurstab eller -gevinster ved udstedelse af statsobligationer og nettokøb af obligationer i den Sociale Pensionsfond mfl.				

Omfanget af genudlån skønnes at udgøre 12,8 mia. kr. i 2008 og 5,8 mia. kr. i 2009, hvoraf hovedparten gives til statslige selskaber⁶. Likviditetsjusteringen fra beholdningsbevægelser og periodiseringer mv. forventes at bidrage til en reduktion af nettokassesaldoen med 5,2 mia. kr. i 2008 og med 1,9 mia. kr. i 2009.

I forhold til skønnet i maj skyldes ændringen i beholdningsbevægelser og periodiseringer mv. primært en sag om en større ansættelsesændring med betydning for selskabsskatten og tilhørende renter i 2008. Indbetalingen herfra forventes først at falde efter 2008, og har dermed ikke likviditetsvirkning i 2008, *jf. afsnit 3.3*. Der er på den baggrund foretaget en modpostering på beholdningsbevægelser og periodiseringer mv. på ca. 3,4 mia. kr. Når indbetalingen finder sted, og indtægten får likviditetsvirkning, skal denne igen figurere under beholdningsbevægelser og periodiseringer mv.

Bruttofinansieringsbehovet skønnes i 2008 til 51,8 mia. kr. *jf. tabel 3.11*. Betalinger til staten i forbindelse med valutaswaps skønnes at udgøre 28,7 mia. kr. Der sigtes mod et lånebehov på nul og en nedbringelse af statens konto i Danmarks Nationalbank med 23 mia. kr. For 2009 skønnes bruttofinansieringsbehovet at udgøre 41,4 mia. kr. og lånebehovet budgetteres til ca. 30 mia. kr.

⁶ Herunder genudlån til Udviklingsselskabet By og Havn I/S, A/S Storebælt og A/S Øresund.

Tabel 3.11				
Bruttofinansieringsbehov og statens låntagning, 2007-2009				
	2007	2008		2009
	Regnskab	Maj	August	FFL09
Nettofinansieringsbehov	-82,8	-64,7	-49,9	-55,6
- Afdrag på statsgæld i alt ¹⁾ :	79,2	97,9	101,7	96,9
Bruttofinansieringsbehov	-3,6	33,2	51,8	41,4
- Betalinger til staten ifm. valutaswaps ²⁾	16,2	28,6	28,7	28,2
- Nedbringelse af statens konto i Nationalbanken	-16,7	-5,4	23,0	-17,0
Lånebehov³⁾	-3,1	10,0	0,0	30,1

1) Langfristet gæld, dvs. gæld der på udstedelsestidspunktet har en restløbetid over 1 år inkl. betalinger fra staten i valutaswaps.

2) Der er beregningsteknisk forudsat indgåelse af valutaswaps fra kroner til euro i et omfang svarende til det samlede udenlandske forfald for 2008.

3) I 2008 sigtes mod at udstede statsobligationer for ca. 20 mia. kr. Lånebehovet er nul mens udfasningen af skatkammerbevisprogrammet øger udstedelsesbehovet i statsobligationer med ca. 20 mia. kr.

Udviklingen i statsgælden afspejles i en vis udstrækning i udviklingen i ØMU-gælden, jf. tabel 3.12. ØMU-gælden omfatter primært statens, kommuners og regioners obligationsgæld. Dvs. statens indestående i Danmarks Nationalbank modregnes ikke i ØMU-gælden. Det indebærer, at ØMU-gælden i 2008 skønnes at falde mere end statsgælden og mindre i 2009. Herudover korrigeres der i ØMU-gældsopgørelsen for beholdningen af statsobligationer i de offentlige delsektorer.

ØMU-gælden målt som andel af BNP skønnes at falde med 5,6 pct.-enheder fra 2007 til 2008 og yderligere 2,2 pct.-enheder i 2009, jf. tabel 3.12. I forhold til 2001 er der samlet set tale om et fald på 30,1 pct.-enheder. Korrigeret for genudlån til de statsgaranterede enheder udgør faldet 31,4 pct.-enheder.

Tabel 3.12					
ØMU-gælden 2001-2009					
	2001	2007	2008	2009	Ændr. 01-09
Nominal gæld ultimo året, mia. kr. (årets priser)					
Staten:					
Indenlandsk gæld	611,0	402,0	325,6	286,6	-324,4
Udenlandsk gæld	83,8	68,6	71,8	71,4	-12,4
DSP's statsobligationsbeholdning ¹⁾	-109,5	-118,2	-114,3	-100,0	9,5
Øvrige fondes statsobligationsbeholdning	-	-10,3	-11,0	-13,0	-13,0
Øvrige statslige poster	9,5	7,9	-0,5	0,3	-9,3
Kommuner:					
Samlet gæld	60,8	99,0	99,0	99,0	38,2
Beholdning af statsobligationer	-5,1	-1,7	-1,7	-1,7	3,4
Sociale kasser og fonde (ATP mv.):					
Beholdning af statsobligationer mv.	0,2	0,4	0,4	0,4	0,2
Samlet ØMU-gæld	650,7	447,7	369,3	343,0	-307,7
Samlet ØMU-gæld i pct. af BNP	48,7	26,4	20,8	18,6	-30,1
Genudlån til statsgaranterede enheder ²⁾	5,8	26,4	28,8	31,0	25,3
Samlet ØMU-gæld korrigeret for genudlån	644,9	421,3	340,5	312,0	-333,0
Samlet ØMU-gæld korrigeret for genudlån i pct. af BNP	48,3	24,8	19,2	16,9	-31,4
1) Den Sociale Pensionsfond.					
2) Genudlån til Udviklingselskabet By og Havn I/S, A/S Storebælt og A/S Øresund, hvorfor tallene ikke stemmer helt overens med de samlede ændringer i genudlån, der fremgår af tabel 3.10. De tre selskaber står for nærværende for langt det største omfang af nye genudlån.					

Hverken udviklingen i ØMU-gælden eller statsgælden kan give et dækkende billede af holdbarheden af de offentlige finanser, idet gældsbegreberne ikke på tilstrækkelig vis omfatter statslige, kommunale og regionale finansielle nettoforpligtelser (eller aktiver) over for andre sektorer. Den finansielle nettogæld er således det relevante udgangspunkt for beregningerne af de offentlige finansers langsigtede holdbarhed.

Den offentlige nettogæld skønnes at falde fra et (finansielt) nettotilgodehavende på 3,1 pct. af BNP i 2007 til et nettotilgodehavende på 6,6 pct. af BNP i 2008 og yderligere til 9,3 pct. af BNP i 2009. For perioden 2001 til 2009 er der tale om et fald i nettogælden på 31,2 pct. af BNP. Forøgelsen af nettotilgodehavendet er på linje med 2015-planen og skal ses i sammenhæng med presset på de offentlige finanser på længere sigt blandt andet som følge af den demografiske udvikling og vigende indtægter fra olie- og gasaktiviteterne i Nordsøen.

Tabel 3.13					
Nettogælden 2001-2009					
	2001	2007	2008	2009	Ændr. 01-09
Offentlig nettogæld	291,9	-51,8	-116,3	-172,1	-464,0
Nettogæld i stat og kommuner	313,1	-50,9	-115,5	-171,4	-484,5
Offentlig nettogæld i pct. af BNP	21,9	-3,1	-6,6	-9,3	-31,2
Nettogæld i stat og kommuner i pct. af BNP	23,4	-3,0	-6,5	-9,3	-32,7

4. Offentlige finanser og finanspolitikken

Resumé
• Overskuddet på de samlede offentlige finanser skønnes til 64½ mia. kr. i 2008 og 55¾ mia. kr. i 2009. Det svarer til 3,6 pct. af BNP i 2008 og 3,0 pct. af BNP i 2009. • De offentlige overskud er nedjusteret med knap 8 mia. kr. i 2008, men opjusteret med 2¾ mia. kr. i 2009 i forhold til majvurderingen. Justeringerne skal navnlig ses i lyset af ændrede skøn for pensionsafkastskatteprovenuet. • Der skønnes strukturelle offentlige overskud på 1,6 pct. af BNP i 2008 og 1,2 pct. af BNP i 2009, hvilket er i overensstemmelse med målintervallet i 2015-planen på ¾ -1 ¾ pct. af BNP frem mod 2010. • Samlet set skønnes aktivitetsvirkningen af den økonomiske politik til 0,2 pct. af BNP i 2009 inklusive genindførelse af SP-bidraget efter gældende regler. • Med afsæt i finanseffekten skønnes finanspolitikken at stimulere den økonomiske aktivitet svarende til 0,3 pct. af BNP i 2009. Det er især væksten i de offentlige forbrugsudgifter samt skattnedsættelserne i medfør af skatteaftalen fra 2007 og den kompenserende statslige skattnedsættelse i lyset af kommuneskatteforøgelsen i 2008, der bidrager til aktivitetsvirkningen i 2009. • Samtidig skønnes genindførelsen af SP-bidraget i 2009 at dæmpe aktiviteten med knap 0,1 pct. af BNP i 2009. • I 2008 skønnes finanseffekten til 0,1 pct. af BNP og er dermed opjusteret i forhold til majvurderingen, hvilket primært skyldes opjusteringer af realvæksten i det offentlige forbrug og de offentlige investeringer i 2008. • Der skønnes et fald i de samlede offentlige udgifter på 3,7 pct.-enheder af BNP fra 2002 til 2009 i lyset af et ventet fald i renteudgifterne svarende til 2,3 pct.-enheder af BNP samt et skønnet fald i overførslerne på 1,8 pct. -enheder af BNP, der blandt andet skyldes mindreudgifter til A-dagpenge og kontanthjælp i perioden. • Skattetrykket skønnes reduceret med 0,6 pct. -enheder af BNP fra 2002 til 2009, hvilket blandt andet hænger sammen med et lavere personskattetryk i lyset af skattnedsættelserne i Forårspakken i 2004 og skatteaftalen fra september 2007.

4.1 Offentlige finanser

De nye skøn for de offentlige finanser i 2008 og 2009 tager afsæt i den aktuelle vurdering af dansk økonomi, jf. *Økonomisk Redegørelse*, august 2008.

Skønnet for 2008 er endvidere baseret på finansloven for 2008, de ministerielle rammeredegørelser for udgiftsudviklingen på statens område i 2008, kommune- og regionsbudgetterne for 2008 samt aftalerne med KL og Danske Regioner om økonomien i 2009. Finanslovsforslaget for 2009 og kommune- og regionsaftalerne for 2009 ligger desuden til grund for skønnet i 2009, og i begge år er aftalen om lavere skat på arbejde fra september 2007 og resultaterne af overenskomstforhandlingerne i 2008 indarbejdet.

Danmarks Statistik har offentliggjort reviderede tal for de offentlige finanser, der viser et overskud på godt 81 mia. kr. i 2007, jf. tabel 4.1. I forhold til opgørelsen, der lå til grund for majvurderingen, er de offentlige finanser således revideret op med godt 5½ mia. kr. i 2007. De seneste tal fra SKAT peger dog i retning af lavere skatteindtægter i 2007, der isoleret set trækker i retning af et lavere overskud i 2007. Danmarks Statistiks reviderede opgørelse af de offentlige finanser i 2007 offentliggøres primo november 2008.

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Mia. kr. (årets priser)								
Maj 2008	3,2	-1,4	27,3	77,4	79,9	75,6	72,4	53,0
August 2008	3,2	-1,4	27,3	77,4	79,9	81,1	64,5	55,8
Heraf stat ¹⁾	3,4	-1,7	27,6	82,1	87,1	80,7	-	-
Heraf kommuner og amter/regioner ¹⁾	-0,1	0,1	-0,4	-5,2	-7,4	0,5	-	-
Heraf sociale kasser og fonde ²⁾	-0,1	0,2	0,2	0,4	0,3	-0,1	-	-
August 2008 (pct. af BNP)	0,2	-0,1	1,9	5,0	4,9	4,8	3,6	3,0
1) Opgørelsen af saldoen på henholdsvis stat samt kommuner og amter/regioner afspejler ikke fuldt ud, at staten via overførsler til kommuner og amter/regioner overvejende bærer risikoen for konjunkturtelt betingede udsving i udgifter og indtægter. 2) A-kasserne og Lønmodtagernes Garantifond.								

De offentlige overskud skønnes til 64½ mia. kr. i 2008 og ca. 55¾ mia. kr. i 2009, hvilket svarer til godt 3½ pct. af BNP i 2008 og 3 pct. af BNP i 2009.

Der forventes fortsat pæne om end aftagende overskud på de offentlige finanser i de kommende år, hvilket blandt andet skal ses i lyset af en fortsat høj beskæftigelse og lav ledighed samt fortsat store indtægter fra Nordsø-aktiviteterne afledt af den høje oliepris.

Det ventede fald i overskuddet fra 2007 til 2009 skal blandt andet ses i sammenhæng med den forventede gradvise normalisering af konjunkturerne og finanspolitikken.

Målt ved finanseffekten skønnes finanspolitikens aktivitetsvirkning til 0,1 pct. af BNP i 2008 og 0,3 pct. af BNP i 2009, *jf. afsnit 4.2*. I 2009 medvirker navnlig den offentlige forbrugsvækst og lavere personskatter som led i skatteaftalen fra 2007 og afledt af den kompenserende statslige skattenedsættelse i lyset af kommuneskatteforøgelsen i 2008 til aktivitetsvirkningen. Efter gældende regler skal SP-bidraget genindføres i 2009, hvilket isoleret set skønnes at dæmpe den økonomiske aktivitet svarende til 0,1 pct. af BNP. Samlet set skønnes aktivitetsvirkningen af den økonomiske politik dermed til 0,2 pct. af BNP i 2009.

Når der tages højde for konjunkturerne og andre midlertidige forholds påvirkning af de offentlige finanser, skønnes der strukturelle overskud på 1,6 pct. af BNP i 2008 og 1,2 pct. af BNP i 2009 (korrigeret for, at indbetalinger til SP-ordningen genindføres i 2009), hvilket er på linje med de skønnede strukturelle overskud i 2015-planen, *jf. afsnit 4.3*.

Ændringer i forhold til vurderingen i maj 2008

Siden majvurderingen har Danmarks Statistik revideret den offentlige saldo med godt 5½ mia. kr. i 2007, *jf. tabel 4.2*. Oprevisionen kan primært henføres til et større provenu fra personskatter og arbejdsmarkedsbidrag mv., hvor det bemærkes, at der er tale om en foreløbig opgørelse på et usikkert grundlag. De seneste tal fra SKAT peger i retning af et lavere personskatteprovenu i 2007 end afspejlet i den foreløbige opgørelse fra Danmarks Statistik.

Sammenlignet med skønnet i maj er de offentlige overskud nedjusteret med knap 8 mia. kr. i 2008 og opjusteret med godt 2¾ mia. kr. i 2009, hvilket navnlig skal ses i sammenhæng med pensionsafkastskatteprovenuet, der er nedjusteret med 9 mia. kr. i 2008 og opjusteret med 6¼ mia. kr. i 2009. Det lavere provenu i 2008 følger primært af et forventet lavere afkast på aktier, mens opjusteringen i 2009 skal ses i lyset af et forventet større afkast på obligationer og derivater.

Tabel 4.2			
Ændring af den offentlige saldo i 2007-2009 siden maj			
	2007	2008	2009
Mia. kr. (årets priser)			
Nordsø-indtægter	0,0	4,9	6,9
Selskabsskatter, ikke kulbrinteskattepligtige	0,5	-0,9	-1,0
Pensionsafkastskat	0,0	-9,0	6,2
Personskatter mv. og arbejdsmarkedsbidrag	3,4	-1,9	-3,6
Moms	-0,2	-1,6	-2,6
Registreringsafgift	0,0	-1,4	-1,4
Øvrige skatter og afgifter	-1,0	-1,6	-1,6
Offentligt forbrug	0,4	-1,3	-2,9
Offentlige investeringer	1,4	0,0	0,2
Overførsler	-0,1	1,4	2,3
Nettorenteudgifter og udbytter	0,4	0,6	-2,7
Subsidier	0,6	0,4	1,2
Andre udgifts- og indtægtsposter	0,3	2,4	1,7
Ændring af den offentlige saldo, i alt	5,6	-7,9	2,8

Anm.: Negative tal angiver saldoforværringer, mens positive tal viser saldoforbedringer.

Nordsø-indtægterne er opjusteret med knap 5 mia. kr. i 2008 og ca. 7 mia. kr. i 2009, afledt af en opjustering af skønnet for olieprisen i 2008 og 2009.

Provenuet fra selskabsskatterne fra ikke kulbrinteskattepligtige selskaber er nedjusteret med omkring 1 mia. kr. om året i 2008 og 2009, hvilket blandt andet skal ses i sammenhæng med tegn på en moderat aftagende indtjening i den finansielle sektor, der står for knap halvdelen af provenuet.

Provenuet fra personskatter mv. og arbejdsmarkedsbidrag er nedjusteret med knap 2 mia. kr. i 2008 og godt 3½ mia. kr. i 2009 blandt andet i lyset af en opjustering af husholdningernes renteudgifter.

Nedjusteringen af momsprovenuet på godt 1½ mia. kr. i 2008 og ca. 2½ mia. kr. i 2009 skyldes nedjusteringer af det skønnede private forbrug, herunder vedr. biler. I forlængelse heraf er provenuet fra registreringsafgiften desuden nedjusteret med knap 1½ mia. kr. om året.

I forhold til majskønnet ventes der mindreindtægter fra øvrige skatter og afgifter på godt 1½ mia. kr. om året i 2008 og 2009, der blandt andet skyldes lavere forventede punkt- og vægtafgiftsprovenuer.

Skønnet for det nominelle offentlige forbrug er opjusteret med godt 1¼ mia. kr. i 2008 og knap 3 mia. kr. i 2009. Opjusteringen skal i begge år ses i lyset af aftalte løft i 2008 ifølge økonomiaftalerne for 2009 med kommuner og regioner. Dertil kommer en opjustering i 2009 som følge af en højere prisstigningstakt end skønnet i maj.

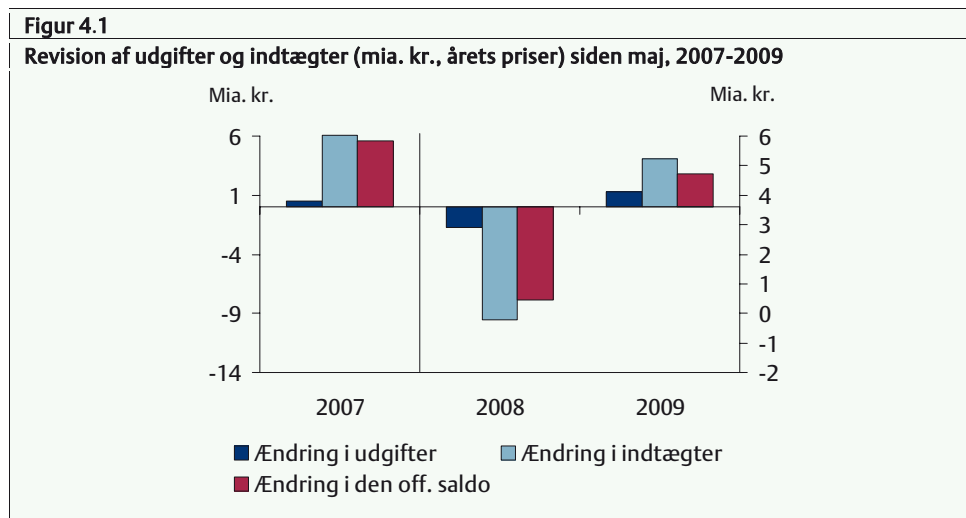
Skønnet for de offentlige investeringer er uændret i 2008 og nedjusteret med knap ¼ mia. kr. i 2009 i lyset af, at der med afsæt i finanslovforslaget for 2009 mv. skønnes en lidt lavere vækst end lagt til grund i det beregningstekniske skøn i maj.

Udgifterne til indkomstoverførsler er nedjusteret med knap 1½ mia. kr. i 2008 primært i lyset af et lavere ledighedsskøn og med godt 2¼ mia. kr. i 2009, der især er afledt af en lavere satsreguleringsprocent end skønnet i maj.

Skønnet for nettorenteudgifter og udbytter er nedjusteret med godt ½ mia. kr. i 2008, men opjusteret med 2¾ mia. kr. i 2009 blandt andet i lyset af ændrede skøn for swap-arrangementer.

Justeringerne af subsidierne med knap ½ mia. kr. i 2008 og ca. 1¼ mia. kr. i 2009 samt af andre udgifts- og indtægtsposter med knap 2½ mia. kr. i 2008 og 1¾ mia. kr. i 2009 skal navnlig ses i sammenhæng med, at Danmarks Statistiks reviderede budgetstatistik for 2008 og foreløbige budgetstatistik for 2009 viser færre nettoudgifter end skønnet i maj.

Revisionen af overskuddet i 2007 og justeringerne af de skønnede overskud i 2008 og 2009 er især trukket af de offentlige indtægter, *jf. figur 4.1*

De ændrede skøn for de offentlige finanser i 2008 og 2009 er uddybet i *boks 4.1.* og fremgår af *bilag 2.*

Boks 4.1   Revision af udgifts- og indtægtskøn 2008 og 2009   De nye skøn for de offentlige finanser indebærer en nedjustering af overskuddet på knap 8 mia. kr. i 2008 og en opjustering på godt 2¾ mia. kr. i 2009 i forhold til majvurderingen, jf. nedenfor.   Skønnet for det nominelle <i>offentlige forbrug</i> er opjusteret med ca. 1¼ mia. kr. i 2008 og knap 3 mia. kr. i 2009. Aftalerne med KL og Danske Regioner om økonomien for 2009 omfatter aftalte løft på sundheds- og socialområdet i 2008 på knap 0,9 mia. kr. samt ændrede pris- og lønforudsætninger svarende til 0,4 mia. kr. I lyset heraf er det nominelle offentlige forbrug opjusteret med 1¼ mia. kr. i 2008 og 2009. Endvidere er det nominelle offentlige forbrug i 2009 opjusteret med 2 mia. kr. som følge af et højere skøn for prisstigningstakten end lagt til grund i majvurderingen. I modsat retning trækker en nedjustering på ½ mia. kr. i 2009 med afsæt i en række justeringer på finanslovsforslaget for 2009, herunder en ændret profil for kvalitetspuljen og for væksten i forskningsbevillingerne. Skønnet for det offentlige forbrug i 2008 afspejler indarbejdelse af strejkerne på det offentlige område. Samlet set skønnes der dog ikke at være gennemslag på det offentlige forbrug af strejkerne, idet de sparede lønudbetalinger i forbindelse med strejken skønnes modsvaret af et omtrent tilsvarende forventet merforbrug til løn og tilkøb af varer i form af blandt andet ydelser fra vikarbureauer, privathospitaler mv. som følge af en forventet indhentning af den tabte produktion. Realvæksten i det offentlige forbrug skønnes til 1,6 pct. i 2008 og 1,1 pct. i 2009 inklusive 0,2 pct.-enheder fra frigivelsen af den midlertidige statslige opsparing i 2009. Dermed er skønnet for realvæksten i 2008 opjusteret med 0,3 pct.-enheder siden maj. Det skyldes den nominelle opjustering i 2008 samt i mindre omfang Danmarks Statistiks nedrevision af det offentlige forbrug i 2007. Realvæksten i 2009 er nedjusteret med 0,1 pct.-enhed i forhold til i maj. Det afspejler, at der på baggrund af finanslovsforslaget for 2009 mv. skønnes en lavere vækst i 2009 end lagt til grund i det beregningstekniske skøn i maj. Væksten i den offentlige beskæftigelse skønnes til 1.000 personer om året i 2008 og 2009, hvilket er uændret i forhold til skønnet i maj.   Skønnet for de nominelle <i>offentlige investeringer</i> er uændret i 2008 og justeret ned med knap ¼ mia. kr. i 2009. I 2009 indgår aftalte udmøntninger fra kvalitetsfonden på 1 mia. kr. til de borgernære serviceområder i kommunerne, 1 mia. kr. til sundhedsområdet i regionerne samt udmøntning på 0,2 mia. kr. til arbejdskraftbesparende initiativer som led i kvalitetsreformen. Realvæksten i de offentlige investeringer skønnes til 2,0 pct. i 2008 og 0,5 pct. i 2009. Siden majvurderingen har Danmarks Statistik revideret de offentlige investeringer ned i 2007, og med afsæt heri er realvæksten opjusteret med 4,5 pct.-enheder i 2008. I 2009 svarer realvæksten i de offentlige investeringer stort set til det forudsatte i majvurderingen. Fastlæggelsen af realvæksten i de offentlige investeringer i disse år skal ses i sammenhæng med det betydelige kapacitetspres i økonomien.   Udgifterne til <i>indkomstoverførsler</i> er nedjusteret med knap 1½ mia. kr. i 2008 og med godt 2¼ mia. kr. i 2009. Nedjusteringen i 2008 skyldes navnlig forventede lavere udgifter til A-dagpenge og kon-tanthjælp i lyset af et lavere ledighedsskøn. I 2009 skal nedjusteringen primært ses i sammenhæng med en lavere satsreguleringsprocent, der er fastsat til 3,1 pct. I maj skønnedes satsreguleringsprocenten til 3,8 pct. i 2009.   <i>Subsidierne</i> er nedjusteret med knap ½ mia. kr. i 2008 og 1¼ mia. kr. i 2009. Nedjusteringen i 2008 skal blandt andet ses i sammenhæng med, at Danmarks Statistiks reviderede budgetstatistik for 2008 viser færre udgifter i 2008 end skønnet i maj. Ifølge bloktilskudsaktstykket er kompensationen til kommuner og regioner for den EU-afledte dieselafgiftsforhøjelse endvidere lidt lavere i 2008 end lagt til grund i maj. I 2009 kan nedjusteringen henføres til, at det overvejende beregningstekniske skøn var for højt sammenholdt med Danmarks Statistiks foreløbige budgetstatistik for 2009.   <i>Nettorenteudgifter og udbytter</i> er nedjusteret med godt ½ mia. kr. i 2008 som følge af forventede lavere renteudgifter, men opjusteret med 2¾ mia. kr. i 2009 blandt andet i lyset af ændrede skøn for swap-arrangementer.

Boks 4.1 (fortsat)**Revision af udgifts- og indtægtskøn 2008 og 2009**

De øvrige udgifter er nedjusteret med knap ½ mia. kr. i 2008, men opjusteret med ca. 1 mia. kr. i 2009. De ændrede skøn afspejler blandt andet, at kapitaloverførsler for knap 1¼ mia. kr. som led i kompensationen af husholdningerne for pensionsafkastskatteomlægningen nu forventes henført til 2009 i stedet for 2008.

Indtægterne fra Nordsø-aktiviteterne er opjusteret med knap 5 mia. kr. i 2008 og ca. 7 mia. kr. i 2009 afledt af en opjustering af skønnet for olieprisen med 12½ dollar pr. tønde i 2008 og 19 dollar pr. tønde i 2009. Målt i danske kroner er prisen pr. tønde råolie samlet set opjusteret med 58 kr. i 2008 og 85 kr. i 2009.

Provenuet fra *selskabsskatterne fra ikke kulbrinteskattepligtige selskaber* er nedjusteret med omkring 1 mia. kr. om året i 2008 og 2009. De ændrede skøn skal ses i sammenhæng med tegn på moderat aftagende indtjening i den finansielle sektor, der står for knap halvdelen af provenuet, blandt andet som følge af kursreguleringer på aktier og obligationer.

Provenuet fra *personskatter mv. og arbejdsmarkedsbidrag* er nedjusteret med knap 2 mia. kr. i 2008 og godt 3½ mia. kr. i 2009 blandt andet afledt af en opjustering af husholdningernes renteudgifter. Den lavere satsregulering bidrager endvidere til nedjusteringen i 2009.

Momsprovenuet er nedjusteret med godt 1½ mia. kr. i 2008 og ca. 2½ mia. kr. i 2009 især som følge af en forventet lavere vækst i det private forbrug end skønnet i maj, herunder vedr. biler.

Provenuet fra *registreringsafgiften* er desuden nedjusteret med knap 1½ mia. kr. om året i lyset af forventede færre bilkøb end skønnet i maj. Dertil kommer, at afgiftsomlægningen i 2007 har medført, at der sælges relativt flere små biler.

Der ventes mindre indtægter fra *øvrige skatter og afgifter* på godt 1½ mia. kr. om året i 2008 og 2009 i forhold til majvurderingen, der blandt andet skyldes et forventet lavere punktafgiftsprovenu og et lavere vægtafgiftsprovenu fra erhvervene.

Udviklingen i udgifts- og skattetryk, 2002-2009

Det samlede udgiftstryk skønnes at udgøre 49,6 pct. af BNP i 2009, hvilket er et fald på 3,7 pct.-enheder i forhold til 2002, *jf. tabel 4.3*. Faldet kan primært henføres til et fald i renteudgiftstrykket på 2,3 pct.-enheder, der er afledt af gældsafviklingen. Dertil kommer et fald i udgifterne til overførselsindkomster på 1,8 pct.-enheder af BNP i perioden.

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	Ændr. 2002- 2009
Pct. af BNP									
Forbrug	26,2	26,5	26,5	25,9	25,7	25,9	25,9	26,3	0,2
Overførsler	16,7	17,4	17,1	16,5	15,5	15,2	14,8	14,9	-1,8
Investeringer	1,8	1,6	1,8	1,8	2,0	1,8	1,8	1,7	-0,2
Renteudgifter	3,8	3,4	3,1	2,6	2,2	2,0	1,7	1,6	-2,3
Øvrige udgifter	5,3	5,2	5,2	5,0	4,9	5,1	5,6	5,1	0,3
Udgiftstryk¹⁾	53,8	54,2	53,7	51,7	50,2	49,9	49,8	49,6	-3,7
Personskatter mv. ²⁾	21,9	21,8	21,2	21,2	20,8	21,5	20,7	19,8	-1,5
Arbejdsmarkedsbidrag	4,5	4,4	4,4	4,4	4,4	4,5	4,5	4,5	0,1
Pensionsafkastskat	0,1	0,4	1,6	2,4	0,8	0,4	0,0	0,9	-0,1
Selskabsskatter	2,9	2,9	3,2	3,9	4,3	3,6	3,9	3,6	1,1
Moms	9,6	9,6	9,8	10,0	10,3	10,4	10,3	10,2	0,7
Øvrige indirekte skatter	7,9	7,8	7,8	7,9	7,7	7,6	7,4	7,1	-0,4
Øvrige skatter ³⁾	1,2	1,2	1,2	1,1	1,0	1,0	1,0	1,0	-0,7
Skattetryk	48,0	48,1	49,2	50,9	49,3	49,0	47,8	47,1	-0,8
Renteindtægter	1,5	1,5	1,5	1,3	1,3	1,4	1,4	1,4	-0,4
Øvrige indtægter	4,7	4,6	5,1	4,8	4,7	4,5	4,5	4,4	0,0
Told mv. til EU ⁴⁾	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	0,0
Indtægtstryk¹⁾	54,0	54,1	55,6	56,7	55,1	54,7	53,4	52,6	-1,2
1) Opgørelsen af de samlede offentlige udgifter og indtægter afviger fra Danmarks Statistiks opgørelse. Danmarks Statistik henfører fx indtægter fra salg af varer og tjenester, der indgår i det offentlige forbrug, til indtægterne, mens det samlede offentlige forbrug indgår på udgiftssiden i tabellen. På den baggrund afviger udgifts- og indtægtstrykket definatorisk fra opgjorte tryk, der er baseret på Danmarks Statistiks opgørelser. 2) Personskatter mv. omfatter kildeskatte, vægtafgift fra husholdninger, arve- og gaveafgift samt andre personlige skatter. 3) Bidrag til sociale ordninger (A-kassebidrag, efterlønsbidrag mv.). 4) Ifølge nationalregnskabsprincipperne kategoriseres disse indtægter som skatter og indgår derfor i skattetrykket, men da indtægterne tilfalder EU, indgår de ikke i indtægtstrykket.									

Det offentlige forbrug skønnes at udgøre 26,3 pct. af BNP i 2009 og ventes dermed at stige med 0,2 pct.-enheder af BNP i forhold til 2002 og med 0,4 pct.-enheder af BNP i forhold til 2008. Den ventede stigning i forbrugstrykket fra 2008 til 2009 skal ses i lyset af den relativt høje nominelle vækstrate i det offentlige forbrug på 5,4 pct. i 2009, der blandt andet afspejler de offentlige overenskomster, hvor budgetvirkningerne af de aftalte lønstigninger udgør 5,0 pct. i 2009.

Profilen for overførslernes bidrag til udgiftstrykket fra 2007 til 2009 skal ses i sammenhæng et forventet fald i ledigheden i 2008 og en forventet stigning i 2009.

Der skønnes et marginalt fald i de offentlige investeringer fra 1,8 pct. af BNP i 2007 og 2008 til 1,7 pct. af BNP i 2009. Det relativt høje investeringstryk på 2 pct. af BNP i 2006 skal ses i lyset af engangsudgifter som led i kommunalreformen.

I modsætning til tidligere år ventes de øvrige udgifter at udgøre 5,6 pct. af BNP i 2008, hvilket skal ses i lyset af kompensationen for skattepligten af indeksobligationer og ejendomme på ca. 9½ mia. kr. som led i rammeaftalen om den fremtidige pensionsbeskatning.

Skattetrykket, opgjort som skatteindtægternes andel af BNP, skønnes at falde med 0,8 pct.-enheder fra 2002 til 2009. Det faldende skattetryk afspejler blandt andet lempelsen af beskatningen som følge af Forårspakken i 2004, skatteaftalen fra september 2007 samt skattestoppet.

Udviklingen i skattetrykket er ikke et velegnet mål for den økonomiske politiks bidrag til ændringer i skattebelastningen. Provenuvirkninger af diskretionært besluttede ændringer i skatte- og afgiftsregler giver et mere retvisende billede. Det skyldes først og fremmest, at konjunkturudviklingen samt udsving i oliepriser, aktiekurser og renter mv. ofte vil medføre, at væksten i beskatningsgrundlaget for en række skatter og afgifter afviger fra væksten i BNP. Det kan føre til betydelige udsving i skattetrykket fra år til år, selvom skattebelastningen er uændret. Det gælder ikke mindst med hensyn til pensionsafkastskatten og (selskabs)skatterne fra Nordsø-aktiviteterne, men fx også registreringsafgift, moms og tinglysningsafgift.

Det samlede offentlige indtægtstryk skønnes reduceret med ca. 1,2 pct.-enheder fra 2002 til 2009 som følge af det lavere skattetryk og en reduktion i de øvrige indtægter i forhold til BNP.

Det offentlige forbrug, 2001 til 2009

I perioden 2002-2007 er realvæksten i det offentlige forbrug opgjort til 1,5 pct. i gennemsnit om året og ventes ligeledes at udgøre 1,5 pct. i gennemsnit om året i perioden 2002-2009, *jf. tabel 4.4.*

Tabel 4.4										
Realvækst i det offentlige forbrug, 2002-2009										
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	Gnst. 2002- 2007	2008	2009	Gnst. 2002- 2009
Realvækst i pct.										
Stat	1,1	-2,1	1,9	-1,6	2,7	9,4	-	-	-	-
Kommuner og amter/regioner	2,6	1,9	1,8	1,9	1,8	-1,4	-	-	-	-
I alt¹⁾	2,1	0,7	1,8	0,9	2,0	1,6	1,5	1,6	1,1	1,5
Anm.: Danmarks Statistik korrigerer ikke for flytning af opgaver mellem sektorer. I 2005 og 2006 er den sektorfordelte realvækst påvirket af opgaveflytningen på skatte- og inddrivelsesområdet pr. 1/11 2005. I 2007 er realvæksten påvirket af kommunalreformen, der har medført, at staten har overtaget en række af amternes tidligere opgaver.										
1) Omfatter endvidere A-kasser mv., der bidrager marginalt til realvæksten i perioden.										
Kilde: Danmarks Statistik samt egne beregninger og skøn.										

Realvæksten i det offentlige forbrug skønnes til 1,6 pct. i 2008 og 1,1 pct. i 2009 inklusive 0,2 pct.-enheder fra frigivelsen af den midlertidige statslige opsparring i 2009. Til grund for skønnene ligger blandt andet de aftalte løft på sundhedsområdet og de borgernære serviceområder i kommunerne i økonomiaftalerne med KL og Danske Regioner for 2008 og 2009. Dertil kommer afsættelsen af yderligere midler fra globaliseringspuljen til forskning og uddannelse samt midler fra kvalitetspuljen til serviceområderne i kommuner og regioner.

I 2005-2007 skal realvæksten i staten ses i lyset af overdragelsen af skatte- og inddrivelsesområdet til staten fra kommunerne pr. 1. november 2005 og statens overtagelse af amtslige opgaver som led i kommunalreformen. Hvis der ses bort fra disse institutionelle ændringer, har realvæksten i det offentlige forbrug primært fundet sted i kommuner og amter/regioner siden 2001.

Den offentlige beskæftigelse, 2001 til 2009

Den offentlige beskæftigelse voksede med 15.600 personer fra 2001 til 2007, *jf. tabel 4.5*. Det viser de seneste tal fra nationalregnskabet opgjort ekskl. aktiverede ledige i offentlig virksomhedspraktik.

Tabel 4.5							
Ændring i den offentlige beskæftigelse, 2002-2007							
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	I alt 02-07
Antal i 1.000							
Nationalregnskabet (antal personer)							
Inkl. aktiverede ledige i offentlig virksomhedspraktik	11,0	-7,7	-1,2	3,0	-0,5	1,4	6,1
Aktiverede ledige i offentlig virksomhedspraktik	-0,5	-4,5	-2,3	-0,9	-0,8	-0,7	-9,5
Ekskl. aktiverede ledige i offentlig virksomhedspraktik	11,5	-3,2	1,0	3,9	0,3	2,0	15,6
ATR, antal personer (inkl. orlov)	9,3	-2,8	0,9	3,7	0,4	-2,1	9,4
ATP-opgørelse (fuldtidspersoner)¹⁾							
Stat	-0,3	-2,3	-2,5	0,1	1,9	-	-
Kommuner og amter	8,6	2,9	3,0	-1,7	-2,0	-	-
Sociale kasser og fonde	0,1	0,0	0,0	-0,4	0,2	-	-
I alt	8,4	0,6	0,5	-2,0	0,1	-0,3	7,4

1) Minimum 27 timer pr. uge. ekskl. aktiverede ledige i virksomhedspraktik. Danmarks Statistik korrigerer ikke for flytning af opgaver mellem sektorer. I 2005 og 2006 er sektorfordelingen påvirket af opgaveflytningen på skatte- og inddrivelsesområdet pr. 1/11 2005. Som følge af opgaveomlægninger i forbindelse med kommunalreformen foreligger der ikke en sektorfordelt opgørelse fra 2007.
Kilde: Danmarks Statistik samt egne beregninger og skøn.

Antallet af aktiverede ledige i virksomhedspraktik afspejler blandt andet aktiveringsindsatsen, og det giver derfor et mere reelt billede at opgøre den offentlige beskæftigelsesudvikling ekskl. aktiverede ledige i offentlig virksomhedspraktik. Dertil kommer, at de andre beskæftigelsesstatistikker ikke omfatter aktiverede ledige i offentlig virksomhedspraktik. Antallet af aktiverede ledige i offentlig virksomhedspraktik har været faldende i perioden og er reduceret med 9.500 personer fra 2001 til 2007. Opgjort inkl. aktiverede ledige i offentlig virksomhedspraktik steg den offentlige beskæftigelse med 6.100 personer fra 2001 til 2007 ifølge nationalregnskabet.

Med afsæt i arbejdstidsregnskabet (ATR) er væksten i den offentlige beskæftigelse på 9.400 personer (inkl. orlov) fra 2001 til 2007 lavere end afspejlet i nationalregnskabet. Det skyldes især en forskel i 2007, der skal ses i sammenhæng med, at de seneste ATR-tal endnu ikke fuldt ud er indarbejdet i nationalregnskabet. Samtidig vil indarbejdelsen af den registerbaserede arbejdsstyrkestatistik (RAS) i ATR trække i retning af en oprevisning i ATR i 2006 og 2007. Ultimo 2008 forventes ATR-tallene at afspejle indarbejdelsen af RAS.

Den ATP-baserede beskæftigelsesindikator viser en samlet vækst i den offentlige beskæftigelse på 7.400 personer fra 2001 til 2007, der dermed er noget lavere end væk-

sten ifølge nationalregnskabet (ekskl. aktiverede ledige i virksomhedspraktik) og ATR. Det følger blandt andet af omregningen til fuldtidspersoner i den ATP-baserede indikator. Dertil kommer, at den ATP-baserede indikator er forbundet med større usikkerhed end nationalregnskabet og ATR.

I 2008 og 2009 skønnes væksten i den offentlige beskæftigelse til 1.000 personer om året, hvilket er uændret i forhold til majvurderingen.

4.2 Finanspolitikens aktivetsvirkning

Finanspolitikens umiddelbare påvirkning af den økonomiske aktivitet måles ved den èt-årige finanseffekt. En positiv finanseffekt indikerer, at finanspolitikken medvirker til at øge den økonomiske aktivitet, mens en negativ finanseffekt er udtryk for en finanspolitisk afdæmpning af aktiviteten.

Med afsæt i finanslovsforslaget og kommune- og regionsaftalerne for 2009 skønnes finanspolitikens aktivetsvirkning til 0,3 pct. af BNP i 2009 målt ved finanseffekten, *jf. tabel 4.6.*

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Aktivetsvirkning, pct. af BNP								
Udgifter i alt	0,3	-0,3	0,4	0,1	0,4	0,1	0,2	0,1
Indtægter i alt ¹⁾	0,1	0,1	0,4	0,0	0,1	0,0	0,0	0,2
Finanseffekt i alt	0,3	-0,2	0,8	0,1	0,4	0,1	0,1	0,3
Midlertidig suspension af SP	-	-	-	0,1	-	-	-	-0,1
1) Med omlægningen af den særlige pensionsopsparing (SP) til en individuel pensionsordning fra og med 2001 medregnes SP-bidraget ikke i finanseffekten, hvis afsæt er offentlige budgetposter.								

Finanseffekten i 2009 skal navnlig ses i sammenhæng med den skønnede vækst i det offentlige forbrug og skattelettelserne i medfør af skatteaftalen fra september 2007. Dertil kommer virkningen af den kompenserende statslige skattenedsættelse i 2009 i lyset af kommuneskatteforøgelsen i 2008.

Ifølge gældende regler ophører den midlertidige suspension af SP-bidraget i 2009, og genindførelsen af bidraget skønnes at dæmpe den økonomiske aktivitet svarende til knap 0,1 pct. af BNP i 2009. Samlet set skønnes der dermed en aktivetsvirkning fra økonomiske politik på 0,2 pct. af BNP i 2009.

I 2008 skønnes finanseffekten til 0,1 pct. af BNP og er dermed opjusteret i forhold til skønnet i maj. Den større aktivetsvirkning skal ses i lyset af en højere realvækst i det offentlige forbrug og de offentlige investeringer end skønnet i maj, hvor sidst-

nævnte følger af Danmarks Statistiks nedrevision af de offentlige investeringer i 2007.

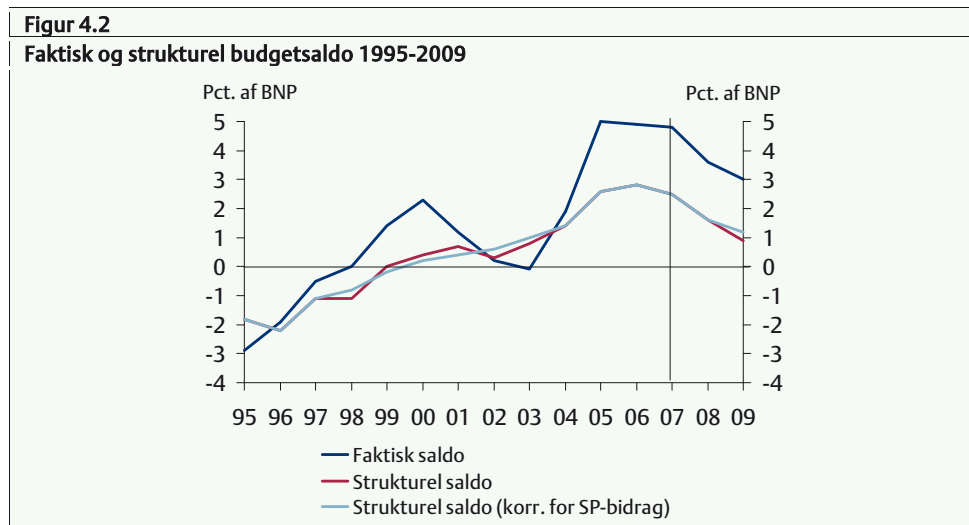
4.3 Strukturel budgetsaldo

Saldoen på de offentlige finanser afhænger af konjunktursituationen. I perioder med høj økonomisk vækst stiger de offentlige indtægter fra skatter og afgifter således relativt meget, mens udgifterne til overførselsindkomster har en tendens til at falde – primært som følge af faldende ledighed. Potentialet for en gunstig udvikling i den offentlige saldo er derfor større i en højkonjunktur med lav ledighed og høj beskæftigelse end i en periode med højere ledighed og lavere beskæftigelse.

Den *strukturelle budgetsaldo* opgøres som den faktiske offentlige saldo fratrukket det positive eller negative bidrag fra konjunkturerne og angiver dermed stillingen på de offentlige finanser rensset for den givne konjunktursituation. Forskellen mellem den faktiske og den strukturelle saldo afhænger af, hvor mange ledige ressourcer der er i økonomien. Den strukturelle budgetsaldo er derfor blandt andet bestemt af finanspolitikens stramhedsgrad og den skønnede strukturelle ledighed.

Udover bidrag fra konjunkturerne korrigeres der i beregningen af den strukturelle saldo også for indflydelsen af særlige forhold, som ikke er direkte knyttet til konjunkturudviklingen, men som kan have betydelig og varierende indflydelse på de offentlige finanser fra år til år. Det drejer sig især om pensionsafkastskatteprovenuet, der afhænger af udviklingen i aktie- og obligationskurserne, hvorfor provenuet kan fluktuere meget kraftigt, selskabsskatteprovenuet, herunder fra Nordsø-aktiviteterne samt udviklingen i de offentlige drifts- og kapitaloverførsler.

Den strukturelle saldo korrigeret for SP-bidrag skønnes til 1,6 pct. af BNP i 2008 og 1,2 pct. af BNP i 2009, *jf. figur 4.2*. Det er i tråd med målintervallet i 2015-planen, der tilsiger strukturelle offentlige overskud mellem $\frac{3}{4}$ og $1\frac{3}{4}$ pct. af BNP i perioden 2007-2010, *jf. Mod nye mål – Danmark 2015*.

Siden 2004 har de faktiske offentlige overskud været større end de skønnede strukturelle overskud. Det skyldes især de ekstraordinært store provenuer fra pensionsafkastskatten i 2004 og 2005 samt den gunstige konjunkturudvikling i 2006-2009, der skønnes at bidrage til en større faktisk saldo. Dertil kommer forventede høje indtægter fra Nordsø-aktiviteterne i 2005-2009 og den øvrige selskabsskat i perioden.

Fra 2002 til 2009 skønnes en forøgelse af den strukturelle saldo på 0,6 pct.-enheder af BNP, der især kan henføres til de faldende nettorenteudgifter, *jf. tabel 4.7.*

Tabel 4.7										
Den strukturelle budgetsaldo (pct. af BNP), 2002-2009										
Strukturel saldo (korrigeret for SP-indbetalinger)		Ændring som følge af								
Niveau	Årlig ændr.	Finanspolitik¹⁾	Strukturel beskæftigelse	Arbejdstid	Nord-sø	Nettorenteudgifter	Specielle poster²⁾	Efterspørgsel³⁾	Andre forhold	
2002	0,6									
2003	1,0	0,4	0,1	-0,2	-0,2	0,2	0,3	0,1	0,0	0,1
2004	1,4	0,4	-1,3	-0,1	0,0	0,2	0,3	0,0	0,7	0,5
2005	2,6	1,2	-0,1	0,2	0,4	0,1	0,3	-0,1	0,7	-0,4
2006	2,8	0,2	-0,6	0,4	0,2	0,1	0,3	-0,1	0,0	-0,3
2007	2,5	-0,3	0,0	0,1	0,1	0,1	0,3	0,0	0,1	-0,9
2008	1,6	-0,9	0,0	0,2	-0,3	0,1	0,2	-0,1	0,0	-1,0
2009	1,2	-0,4	-0,6	0,3	-0,2	-0,1	0,2	-0,1	0,0	0,0
I alt	-	0,6	-2,5	0,9	0,0	0,7	1,9	-0,3	1,5	-2,0

1) Bidraget fra finanspolitikken afviger som følge af metodeforskelle fra finanseffekten.

2) De specielle poster indeholder blandt andet diverse drifts- og kapitaloverførsler (netto), herunder blandt andet offentlige overførsler til udlandet.

3) Strukturelle virkninger for de offentlige finanser af ændringer i efterspørgsels sammensætningen, der navnlig følger af forskelle i den indirekte beskatning.

Kilde: *Økonomisk Redegørelse*, august 2008.

Hertil kommer, at efterspørgsels sammensætningen i 2004 og 2005, der er karakteriseret ved en relativt høj vækst i det private forbrug, har medført et større afgiftsindhold i den samlede efterspørgsel, end hvis fremgangen havde været mere ligeligt fordelt på privatforbrug, investeringer og eksport. I opgørelsen af den strukturelle saldo bidrager dette skift til at styrke den strukturelle saldo med 1,5 pct. af BNP siden 2002.

Endvidere skønnes en forøgelse af den strukturelle beskæftigelse at bidrage til forbedringen af den strukturelle saldo siden 2002.

Finanspolitikken bidrager omvendt til en reduktion af det strukturelle overskud på 2,5 pct. af BNP i perioden.

5. English Summary

The Danish economy is currently experiencing high inflation and labour market pressures with wage inflation having reached approx. 5 per cent. Employment is at a record-high level and the rate of unemployment is historically low.

At the same time, there are clear signs of a dampening in demand pressures in the economy. This dampening points to a gradual adjustment in cyclical conditions in a situation, in which the scope for further growth is limited by high capacity utilization, low unemployment and downward pressures on labour force growth owing to demographic factors.

With still strong labour market pressures, a key challenge is to ensure adequate labour supply, while demand should not be stimulated needlessly. A range of initiatives have been put forward to increase labour supply, including in the *Job Plan* agreed in February/March 2008. In extension thereof, the government will discuss further initiatives to increase labour supply with the social partners and the political parties.

Based on the government's budget proposal for 2009, the impact of discretionary policy on activity growth is estimated at 0.2 per cent of GDP in 2009 including a dampening effect corresponding to 0.1 per cent of GDP from the reintroduction of contributions to the special pension scheme (SP) in line with current rules. The so-called fiscal effect (which measures the fiscal policy impact and does not include the impact of reintroduced SP-payments, since SP-contributions are savings, not taxes) is estimated at 0.3 per cent of GDP in 2009 primarily in the light of growth in public consumption and tax cuts.

The budget proposal for 2009 includes major initiatives amounting to DKK 9½bn in 2009. These initiatives include the allocation of DKK 2.2bn from the Quality fund for public investments to investments in new hospital structures, day care facilities, schools, sports facilities, the elderly-care sector and labour saving technologies. Further means will be allocated to initiatives in the government's *Quality reform* of the public sector. In addition, the financial agreements with the local governments on their economy for 2009 reflect agreed expenditure increases of approx. DKK 0.4bn in the municipalities and DKK 1.6bn in the health care sector of the Danish regions. In 2009 an increase of DKK 2bn is allocated to investments in education and research as part of the implementation of the Globalization Strategy. Another approx. DKK 0.8bn are allocated to initiatives aimed at vulnerable groups. In addition to these initiatives the budget proposal for 2009 includes a range of other policy initiatives.

5.1 General government finances

The estimates for the general government finances in 2008 and 2009 are based on the short term projections for the Danish economy, *cf. Economic Survey*, August 2008.

Furthermore, the estimates for 2008 are based on the central government budget for 2008, a status for the central government spending in 2008, the local government budgets for 2008 and the agreements with the local governments on the economy in 2009. In addition, the estimates for 2009 are based on the central government budget proposal for 2009 and the agreements with the local governments on the economy in 2009. For both 2008 and 2009 the September 2007 agreement on lower personal income taxes and the renewed public sector wage contracts in 2008 have been included in the estimates.

According to revised data from Statistics Denmark the general government surplus in 2007 amounted to DKK 81.1bn, *cf. table 5.1*. This is an upward revision of DKK 5½bn in 2007 compared to the May projection.

The general government surplus is estimated at DKK 64½bn in 2008 and approx. DKK 55¾bn in 2009, which corresponds to approx. 3½ per cent of GDP in 2008 and 3 per cent of GDP in 2009.

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
DKK bn, current prices								
May 2008	3.2	-1.4	27.3	77.4	79.9	75.6	72.4	53.0
August 2008	3.2	-1.4	27.3	77.4	79.9	81.1	64.5	55.8
- Central government	3.4	-1.7	27.6	82.1	87.1	80.7	-	-
- Local governments	-0.1	0.1	-0.4	-5.2	-7.4	0.5	-	-
- Social funds	-0.1	0.2	0.2	0.4	0.3	-0.1	-	-
August 2008 (per cent of GDP)	0.2	-0.1	1.9	5.0	4.9	4.8	3.6	3.0
Note: The specification of the central and local government budget balances do not fully reflect that the central government through transfers to local governments bears the risk of fluctuations in expenditures and revenues due to the business cycles.								

The fiscal surpluses are expected to be relatively large in 2008 and 2009, albeit declining. The high surpluses partly owe to strong cyclical conditions as reflected in the high level of employment and low level of unemployment, as well as high revenues from the North Sea activities due to high oil prices.

Since May, Statistics Denmark has revised the general government surplus up by approx. DKK 5½bn in 2007, *cf. table 5.2*. The revision is primarily due to larger revenues from personal taxes and labour market contributions etc. and is based on a pre-

liminary status. The latest tax figures, however, indicate lower revenues from personal taxes etc. than reflected in Statistics Denmark's revised surplus.

Compared to the May projection the general government surplus has been downward adjusted by approx. DKK 8bn in 2008 and up by approx. DKK 2³/₄bn in 2009, mainly due to changes in the projected revenues from the pension yield taxation.

Table 5.2			
Revision of the general government budget balance from May to August			
	2007	2008	2009
DKK bn, current prices			
North Sea oil and gas exploration activities	0.0	4.9	6.9
Corporate taxes excluding North Sea oil and gas exploration activities	0.5	-0.9	-1.0
Pension yield taxation	0.0	-9.0	6.2
Personal taxes etc. and labour market contributions	3.4	-1.9	-3.6
Value Added Tax	-0.2	-1.6	-2.6
Vehicle registration tax	0.0	-1.4	-1.4
Other taxes and duties	-1.0	-1.6	-1.6
Public consumption expenditure	0.4	-1.3	-2.9
Public investment expenditure	1.4	0.0	0.2
Income transfers	-0.1	1.4	2.3
Net interest expenditures and dividends	0.4	0.6	-2.7
Subsidies	0.6	0.4	1.2
Other expenditures and revenues	0.3	2.4	1.7
Total revision of general government budget balance	5.6	-7.9	2.8
Note: Negative numbers imply reductions of the surplus due to reduced revenues or increased expenditures, and positive numbers imply increases in the surplus due to increased revenues or decreased expenditures.			

Estimated revenues from the North Sea activities have been upward adjusted by approx. DKK 5bn in 2008 and approx. DKK 7bn in 2009 since May due essentially to an upward adjustment of the expected oil prices in 2008 and 2009.

Corporate tax revenues, excluding those related to North Sea activities, have been downward adjusted by approx. DKK 1bn in both 2008 and 2009 in light of less strong earnings projections for the financial sector, which contributes about half of the revenues from corporate taxes.

The revenues from the taxation of the annual return on pension savings ("pension yield taxation") have been downward adjusted by DKK 9bn in 2008 and upward adjusted by DKK approx. DKK 6¹/₄bn in 2009. The downward adjustment in 2008 is primarily due to the lower expected returns on stocks, whereas the upward adjustment in 2009 is to be seen in light of stronger expected returns on bonds and derivatives.

The revenues from personal taxes etc. and labour market contributions are downward adjusted by approx. DKK 2bn in 2008 and approx. DKK 3½ in 2009 primarily due to an upward adjustment of the household interest rate expenditures, that are tax deductible.

Revenues from the VAT are downward adjusted by approx. DKK 1½bn in 2008 and approx. DKK 2½bn in 2009 due to a downward adjustment of the growth in private consumption including car purchases. In addition, revenues from the vehicle registration tax are downward adjusted by approx. DKK 1½bn each year.

Compared to the May projection lower revenues on other taxes and duties of about DKK 1½bn are expected each year, which among other things is due to lower expected revenues from excise duties.

Public consumption expenditures have been upward adjusted by approx. DKK 1¼bn in 2008 and approx. DKK 3bn in 2009. The upward adjustment in both years is to be seen in the light of the agreed increase in public consumption in 2008 in the agreements with the local governments on the economy in 2009. Moreover, the upward adjustment in 2009 follows from an upward adjustment of the estimated price inflation in public consumption compared to the May projection.

Estimated public investment expenditures are more or less unchanged in 2008 and 2009 compared to the May projection.

The expenditures for income transfers have been downward adjusted by approx. DKK 1½bn in 2008 primarily due to expected lower unemployment in 2008 and downward adjusted by approx. DKK 2¼bn in 2009 mainly due to a revision of the indexation of social transfers.

The estimated net interest expenditures and dividends are downward adjusted by approx. DKK ½bn in 2008, but upward adjusted by approx. DKK 2¾bn in 2009 among other things due to changed estimates regarding swaps.

The upward adjustments of the subsidies by approx. DKK ½bn in 2008 and approx. DKK 1¼bn in 2009 as well as the upward adjustments of other expenditures and revenues by approx. DKK 2½bn in 2008 and DKK 1¾bn in 2009 are mainly to be seen in connection with lower net expenses in Statistics Denmark's budget statistics for 2008 and the preliminary budget statistics for 2009.

The expenditure burden, i.e. the ratio of government expenditure to GDP, is estimated at 49.6 per cent of GDP in 2009, which is a decrease of 3.7 percentage points from 2002 to 2009, *cf. table 5.3*. The decrease is primarily due to a reduction in the interest rate expenditure burden of 2.3 percentage points, which follows from the public debt reduction. In addition, a decrease in income transfers of 1.8 per cent of GDP is also expected in the period.

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	Diff. 2002- 2009
Per cent of GDP									
Expenditure burden ¹⁾	53.8	54.2	53.7	51.7	50.2	49.9	49.8	49.6	-3.7
Tax burden	48.0	48.1	49.2	50.9	49.3	49.0	47.8	47.1	-0.8
Revenue burden ¹⁾	54.0	54.1	55.6	56.7	55.1	54.7	53.4	52.6	-1.2

1) The specification of total public expenditures and revenues deviates from the specification from Statistics Denmark. Total public expenditures reflect public consumption, which includes revenues from sales and calculated depreciation expenditure, and total revenues include calculated depreciation. The specification of public expenditure from Statistics Denmark does not include public sales, which are included in total revenues, and calculated depreciation is not included in public expenditures and revenues in the specification from Statistics Denmark. Thus, the expenditure and revenue burden differ from the ascertained burdens based on the specifications according to Statistics Denmark.

The tax burden, i.e. the ratio of aggregate tax revenues to GDP, is estimated to decrease by 0.8 percentage points from 2002 to 2009. The decreasing tax burden reflects among other things the reduction of personal income taxes due to the tax cuts in 2004, 2008-2009, and the tax freeze.

The revenue burden, i.e. the ratio of general government revenues to GDP, is estimated to decrease by approx. 1.2 percentage points from 2002 to 2009 due to the reduced tax burden and a reduction in the other revenues in proportion of GDP.

Detailed information about the expenditure, tax and revenue burden can be found in *Annex 2*.

5.2 Fiscal stance

The fiscal effect is an indicator of the fiscal policy stance. The fiscal effect measures the impact of fiscal policy changes on economic activity – measured by the estimated impact on GDP.

Based on the central government budget proposal for 2009 and the agreements with the local governments on the economy in 2009 the fiscal effect is estimated at 0.3 per cent of GDP in 2009, *cf. table 5.4*.

Table 5.4								
Fiscal effect, 2002-2009								
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Per cent of GDP								
Expenditures	0.3	-0.3	0.4	0.1	0.4	0.1	0.2	0.1
Revenues	0.1	0.1	0.4	0.0	0.1	0.0	0.0	0.2
Fiscal effect	0.3	-0.2	0.8	0.1	0.4	0.1	0.1	0.3
Special Pension scheme (SP)	-	-	-	0.1	-	-	-	-0.1

The fiscal effect in 2009 is primarily to be seen in connection with the estimated public consumption growth and the reduction of personal income taxes due to tax cuts in 2008-2009, including the central government tax reduction in 2009 in light of the local government tax increase in 2008.

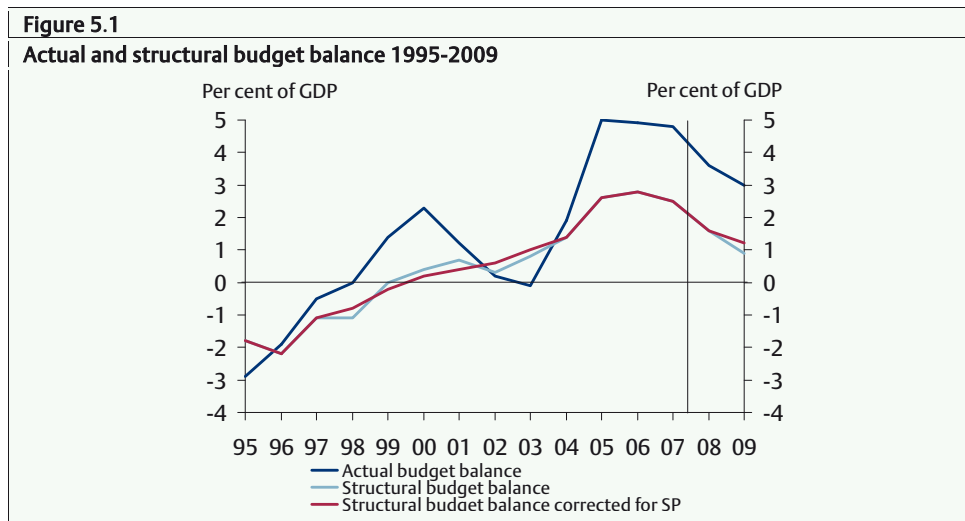
According to current legislation, payments to the special pension scheme (SP) – which have been suspended since 2004 - are reintroduced in 2009, which is estimated to dampen activity corresponding to approx. 0.1 per cent of GDP in 2009. Thus, the activity impact of economic policy is estimated at 0.2 per cent of GDP in 2009.

The fiscal effect is estimated at 0.1 per cent of GDP in 2008, which is an upward adjustment compared to the May projection. The higher fiscal effect reflects primarily higher estimated growth in public consumption and public investment spending than estimated in the May projection, where the latter follows from a downward revision of public investment spending in 2007 by Statistics Denmark.

5.3 Structural budget balance

The structural balance is the general government budget balance adjusted for the estimated impact on the budget from the cyclical position of the economy and some special factors. Thus, the structural balance is determined mainly by fiscal policy and structural changes in the economy, including changes in the structural rate of unemployment and the underlying growth of the labour force.

The structural budget balance corrected for the special pension scheme (SP) is estimated at 1.6 per cent of GDP in 2008 and 1.2 per cent of GDP in 2009, *cf. figure 5.1*. This is in line with the 2015-plan which specifies a medium-term objective for the structural surplus of between $\frac{3}{4}$ and $1\frac{3}{4}$ per cent of GDP in the 2008-2010 period, *cf. Towards New Goals – Denmark 2015*.

Since 2004 the actual general budget surplus has been larger than the estimated structural budget balance surplus. For 2004 and 2005, this is mainly due to exceptionally large revenues from pension yield taxation, and for 2006-2009, the strong cyclical position of the economy contributes to high surpluses. High revenues from North Sea oil and gas activities in the period 2005-2009 and from the general corporate tax also contribute to large actual general budget surpluses.

From 2002 to 2009 the structural budget balance is estimated to strengthen by 0.6 percentage points of GDP primarily due to the decreasing net interest payments, *cf. table 5.5.*

Table 5.5										
Structural budget balance (per cent of GDP), 2002-2009										
Structural Balance (corrected for SP)		Change due to								
Level	Yearly change	Fiscal policy¹⁾	Structural rate of empl.	Working hours	North Sea oil and gas	Net interest	Special items²⁾	Demand	Other	
2002	0.6									
2003	1.0	0.4	0.1	-0.2	-0.2	0.2	0.3	0.1	0.0	0.1
2004	1.4	0.4	-1.3	-0.1	0.0	0.2	0.3	0.0	0.7	0.5
2005	2.6	1.2	-0.1	0.2	0.4	0.1	0.3	-0.1	0.7	-0.4
2006	2.8	0.2	-0.6	0.4	0.2	0.1	0.3	-0.1	0.0	-0.3
2007	2.5	-0.3	0.0	0.1	0.1	0.1	0.3	0.0	0.1	-0.9
2008	1.6	-0.9	0.0	0.2	-0.3	0.1	0.2	-0.1	0.0	-1.0
2009	1.2	-0.4	-0.6	0.3	-0.2	-0.1	0.2	-0.1	0.0	0.0
Total	-	0.6	-2.5	0.9	0.0	0.7	1.9	-0.3	1.5	-2.0
1) Due to different methods of calculation the fiscal policy effects differ from the effects used in the calculation of the fiscal effect.										
2) Special items include among other things various net current and capital transfers.										

5.4 Central government finances

The central government budget proposal for 2009 implies a surplus on the current, investment and lending account, i.e. the CIL-account¹, of approx. DKK 63¼bn or approx. 3½ per cent of GDP in 2009, *cf. table 5.6*.

The CIL-account in 2008 is estimated at DKK 68bn which corresponds to approx. 4 per cent of GDP.

¹ The CIL-account differs from the central government balance in the national accounts with respect to the accruals concept (e.g. taxes), the treatment of financial transactions etc. In addition, some institutions that are part of the central government accounts are not considered part of the central government sector in the national accounts, and some institutions that are not part of the central government accounts are considered part of the central government sector.

Table 5.6				
CIL-account, 2008-2009				
	2008			2009 August (Budget proposal)
	May	August	Diff.	
DKK bn, current prices				
Total revenues	649.7	640.9	-8.9	669.5
Total expenditures	572.0	572.9	0.9	606.2
CIL-account	77.8	68.0	-9.8	63.3
CIL-account (per cent of GDP)	4.4	3.9	-0.5	3.4

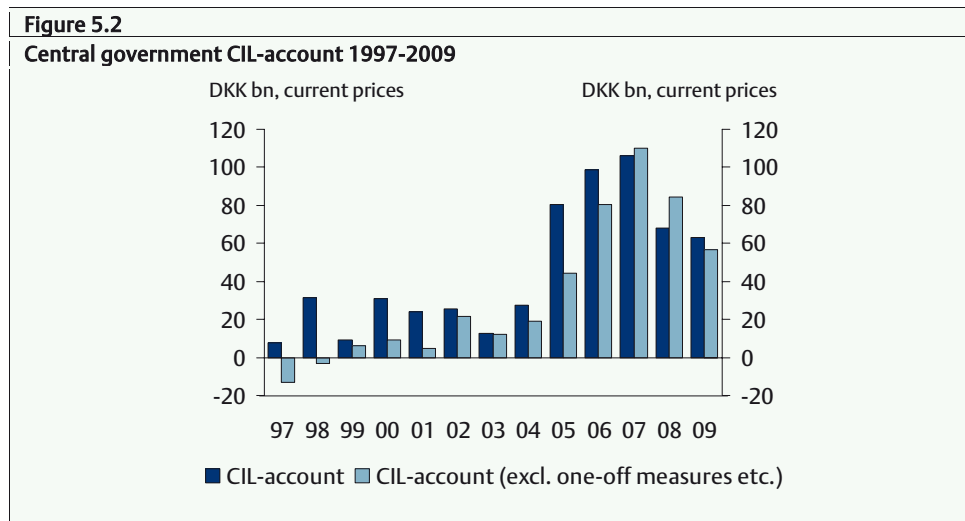
The surpluses in 2008 and 2009 are among other things to be seen in light of the business cycle, i.e. the high level of employment and low level of unemployment, as well as continued high income from the North Sea activities due to the expected high oil price. The reintroduction of the special pension scheme (SP) in 2009 on the other hand contributes to a lower surplus, as payments are tax deductible.

The CIL-account is sensitive to oil price changes and fluctuations in financial markets. The pension yield tax is especially sensitive to interest rate and stock market fluctuations.

Thus, the downward adjustment of the CIL-account by approx. DKK 9³/₄bn in 2008 compared to the May projection is mainly due to a downward adjustment of the expected revenues from the pension yield tax by DKK 10¹/₂bn. The lower revenues are primarily to be seen in the light of larger than expected drop in stock prices.

The CIL-account is to a varying degree affected by one-off measures from year to year, *cf. figure 5.2*.

Excluding one-off measures the CIL-account surplus is estimated at approx. DKK 84bn in 2008 and approx. DKK 57bn in 2009.

The lower corrected CIL-surplus in 2009 is mainly to be seen in the light of the extraordinarily high revenues from the North Sea activities.

In 2008 the higher corrected CIL-account follows primarily from extraordinarily low revenues from the pension yield tax, including a one-off compensation of approx. DKK 9½bn to the pension funds in connection with the December 2007 alteration of the pension yield tax.

5.5 Central government financing requirement and debt

Central government debt measured as a percentage of GDP is estimated to decrease by 3.4 percentage points from 2007 to 2008 and by another 3.3 percentage points in 2009, *cf. table 5.7*.

From 2001 to 2009 the total decrease in central government debt is estimated at approx. 30.7 percentage points. Adjusted for relending the total decrease is estimated at 31.9 percentage points.

	2001	2007	2008	2009	Diff. 2001- 09
End of year, nominal value					
Central government debt, DKK bn	514.1	246.4	197.5	143.6	-370.5
Relending to infrastructure entities etc. ¹⁾	5.8	26.4	28.8	31.0	25.3
Central government debt, adjusted for relending	508.3	220.0	168.7	112.6	-395.7
Central government debt, per cent of GDP	38.5	14.5	11.1	7.8	-30.7
Central government debt, adjusted for relending, per cent of GDP	38.1	13.0	9.5	6.1	-31.9

1) Relending to Udviklingsselskabet By og Havn I/S, A/S Storebælt and A/S Øresund.

Measured in nominal terms the central government debt is expected to decrease by DKK 48.9bn from DKK 246.4bn in 2007 to DKK 197.5bn in 2008 and by another DKK 53.9bn to DKK 143.6bn in 2009.

The expected surplus on the CIL-account is higher than the debt reductions, and the difference is due to cash flows, relending to government guaranteed infrastructure entities, bond price fluctuations and other technical issues.

In 2008 the increase in liquidity, measured as the net balance, is estimated at DKK 49.9bn, *cf. table 5.8*. Compared to the May projection this is a downward adjustment of DKK 14.8bn in 2008, which follows from a lower estimate for the CIL-account, a larger than expected amount of total relending and larger differences between posted revenues and expenditures and cash flow. The net balance in 2009 is estimated at DKK 55.6bn.

	2007		2008		2009
	Final	May	August	August	Budget (Budget proposal)
DKK bn					
CIL-account	106.2	77.8	68.0	63.3	
Total relending ¹⁾	-8.5	-11.5	-12.8	-5.8	
Differences between posted revenues and expenditures and cash flow	-14.9	-1.6	-5.2	-1.9	
Net financing requirement (-net balance)	-82.8	-64.7	-49.9	-55.6	

1) Including relending to infrastructure entities.

The central government gross financing requirement is estimated at DKK 51.8bn in 2008, *cf. table 5.9*. This will be covered by payments of DKK 28.7bn to the central

government in currency swaps and a decrease in the central government account in the Danish Central Bank by DKK 23.0bn.

In 2009 the central government gross financing requirement is estimated at DKK 41.4bn and the borrowing requirement is estimated at DKK 30.1bn.

Table 5.9				
Gross financing requirement and state borrowing, 2007-2009				
	2007	2008		2009
	Final	May	August	August (Budget proposal)
DKK bn				
Net financing requirement (-net balance)	-82.8	-64.7	-49.9	-55.6
- Redemption of central government debt	79.2	97.9	101.7	96.9
Gross financing requirement	-3.6	33.2	51.8	41.4
- Payments from/to the central government in currency swaps	16.2	28.6	28.7	28.2
- Drawing on the central government's account in Danmarks Nationalbank	-16.7	-5.4	23.0	-17.0
Borrowing requirement	-3.1	10.0	0.0	30.1

Annex 1

Table 1									
General government finances, 2007-2009									
	2007			2008			2009		
	May	Aug.	Diff.	May	Aug.	Diff.	May	Aug.	Diff.
DKK bn, current prices									
Public consumption	439.2	438.8	-0.4	458.9	460.2	1.3	482.3	485.2	2.9
Income transfers	257.6	257.6	0.1	263.4	262.0	-1.4	276.3	274.0	-2.3
Investment	31.3	29.9	-1.4	31.2	31.2	0.0	32.2	32.0	-0.2
Interest expenditure	33.1	33.9	0.8	31.5	30.9	-0.7	28.0	29.1	1.1
Subsidies	38.6	38.0	-0.6	40.9	40.4	-0.4	42.9	41.7	-1.2
Other expenditures ¹⁾	45.9	47.8	1.9	59.6	59.2	-0.4	50.9	51.8	0.9
Total expenditure	845.6	846.0	0.5	885.5	883.8	-1.7	912.5	913.8	1.3
Personal income taxes ²⁾	362.0	365.4	3.4	370.2	368.1	-2.0	367.9	364.2	-3.7
Labour market Contributions	76.3	76.3	0.0	79.8	79.9	0.2	82.8	82.9	0.1
Corporate taxes	61.1	61.7	0.5	66.0	68.3	2.4	62.5	66.1	3.7
Pension yield taxation	6.6	6.6	0.0	9.1	0.1	-9.0	11.2	17.4	6.2
VAT	176.6	176.4	-0.2	185.0	183.4	-1.6	190.7	188.2	-2.6
Vehicle registration tax	24.9	24.9	0.0	24.9	23.5	-1.4	24.3	22.9	-1.4
Other duties	99.3	99.3	0.0	104.1	102.9	-1.3	105.4	104.4	-1.0
Other taxes ³⁾	17.8	16.8	-1.0	17.4	17.3	-0.1	18.1	17.9	-0.2
Interest revenues	23.1	24.2	1.2	25.1	25.0	0.0	26.4	24.9	-1.5
Gross operating surplus	29.2	29.5	0.3	29.5	29.9	0.3	29.9	30.5	0.6
Other revenues ⁴⁾	44.1	46.1	1.9	46.8	49.8	3.1	46.3	50.3	4.0
Total revenue	921.1	927.2	6.1	957.9	948.4	-9.5	965.6	969.7	4.1
General government budget balance	75.6	81.1	5.6	72.4	64.5	-7.9	53.0	55.8	2.8
Net interest Expenditure	10.0	9.6	-0.4	6.4	5.8	-0.6	1.6	4.2	2.7
General government primary balance⁵⁾	85.6	90.8	5.2	78.8	70.3	-8.5	54.6	60.1	5.5
Note:	The specification of total public expenditures and revenues deviates from the specification from Statistics Denmark. Total public expenditures reflect public consumption, which includes revenues from sales and calculated depreciation expenditure, and total revenues include calculated depreciation. The specification of public expenditure from Statistics Denmark does not include public sales, which are included in total revenues, and calculated depreciation is not included in public expenditures and revenues in the specification from Statistics Denmark.								
1)	Other expenditures include capital transfers, transfers to the Faroe Islands and Greenland and Danish EU-contributions.								
2)	Personal income taxes include withholding taxes, tax on imputed income from owner occupied dwellings, specific taxes from households, tax on estates of deceased persons and other personal taxes.								
3)	Other taxes include social security contributions (labour market supplementary pension scheme contributions, unemployment insurance contributions and early retirement contributions).								
4)	Other revenues include profits from public enterprises, current and capital transfers from other domestic sectors and EU, and imputed (calculated) revenues such as contributions to civil servants' earned pension.								
5)	The general government primary balance states the balance of the general government finances before net interest expenditures.								

Annex 2

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	Diff. 2002- 2009
Per cent of GDP									
Public consumption	26.2	26.5	26.5	25.9	25.7	25.9	25.9	26.3	0.2
Income transfers	16.7	17.4	17.1	16.5	15.5	15.2	14.8	14.9	-1.8
Investment	1.8	1.6	1.8	1.8	2.0	1.8	1.8	1.7	-0.2
Interest expenditure	3.8	3.4	3.1	2.6	2.2	2.0	1.7	1.6	-2.3
Other expenditure	5.3	5.2	5.2	5.0	4.9	5.1	5.6	5.1	0.3
Expenditure burden¹⁾	53.8	54.2	53.7	51.7	50.2	49.9	49.8	49.6	-3.7
Personal income taxes	21.9	21.8	21.2	21.2	20.8	21.5	20.7	19.8	-1.5
Labour market Contributions	4.5	4.4	4.4	4.4	4.4	4.5	4.5	4.5	0.1
Pension yield taxation	0.1	0.4	1.6	2.4	0.8	0.4	0.0	0.9	-0.1
Corporate taxes	2.9	2.9	3.2	3.9	4.3	3.6	3.9	3.6	1.1
Value added tax	9.6	9.6	9.8	10.0	10.3	10.4	10.3	10.2	0.7
Other duties	7.9	7.8	7.8	7.9	7.7	7.6	7.4	7.1	-0.4
Other taxes	1.2	1.2	1.2	1.1	1.0	1.0	1.0	1.0	-0.7
Tax burden	48.0	48.1	49.2	50.9	49.3	49.0	47.8	47.1	-0.8
Interest revenue	1.5	1.5	1.5	1.3	1.3	1.4	1.4	1.4	-0.4
Other non-tax revenue	4.7	4.6	5.1	4.8	4.7	4.5	4.5	4.4	0.0
Tariffs etc. to the EU	-0.2	-0.2	-0.2	-0.2	-0.2	-0.2	-0.2	-0.2	0.0
Revenue burden¹⁾	54.0	54.1	55.6	56.7	55.1	54.7	53.4	52.6	-1.2
1) The specification of total public expenditures and revenues deviates from the specification from Statistics Denmark. Total public expenditures reflect public consumption, which includes revenues from sales and calculated depreciation expenditure, and total revenues include calculated depreciation. The specification of public expenditure from Statistics Denmark does not include public sales, which are included in total revenues, and calculated depreciation is not included in public expenditures and revenues in the specification from Statistics Denmark. Thus, the expenditure and revenue burden differ from the ascertained burdens based on the specifications according to Statistics Denmark.									

Bilag 1

Bilag 1	
Engangsforbedringer og ekstraordinære forhold, 1997-2009	
Mia. kr. (årets priser)	
Fremrykning af selskabsskat, a conto-ordning	8,9
Korrektion vedr. Nordsø-indtægter	-0,3
Korrektion vedr. afregning i 1999 af indkomstskat til kommunerne for 1997	0,1
Afregning af indkomstskat til kommunerne for indkomståret 1995	-2,4
Likviditetsmæssige forskydninger vedr. den kommunale momsudligningsordning	0,2
Afregning af feriepenge	4,7
Feriefondens renteindtægter	0,1
Fremrykning af kildeskatteafregning	8,8
Aktiesalg, EKR Kreditforsikring	0,3
Etablering af Statens Ejendomsselskab	0,2
1997 i alt	20,7
Fremrykning af selskabs-, fonds- og kulbrintebeskatningen	1,6
Korrektion vedr. Nordsø-indtægter	-1,2
Afregning af indkomstskat til kommunerne for indkomståret 1996	-1,3
Korrektion vedr. afregning i 2000 af indkomstskat til kommunerne for 1998	0,1
Likviditetsmæssige forskydninger vedr. den kommunale momsudligningsordning	1,0
Scandlines	0,5
Salg af aktier i TeleDanmark	30,9
Omlægning af statslige aktiver	1,9
Harmoniseret afregning af lønsumsafgift	0,7
Betalingsregler for elafgift (inkl. momseffekt)	0,5
1998 i alt	34,7
Fremrykning af selskabs-, fonds- og kulbrintebeskatningen	5,2
Korrektion vedr. Nordsø-indtægter	-1,9
Afregning af indkomstskat til kommunerne for indkomståret 1997	-0,1
Korrektion vedr. afregning i 2001 af indkomstskat til kommunerne for 1999	0,1
Korrektion vedr. afregning i 2001 af kapitalpensionsafgift til kommunerne for 1999	-0,3
Likviditetsmæssige forskydninger vedr. den kommunale momsudligningsordning	0,2
Aftale med Naturgas Syd og DONG	-1,4
Kapitalindsud i COMBUS	-0,3
Acontoindbetaling vedr. Dansk Tipstjeneste	0,7
Salg af statslige aktiver	1,3
Pinsepakken	-0,7
1999 i alt	2,9

Bilag 1	
Engangsforbedringer og ekstraordinære forhold, 1997-2009	
Mia. kr. (årets priser)	
Korrektion vedr. pensionsafkastskat	2,7
Selskabsskat	-3,4
Korrektion vedr. Nordsø-indtægter	1,9
Afregning af indkomstskat til kommunerne for indkomståret 1998	1,3
Korrektion vedr. afregning i 2002 af personskat mv. til kommunerne for 2000	2,8
Korrektion vedr. afregning i 2002 af kapitalpensionsafgift til kommunerne for 2000	0,8
Likviditetsmæssige forskydninger vedr. den kommunale momsudligningsordning	-0,9
Pinsepakken	0,8
Overdragelse af statshavne	-0,7
Kapitaludtræk fra Post Danmark	0,3
Ekstraordinær indfrielse af saneringslån (Københavns kommune)	0,5
Ekstraordinært udbytte fra PostDanmark og DSB	0,2
Frivillige indbetalinger af personskat	0,4
Opløsning af Dansk Eksportfinansieringsfond	0,2
Omlægning af kredittider for moms (inkl. afledt effekt på andre afgifter)	12,4
Omlægning af kredittider for vandafgiften	0,2
Afvikling af ejendomsselskabet TOR I/S	-1,0
Ændring af procentgodtgørelse	0,5
Kraftvarmeværkers efterbetaling	0,3
Overførsel fra Hypotekbankens reserver	1,0
Salg af aktier i Københavns Lufthavn	0,9
Tilbageførsel fra Danmarks Erhvervsfond	0,2
2000 i alt	21,5
Korrektion vedr. pensionsafkastskat	-11,8
Selskabsskat	7,9
Korrektion vedr. Nordsø-indtægter	0,7
Afregning af indkomstskat til kommunerne for indkomståret 1999	-0,1
Afregning af kapitalpensionsafgift til kommunerne for indkomståret 1999	-0,3
Korrektion vedr. afregning i 2004 af personskat mv. til kommunerne for 2001	2,1
Korrektion vedr. afregning i 2003 af kapitalpensionsafgift til kommunerne for 2001	0,1
Likviditetsmæssige forskydninger vedr. den kommunale momsudligningsordning	-0,7
Ekstraordinært aktieudbytte fra DONG m.fl.	1,0
Stramning af momskredittider for store virksomheder	14,4
Afskaffelse af importmoms	-1,9
Omlægning af momskredittider for landbrug (inkl. afledt effekt på andre afgifter)	0,5
Stramning af kredittid for lønsumsafgift	0,3
Pinsepakken	1,1
Frivillige skatteindbetalinger	6,3
Fastfrysning af personfradrag/nedsættelse af A-kassekontingent	-1,2
Ekstraordinært bidrag til EU sfa. omlægning af kredittider for moms i 2000	-0,5
Overdragelse af statshavne	-0,1
Ændret beskatning af husdyrbesætninger	0,4
Naturgas Sjællands overgang til DONG	-0,2
UMTS-licenser – ekstraordinær indtægt i 2001 i forhold til den årlige indtægt 10 år frem	0,7
Indbetaling fra DTU m.fl. vedr. overgang til selveje	1,8
Tilbagebetaling af kantinemoms	-0,3
Statens forsknings- og uddannelsesbygninger	-0,6
Afregning vedr. told og landbrugsafgifter til EU (refusion af opkrævningsomkostninger)	-0,4
2001 i alt	19,2

Bilag 1	
Engangsforbedringer og ekstraordinære forhold, 1997-2009	
Mia. kr. (årets priser)	
Korrektion vedr. pensionsafkastskat	-12,6
Selskabsskat	3,2
Korrektion vedr. Nordsø-indtægter	-1,8
Afregning af personskat mv. til kommunerne for indkomståret 2000	-2,8
Afregning af kapitalpensionsafgift til kommunerne for indkomståret 2000	-0,8
Korrektion vedr. afregning i 2005 af personskat mv. til kommunerne for 2002	-0,2
Likviditetsmæssige forskydninger vedr. den kommunale momsudligningsordning	1,1
Pinsepakke	0,8
Ekstraordinært bidrag til EU som følge af omlægning af kredittider for moms i 2001	-0,4
Fastfrysning af personfradrag/nedsættelse af A-kassekontingent	1,2
EU-formandskab	-0,8
Stramning af kredittider for A-skat og arbejdsmarkedsbidrag	14,8
Tilbagebetaling af kantinemoms	-0,5
Omlægning af statslige aktiver	0,7
Konkurrenceevnepakke, lempelse af kredittid for mellemstore virksomheder	-1,5
Mindreforbrug som følge af reduktion af videreførte midler	0,5
Regeringsinitiativer i forbindelse med FL02 og 100-dages programmet	0,2
Ekstraordinært låneafdrag fra DONG	0,5
Mindreudgift vedr. tjenestemandspensioner	1,6
Statens forsknings- og uddannelsesbygninger	0,9
Afregning vedr. told og landbrugsafgifter til EU (refusion af opkrævningsomkostninger)	0,4
Tilbageførsel fra Danmarks Erhvervsfond	0,4
2002 i alt	4,7
Korrektion vedr. pensionsafkastskat	-5,9
Selskabsskat	7,5
Korrektion vedr. Nordsø-indtægter	-6,0
Afregning af indkomstskat mv. til kommunerne for indkomståret 2000	-0,3
Afregning af kapitalpensionsafgift til kommunerne for indkomståret 2001	-0,1
Korrektion vedr. afregning i 2006 af personskat mv. til kommunerne for 2003	-2,1
Likviditetsmæssige forskydninger vedr. den kommunale momsudligningsordning	1,8
Modregning af regeringsinitiativer i forbindelse med FL02 og 100-dages programmet	-0,2
Ekstraordinært udbytte fra DSB	0,2
Omlægning af statslige aktiver	1,0
En afregningskonto	3,5
DONG ekstraordinært afdrag af lån	0,4
Overførsel af midler fra Hypotekbanken	0,3
Supplerende engangsydelse til folkepensionister	-0,4
Grænsehandel	-0,3
Medarbejderaktieordninger, jf. Coloplast-dommen	-1,0
Tabt landsretskendelse vedr. momsopgørelse fra selvejende institutioner	-0,1
Tilbagebetaling af kantinemoms	-0,1
Tilkendt erstatning i Wanadoo-sagen	0,1
Ejendomssalg på ministerområder	0,1
Indtægt fra salg af radio-sendetilladelser (P5 og P6)	0,1
Teknisk omlægning vedr. SES, kontorejendomme	0,2
Førtidig indfrielse af udviklingslån (Indien)	0,5
Ekstraordinær tilbagebetaling af EU-bidrag for 2003	0,6
Tilbageførsel fra Danmarks Erhvervsfond	0,5
2003 i alt	0,4

Bilag 1	
Engangsforbedringer og ekstraordinære forhold, 1997-2009	
Mia. kr. (årets priser)	
Korrektion vedr. pensionsafkastskat	10,7
Selskabsskat	-2,0
Korrektion vedr. Nordsø-indtægter	-2,4
Afregning af personskat mv. til kommunerne for indkomståret 2001	-2,1
Udlodninger fra IØ og IFU samt afvikling af investeringsfonden for vækstmarkeder	1,4
Tabt landsretskendelse vedr. momsopgørelse fra selvejende institutioner	-0,1
Overførsel af midler fra Hypotekbanken	0,5
Ekstra bevilling til udbetaling af overarbejde	-0,1
Aftale vedrørende DUC's olie- og gasindvinding	2,0
Køb af Gastra A/S	-1,1
Aktieudbytte fra Dong A/S	1,1
Ekstraordinært udbytte fra DSB	0,1
Overdragelse af statens aktiepost i Orange Holding	0,1
Tilbagebetaling af statsstøtte	1,1
Rekapitalisering af TV2/Danmark	-0,8
Tilbageførsel fra Danmarks Erhvervsfond	0,7
2004 i alt	9,1
Korrektion vedr. pensionsafkastskat	21,4
Selskabsskat	0,6
Korrektion vedr. Nordsø-indtægter	1,8
Afregning af personskat mv. til kommunerne for indkomståret 2002	0,2
Likviditetsmæssige forskydninger vedr. den kommunale momsudligningsordning	-1,4
Køb og salg af bygninger og grunde mv.	0,1
Overførsel af midler fra Hypotekbanken	2,2
Stiftertilgodehavende i Københavns Havn	0,7
Udbetalinger af opsparede midler til universiteterne	-0,8
Salg af Statens Bilinspektion	0,5
Salg af Gastra A/S	1,1
Salg af statens aktier i Bella Center A/S	0,1
Ekstraordinære udbytter under § 28	0,8
Salg af aktier i Post Danmark	1,4
Indfrielse af statslån til institutioner under § 20	0,6
Engangsudgifter ifm. overdragelse af skatteligningen til staten	-0,5
Kapitalindskud i Bornholmstrafikken A/S	-0,2
Indtægter for omlægning af Danmarks Skibskreditfond	0,4
Tilbageførsel fra Danmarks Erhvervsfond	0,4
2005 i alt	29,4
Korrektion vedr. pensionsafkastskat	4,6
Selskabsskat	-1,5
Korrektion vedr. Nordsø-indtægter	4,4
Afregning af personskat mv. til kommunerne for indkomståret 2003	2,1
Omlægning af den kommunale momsudligningsordning	-5,9
Overførsel af midler fra Hypotekbanken	0,1
Udlodninger fra IØ og IFU	0,3
Ekstraordinære udbytter under § 28	0,7
Tilbageførsel fra Danmarks Erhvervsfond	1,6
2006 i alt	6,5

Bilag 1	
Engangsf forbedringer og ekstraordinære forhold, 1997-2009	
Mia. kr. (årets priser)	
Korrektion vedr. pensionsafkastskat	-12,9
Selskabsskat	1,3
Korrektion vedr. Nordsø-indtægter	-3,3
Omlægning af statslige aktiver	0,1
Udlodninger fra IØ og IFU	0,6
Ekstraordinære udbytter under § 28	0,6
Etårige puljer	-0,3
Tilbageførsel fra Danmarks Erhvervsfond	1,6
Kompensation fra Esbjerg kommune sfa. at staten overtager opgaver vedr. Esbjerg havn	0,2
Salg af Scandlines	5,7
2007 i alt	-6,4
Korrektion vedr. pensionsafkastskat, inkl. kompensation for indeksobligationer	-30,3
Selskabsskat	5,0
Korrektion vedr. Nordsø-indtægter	6,2
Omlægning af statslige aktiver	3,0
Udlodninger fra IØ og IFU	0,9
Salg af ejendomme og grunde	0,3
Ekstraordinære udbytter under § 28	0,4
Tilbageførsel fra Danmarks Erhvervsfond	0,2
Etårige puljer	-0,1
Midlertidig obligatorisk opsparing på 1 pct. af de statslige driftsrammer	0,8
Kapitalindskud i Danmarks Grundforskningsfond	-3,0
Udskydelser af statslige projekter og udgifter	0,5
2008 i alt	-16,2
Korrektion vedr. pensionsafkastskat	-1,7
Selskabsskat	1,2
Korrektion vedr. Nordsø-indtægter	5,0
Omlægning af statslige aktiver	2,0
Udlodninger fra IØ og IFU	0,3
Tilbageførsel fra Danmarks Erhvervsfond	0,4
Midlertidig obligatorisk opsparing på 1 pct. af de statslige driftsrammer	-0,9
Nedlæggelse af Fiskerbanken	0,2
Udskydelser af statslige projekter og udgifter	-0,1
2009 i alt	6,5

Bilag 2

Bilag 2 Offentlige finanser, 2007-2009									
	2007			2008			2009		
	Maj	Aug	Ændr.	Maj	Aug	Ændr.	Maj	Aug	Ændr.
Mia. kr., løbende priser									
Forbrug	439,2	438,8	-0,4	458,9	460,2	1,3	482,3	485,2	2,9
Overførsler	257,6	257,6	0,1	263,4	262,0	-1,4	276,3	274,0	-2,3
Investeringer	31,3	29,9	-1,4	31,2	31,2	0,0	32,2	32,0	-0,2
Renteudgifter	33,1	33,9	0,8	31,5	30,9	-0,7	28,0	29,1	1,1
Subsidier	38,6	38,0	-0,6	40,9	40,4	-0,4	42,9	41,7	-1,2
Øvrige udgifter ¹⁾	45,9	47,8	1,9	59,6	59,2	-0,4	50,9	51,8	0,9
Udgifter i alt²⁾	845,6	846,0	0,5	885,5	883,8	-1,7	912,5	913,8	1,3
Personskatter mv. ³⁾	362,0	365,4	3,4	370,2	368,1	-2,0	367,9	364,2	-3,7
Arbejdsmarkedsbidrag	76,3	76,3	0,0	79,8	79,9	0,2	82,8	82,9	0,1
Selskabsskatter	61,1	61,7	0,5	66,0	68,3	2,4	62,5	66,1	3,7
Pensionsafkastskat	6,6	6,6	0,0	9,1	0,1	-9,0	11,2	17,4	6,2
Moms	176,6	176,4	-0,2	185,0	183,4	-1,6	190,7	188,2	-2,6
Registreringsafgift	24,9	24,9	0,0	24,9	23,5	-1,4	24,3	22,9	-1,4
Øvrige indirekte skatter	99,3	99,3	0,0	104,1	102,9	-1,3	105,4	104,4	-1,0
A-kassebidrag mv. ⁴⁾	17,8	16,8	-1,0	17,4	17,3	-0,1	18,1	17,9	-0,2
Renteindtægter	23,1	24,2	1,2	25,1	25,0	0,0	26,4	24,9	-1,5
Bruttoestindkomst	29,2	29,5	0,3	29,5	29,9	0,3	29,9	30,5	0,6
Øvrige indtægter ⁵⁾	44,1	46,1	1,9	46,8	49,8	3,1	46,3	50,3	4,0
Indtægter i alt²⁾	921,1	927,2	6,1	957,9	948,4	-9,5	965,6	969,7	4,1
Offentlig saldo	75,6	81,1	5,6	72,4	64,5	-7,9	53,0	55,8	2,8
Renter, netto	10,0	9,6	-0,4	6,4	5,8	-0,6	1,6	4,2	2,7
Offentlig primær saldo ⁶⁾	85,6	90,8	5,2	78,8	70,3	-8,5	54,6	60,1	5,5

1) Øvrige udgifter indeholder blandt andet kapitaloverførsler, overførsler til Færøerne og Grønland samt bidrag til EU's budget.

2) Opgørelsen af de samlede offentlige udgifter og indtægter afviger fra Danmarks Statistiks opgørelse. Danmarks Statistik henfører f.eks. indtægter fra salg af varer og tjenester, der indgår i det offentlige forbrug, til indtægterne, mens det samlede offentlige forbrug indgår på udgiftssiden i tabellen. På den baggrund afviger udgifts- og indtægtsstrykket definatorisk fra opgjorte tryk, der er baseret på Danmarks Statistiks opgørelser.

3) Personskatter mv. indeholder: Kildeskatte, ejendomsværdiskat, vægtafgift fra husholdninger, afgift af dødsboer og gaver samt andre personlige skatter.

4) Bidrag til sociale ordninger (A-kassebidrag, efterlønsbidrag mv.).

5) Øvrige indtægter indeholder blandt andet overskud af offentlig virksomhed, diverse drifts- og kapitaloverførsler fra andre indenlandske sektorer og EU samt imputerede (beregne) indtægter i form af bidrag til tjenestemandspensioner.

6) Den primære saldo angiver stillingen på de offentlige finanser for nettorenteudgifter.

www.fm.dk